



הלכות חלה

מראה מקומות

פרק א

דיני ההפרשה
כמה צריך להפריש
כמה פעמים צריך להפריש
מה עושים אם החלה שהפריש

הוצאת מכון הם חיינו

A project of Mercaz Torah U'Tefillah



בעזרת החונן לאדם דעת
המראה מקומות בקובץ זו נתקבצו על ידי

גרשון סגל

הערות יתקבלו בשמחה נא לשלחם

Questions@heimchayeinu.org

קיץ שנת תשפ"א

קונטרסים על נושאים אחרים של מכון הם חיינו

אפשר להשיג כאן

www.heimchayeinu.org

תוכן הענינים

- 1.....הפסוקים שבתורה
- 2.....משנה חלה פרק ב משנה ז' עם הר"מ והר"ש
- משנה חלה פרק א משנה ט עם הר"מ והר"ש על סיפא של המשנה (האומר
4.....כל גרני)
- 5.....רמב"ם הלכות ביכורים פרק ה הלכה א – ד עם הכסף משנה
- 6.....גמרא כתובות דף כו. - כו: (אמר רב הונא עד ריש עמוד ב')
- 7.....רמב"ם הלכות בכורים פרק ה הלכה ה – ו
- 8.....טור יורה דעה סימן שכ"ב סעיפים א – ב עם ב"י
- 10.....שולחן ערוך שם עם הנושא כלים
- 12.....משנה חלה פרק ד משנה ח עם פירוש הר"מ והר"ש והרא"ש המצוין
- גמרא בכורות דף כז. – כז: (ואמר שמואל אין תרומת חוצה לארץ עד שתי
13.....הנקודות בעמוד ב)
- 15.....הרא"ש הלכות קטנות הלכות חלה סימן יד
- 17.....הרמב"ם הלכות בכורים הלכה ז – יא
- 19.....הטור שם סעיפים ג – ה
- 23.....שולחן ערוך שם עם הנושא כלים
- 27.....שולחן ערוך יו"ד סימן שלא סעיף יט עם ביאור הגר"א
- 28.....משנה ברורה סימן תנ"ז ס"ק כ' – כב'
- 29.....ערוך השולחן סימן שכ"ב

הפסוקים שבתורה

**פרשת שלח
במדבר פרק לא**

(יז) וַיִּדְבֹּר יְקֹנָק אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

(יז) ומליל יי עם משה למימר:

(יח) וַיְבָרֶךְ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמְרָתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאֲכֶם אֶל הָאָרֶץ
אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה:

(יח) מליל עם בני ישראל ותימר להון במיעלכון לארעא דאנא מעיל יתכון לתמן:

(יט) ויהי במיכלכון מלחמא דארעא תפרשו
אפרשותא קדם יי:

(יט) וְהָיָה בְּאַכְלֵכְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תִּרְיֹמוּ תִרְוַמָּה לִיקוֹן:

(כ) ריש אצותכון חלתא תפרשון אפרשותא
כמא דמפרשין מן אדרא כן תפרשון יתה:

(כ) רֹאשִׁית עֲרֹסְתְּכֶם חֲלָה תָּרִימוּ תְרוּמָה בְּתְרוּמַת גֶּחָן כֹּר תָּרִימוּ אֹתָהּ:

(כא) מריש אצותכון תתנון קדם יי אפרשותא
לדריכון:

(כא) מֵרֵאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם תִּתְּנוּ לִיקְנוֹן תְּרוּמָה לְדֹרֹתֵיכֶם:

רעז'י

לָסָם ה': חֲלָה. טוֹרְטִי"ל בִּלְע"ז [עוֹגָה]: כְּתוּרֹמַת גּוֹרֵן.
שָׁלַח נֹאמֵר זֶה שִׁיעוֹר וּלֹא כְּתוּרֹמַת מַעֲשֵׂר שֶׁנֶּאֱמַר זֶה
שִׁיעוֹר, אֲבָל חֲכָמִים נִתְּנוּ שִׁיעוֹר, לִבְעַל הַבַּיִת אֶחָד
מֵעֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה, וּלְנֶחֱמֹס אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וְשִׁמוֹנֶה:
(כֹּא) מִרְאשִׁית עֵרֶסְתִּיכֶם. לָמָּה נֹאמֵר, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר
רִאשִׁית עֵרִיסוֹתִיכֶם, שׁוּמַע אֲנִי רִאשׁוֹנָה שְׂבַעֲיִסוֹת,
תִּלְמֹד לֹמֵר מִרְאשִׁית, מִקְלָתָהּ וְלֹא כֹלָה: תִּתְּנוּ לָהּ
תְּרוּמָה. לְפִי שֶׁלֹּא שָׁמַעְנוּ שִׁיעוֹר לְחֲלָה, נֹאמֵר תִּתְּנוּ,
שִׁיחָא זֶה כְּדֵי נְחִינָה:

(יח) **בבאבם אל הארץ.** משונה ביאה זו מכל ביאות שבתורה, שבכולן נאמר כי תבא, כי תבוא, לפיכך כולן למדות זו מזו וכיון שפרט לך הכתוב באת מהן שאינה אלא לאחר ירושה וישיבה, אף כולן כן, אבל זו נאמר בה בבאבם, משכנסו בה ואכלו מלחמה נתחייבו בהלה: (כ) **ראשית ערסתכם.** כשתלושן כדי עיסתכם שאתם רגילין ללוש במדבר. וכמה היא, (שמות טז, טז) וימודו בעומר עומר לגלגלת, תרימו מראשיתה, כלומר הודם שתאכלו ממנה, ראשית תלקח חלה אחת תרומה

	מסורת הש"ס
משנה (א) ס"א לשם (ב) פסחים דף מח: מדה פ"ק דף ת. (א) קידושין דף מו: (ד) שבת דף עז: פסחים דף מת: עדיות פ"א מ"ב. (א) עירובין דף פא. ר"מ ר"ב (ו) ז"ל אין	

טומא ויהיה זינו וצין המים יומר מארבע מילין לפניו אין מטריחין אותו ללכת עד מקום המים ולטבול וללש אלף ילש בטומאה אצל לא ילש אלף קדים שהוא פחות משיעור תלה כדי שלא יתחייב צהלה וכבר בארנו שיעור הקב וכן אין מטריחין אותו לשזב לאחריו לזקק מים אפי' היה רחוק מהם שיעור מועטת אצל אם היה צינו וצין המים ושהיו המים לפניו ארבע מילין או פחות אסור לו ללש בטומאה ואין הלכה כרבי עקיבא:
ד' קבים הנזכרים צבאן צוז ההלכה יס' צהם שיעור תלה ועוד נדבר על זה צוז הפרק ואמר ונגעו זה צוז ר"ל צעת האפיפה שנגעו קאת ככרות לקלחם שאין חייבות צהלה עד שידבקו קלחם בקטקט דבוק יס' ורבי אליעזר אומר שאם לש צדקך הדמיון מאה בעצין אחת אחת ואפיה אחתם והואילא כולן הן המזור אחת אחת ונתקצצו כולן בכל אחד אע"פ שאין נוגעוים ו צוז מיצ להוליא מלת התלה אחר הגופות ו צוז ציאלו בגמרא ואמרו שאפי' בעצין שאין נושכות זו עם זו הסל מזרפן לתלה והלכה כרבי אליעזר:
ה' העיפה עמלה חייבת צהלה.

גענוי שאם לש מה שגאלר מן הקמת אחר שהוליא ממנה קמת ונתכוין להיות צוז המשת הקמת תלה שאותה עיפה חייבת צהלה ואחורו הקמת אם ים צו ממשת רבעים שהוא שיעור תלה כמו שיתבאר ולש אותו שהוא חייב גם כן צהלה ואותה תלה אסורה לזרים כדין כל תלה ולא נאמר זו העיפה אינה חייבת צהלה כיוון שהקמת שלה לתלה הייתה צו הכוונה ולא יתקיים זה אלף כשהוליא כל מן העיפה אלא ואליו אותה תלה להאשנה על כל הקמת הוליאה ר"ל על כל מה שגלוש ממנה ועל הקמת שהוליוו תלה:
אמרו לו מעשה וקפשה זקן זר. וקפשה כמו וכבשה וכן צאה זאת המלה במקומות צענין אחר וענין אליהו אותו רחיה שאינה צבאל תלה וכי זה הקמת שהוליוו תלה אינו חייב צהלה חייב גמור לפי שאילו היה חייב כשאר העיסות לא היה ראי לזר שידבקו אותה תלה לעמון:
אמר לן אף הוא קלקל לעמון. שאכל אותה תלה לפי שחטט ותיקן לאחרים שהם שצבו שלא חייב אותו הקמת תלה ובאמת שהוא חייב והוא אמרם בגמרא קלקל לעמון ואכלה ואיענש ותיקן לאחרים דליוון ארכלין ומליון ציה והלכה כר' יהושע:
ו' רבע. הוא רוצע הקב אצל תליון חייב לדעת כי הרבעים הנזכרים צבאן צמם' תלה והקדים הנזכרים אינם חייבים שקדם לנו שיעור מדתם ואין הרוצע הנזכר צוז ההלכה בשיעור תלה הוא הרוצע קב הנזכר צוז המס' ועוד אין הקדים הנזכרים צוז המס' כולם שוין וכבר בארנו צמקסת עדיות (פ"ב) כל זה ר"ל שיעור המדות צענין שיעור תלה וכמו כן כל זה כי ממשת רבעים הנזכרים צבאן יומר מקדים האלמורין לעמלה צאמריו יעשנה קדים ולא יעשנה בטומאה אצל הם הקדים צאמריו העושה עיסתו קדים ושאלו התמשה רבעים שיעורם הם הקב הנזכר צמשה צולת זה המקום שקדם לנו שיעורם צסוק פאה קב ושמנה עשיריות הקב וממה שזכרנו לך צסוק פאה מן המדות יתבאר לך שגדת הקב הנזכר ארבע אצבעות על ארבע אצבעות צזרם עשר אצבעות ושמנה עשיריות האצבע נמאל לפי זה התצבון שהתדה צמקסת לפי שניו דבר המדוד לפי שאין צויד המשקל השעוריים והחטיס שוו ולא מיני הקמת כולם משקלם שוו אע"פ שהם ממין אחד ולא נתנו לו שיעור תלה צמקסל אלף צמדה כמו שתרצה והכוון שיעור תלה בשיעור המשקלים טועיה ומקום טעוהו גלוי מאד אלף אם נתן זה בקצרו צמין רמזו אליו ואמרם ושארין ומורסנן רואה צו כי המורסנן ושארור צצקתמ מטטרפין לה' רבעים קמת וכשמסרינן' ההורסנן מן ה' רבעים קמת ואח"כ מחזירין אותן לתוך הקמת פטורה לפי שהמורסנן אינו חייב צהלה למה שאמר הכמוצ עריסותיכם דרך עישה:
ז' מה שחייבו צבע"ה אחד ממ"ד לפי שהוא לש עיסקה קטנה וצריך להוליא שיעור שיהיה ראוי לתמו לכהן כמו שאמר הש"י תמנו שיהא צו כדי נמניה וע"כ אין ראוי להיות פחות ממכ"ד מן השיעור המשוער לתלה שהוא תמשה רבעים אצל התחום שהוא לש ח' רבעים וצבוקת אפי' חלק מארבעים תלה שיעור שיש צו כדי נמניה ועוד נתנו טעם אחר מפני מה נתנו שעור לצעל הבית חלק ממעשרים וארבעה לפי שענין הוצאת התלה הוא נתון לאשה והאשה עניה רעה ומטטריחין אותה להוליא חלק מעשרים וארבעה ולווא' שחוליא חלק מארבעים ושמנה והעושה עיפה למשחה צנו אע"פ ששיעורו רב והוא דומה לנחמוס חייב להוליא חלק מארבעים חלק ממנה רב כדי שחמנה תלה צהלה הבית וכמו כן לא נתן הפרס צהלת נחמוס שהיה חלק מארבעים ושמנה ואפילו היהוה זו ההוכרת אשה ותלש צביעה כמו צעל הבית. ונתן שיעור (תרומה) טומאה מעט לפי שהיא לשרפה עומדת ולא נחשבל להרבות טומאה בקדש:
שלא

צעיסתה:
שוגגת או אנוסה אחד מבי"ה. משום דלתלה לא חויל לאכילה ואמרין' צירושלמי (סא) אמר רבי תמניה בלמידה להיות מפרים דרגילה להפרים כדינה הקילו עליה צנטמאל צבגנה אצל צלמודה להיות מפרים

ר"מ

פרק שני חלה

ר"ש

נו.

הא א ב מיי פ"ו מהלכות צטורים הלכה ז"ל טו"ט"ע ז"ל ס' שבי"ה סקף א':

ו ב מיי פ"ח עה ס' א' א קמג עשין קמג טו"ט"ע פ"ד ס' ס' ספ"ר א':
ז ד מיי פ"ו עה הלכה טו טו"ט"ע ז"ל ס' שד ספי' א':

ה ה מיי עה הלכות יז טו"ט"ע עס סקף ג':

ו ו מיי פ"ה מלכות צטורים הלכה צ טו"ט"ע ז"ל ס' שד סקף א':

פ' מהר"י בן מלכי צדק

ראש יעשנה בטומאה. פי' אל ילש כל העיסה בידו דפרשי חלה בטומאה:

ורבי יקריבא אומר יעשנה בטומאה. פי' ויפריש חלה בטומאה ואל יעשנה קבין ופטירה חלה מה טעם שכתבם שהוא קורא לטוהרה פי' בעת שפריש חלה טוהרה קו קורא בעת שפריש חלה בטומאה לזר קורא חלה לז' ולזו קורא חלה לה:
מכל מקום לפי לשם חלק בה. אבל קשה אין להם חלק לשם קב' לא יעשה קב:
ד העירשה עיסתו קדים. פי' קב כאן וקב כאן:

ונגעו זה בזה פטורין מן החלה עד שישובכו. פי' שיחברו העיסות אחת לחברתה שלא תוכלו להפריחן זו מזה שלימין אלא זו נטעלת מבצק חברתה וחברתה נטעלת ממנה ככלל ונתקן לראש ובער האדם צטור:

רבי אליעזר אומר אף הורדה חלות מן התערור ונתון לסל הסל מצרפן ומחייבין אותו להפריש שבישעוה שלל לא לש בשיעור חיוב חלה לז' ונתן א"ר חייא א"ר יוחנן וזון שושבו אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כדברי ר"א:

ה' המפריש חלקו מקמ אינה חלה. דרבי:

עריסותיכם:

ראש יקריבא כזן ביד כזן למה שקבעוה שליוקין חייב להפריש ממנה חלה' וזאת אינו מפרשי:
ורקיקות. פי' הקמת של ידיו כזן:
אם יש בו בשיעור. פי' עשירות האפיה כשיעור חיוב חלה חייב בחלה:

ואסור לזרים. פי' הקמת של כזן כלומר בטומאה:

אמרו לו עשיתו קפשה זקן זר. פי' מעשה ואכלה ותלמיד חכם וזו:

אמר לן אף לא קלקל לעצמו. פי' קלקל לעצמו שחייב ונגעש:
ותיקן. קריבא שוררם אחרים אכלים ותולין בו שהיה תלמיד חכם. ת"ר בספרי ראשית עריסותיכם יכלו עשור קמח חלה אתה את חלה יכלו אין חלה אפיה ת"ל ראשית את כיצד יעמיד עריסה ופרשין מן התחביר:

ו המושב קמח רבעים קמח חייב בחלה זון ושארין. פי' הקמת עם השאור עם המורסן ששורבים בו אם יש בכזון תמשי ורבעין צמקסותין חייב בחלה אמר רבי יוחנן דרך עישה שנינו. וירוש דרוך העיסה ליתויה שם קמח ושארור ומורסן:

ניצל מורסנן מתוכו וחזר לחיבו הר' אלו פטורין. פירוש מה טעם שדרך עישה שנו וכאן מכיון ששטל מורסנן מתוכו וחזר לתוכו אין זה דרך עישה:

ז נטמאות עיסתה שוגגת או אנוסה. פי' באנוס מפרשת אחד מבי"ה:

(א) (לכאור' אין זו נמניה טעם למה שאו נול דלף אם אינו מפרים תלה מ"מ אינו אלף אולב טעלים אצל אלף שוין נול דשא אם מפרים אלו יכול לעיול לעמון שאן באמת כבר כתב הר"ם ה"טעם שעל מנת כן נתנו הישראל שחטה פטורה מן התלה ואי כדאי פטורה. אצל ד' ריטט מתמכר צ"ע ומלתי לייסב.)

פירוש הרא"ש

(ב) ובכור פ"ב אלו ובכורין קאמר דאפי' איזי הבית צמח לחלה:
(ג) ובכור לחתויהה לישראל שאם נטארה בידו יהיה סבור שעיסתו פטורה:

(ד) שלפי שטת שבא לזי כזן ואח"י למיטרי ראיתו זו אורכל חלה:

כמו תלה לטמאה שם תלה לטמאה כמו קדים אין צהם חלק לשם:
ד' העושה עיסתו כדמניה צמקספאה דטוהרות (פ"ב) משמע דרבי' אליעזר לא צעי נשיכה וזמיה דלמרי' צעי' אלו עוצרין (דף מח:):
הא' דרבי' אליעזר' לא שנו אלף ככרות של צבל שנושפות זו צוז אצל כעצין לא ואי לא היה גרסיןן אף צמילתיה דרבי' אליעזר ניואח דעני רבי אליעזר תרמי' לצירוף קל עם נשיכה ואי גרסיןן אף ים לפרס דנמא קמח צעי נשיכה בעדור עיסקה לפי שראויה להתחבר ולעשות ככר אחד אצל עשה צ' ככרות ונתקן צבל או צמזור אי נשכו זו צוז לא סגי צהכי לתמא קמח ולרבי אליעזר מנכין ופליגא צירושלמי (סא) חית תנאי' מני הסל מזרפן ואין התמור מזרף ואינה תנאי' מני מזור מזרף ואין הסל מזרף והיינו פולגתא דר"ב ור' יהושע דפרק חלו עוצרין ומסיק נשכו כאן וכאן מזרף לא נשכו כאן וכאן אינו מזרף ממני' טעון חילו ריפתא דצבל והיינו ככרות כל צע"ה ומסיק צפרק חלו עוצרין אפי' כעצין ונראה אע"פ דמניה סל לצירוף להתחייב צהלה היכא דלש פחות משיעור מ"מ לענין מוקף לא מהני לצירוף קל דהא ר' אליעזר אצל דלמנר צסוק פירקי' וימימי' על צפרק שהם ניטעלן מ' הטאור על הטמא דטוטל כדי תלה מעיסקה שלא הורמה תלתה וטעון פחות מצביעה צאלמע כדי לטוול מן המוקף ולמה דוחק לעשות כן יניח אותו כדי תלה בעלי שפטיה צמזכו ולא ינע אלף ודאי צהכי לא תשיב מוקף אף על פי שמזרף להתחייב ועוד ים לפרס דלפי' להתחייב לא מזרף אלף אם כן נגע ולא אחת ר' אליעזר חלף לאפסוקי דלף צענין נשיכה ומיחא לא יתכן מדקתני סל מזרפן ולא קמני מתצבון כדדריקין צהקומן רכס (דף קד:) גבי שערין שחלקן וסיניו צביקא ונתמלן דלמנר לא שנו אלף ככרות של צעל הבית שנושפות זו צוז קשה קאת ושמאל א"ה יהי מדקדק על מזרפן להתחבר כעני' ר' חייא דנמנותו אצל דקמן לקמן צ' צהתא (פ"ב) שמי נשים שעשו קדים ונגעו זה צוז אפי' הן ממין אחד פטורין וצומנן שהן של אשה א' מין צמיו חייב אותה נגיעה היינו נשיכה לתמא דלית ליה זה לצירוף סל לתמא דלית ליה ועוד ים לפרס דלפילו תמאל' לומר דלענין מוקף מוטיל לצירוף סל צלא נגיעה אלף היה יכול לעשות כן מצמיתין דטעמא וטוהרה מקפיד על תערובתו אין הכלי מזרף (כדליתא צירושלמי והלכה ג) דפרקין דבר שהוא מקפיד על תערובתו אין הסל מזרפן] עיסק טוהרה ועיסקה טעמא עשו אותה כדבר שהוא מקפיד על תערובתו צעיסה תחלה אצל צעיסה שניה אין לשני מנע אלף הטעל נדבר שאין מקפיד על תערובתו אפילו כלי לא נעשה כדפשי' צפ"ג דמעשר שני ולא הוכיז כאן לצירוף כלי אלף לאשמעי' דלפי' כלי אין מוטיל דבדר שמקפיד על תערובתו(ב):
ה' אינה חלה. דלראשית עריסותיכם כתיב וף על פי שחומה ומנעש קדשי צבטיולין חתם רבי קרח כדפשי' צסוק פ"ק דתרומות (מ"ט):
וגזל ביד חתם. שחלקה מישדאל שעל מנת כן נתנה ישראל עיסתו פטורה מן התלה והכי אינה פטורה (ג) ובפרק האיס מקדש (דף טו:) מיייתי לה גבי פולגתא דרבי ושמואל צמקדש צאתו:
העיסה עצמה. ששעל מן הקמת הנשאל דקמח שעל ליד כזן נחורס תלה אם ים צו כשיעור ה' רבעים קמח כדנתן לקמן (מ"ט):
ואסורה לזרים. כל הקמת שצא ליד כזן חומרה צעלמלא(א):
קבשה. חטטה ואכלה:
קלקל לעצמו. מפרש צירושלמי (סא) קלקל לעמון דלכלה דלעישנ ותיקן לאחרים דליוון אכלי ותלו ציה אית מנאי' מנו חיקן לעמון דמ"מ אכלה וקלקל לאחרים דליוון צכרין שהיא פטורה והיא חייבת:
ו' ר' רבעים קמח. צסוק כלל גדול (דף טו:) גרסיןן ככל הפסרים ה' רבעים קמח ועוד פולגתא דתנאי' היא צפ"ק (דף טו:) וצפ' חלו עוצרין (דף מח:).
הם יגדורו. ושארור שלכן:
ושברין ורובצין. כלל הקמת לה' רבעים וצסוק כלל יגדור מפרש טעמא ש עני אולב פחו מעיסקה צלסה:
וחזר לתוכו. הרי אלו פטורין. מפרש צירוש' (סא) אמר ר' יוחנן דרך עיסקה שנו כאן מכיוון שנטל מורסנן מתוכו וחזר לשטתו ואין דרך עיסקה דרבי צפ"ק דעירות (מ"ט) ומיייתין לה צפ"ק שצבת (דף טו:) שאין אומר מקב תלה והלל אומר מקביים ותכמים אומרים לא כדכרי זה ולא כדכרי זה אלף קב ומתלה חייבת צהלה משנהגדיל המדות אמרו ה' רבעים קמת חייבת צהלה ר' יוסי אומר ה' פטורה ה' ועוד חייבת ואומר ר"ת דשמאי משער לתדת הבית הבית ויהל לתדת תחמוס דלחה לא נתנה צו תורה שיעור חלה צפירקין (מ"ט) דבעל הבית מפרים אחד מכ"ד והקב הוא כ"ד ציאים ונמאלת חלתו כציה דלויא צו כדי נמניה כהן והלל אומר מקביים לתדת תחמוס שנתון אחד ממ"מ דהיינו כציה מצ' קצין אצל פחות ממנה בלא חוי להנמיה וצריך לומר וז' דהמחזיריהם השיעור גדול יותר ואחמורו רבנן צבאן שיעורין דלכל זה אינו אלף ככרות צעלמא ויש מפרשים דטעמא דהלל משום דעומר עשירות האריפה עיבור [מנבל] צ' קצין מג' סאין סאן מ"ה קצין ושמאי סבר דלמאי' של עומר מעשרין לפי שהיה חלקן לשתי פטורות אחת שחרית ואחת שן הערבים להכי חקמך מקב חלה ורבנן דלמרי מקב ומתלה היינו ירושלמי דלדיוסן שחרית שכן ז' ועוד מדכריות דקסברי עשירות האריפה מלגין ועולה העיבור של מ"ה קצין ז' רבעים וציהו ותחמש ציהו וכצנאזו לירושלים שהסופים שחמה נכנסו צבא ומתלה דלדינו שנו וצנאזו לציפור חזרו והסופים שחמת עשמה ל' לוגין דהיינו ה' רבעים ור"י דעני תמס ועוד קסבר דלראשית עריסותיכם דהיינו עיסקה מדבר צענין שיטאר שיעור עיסקה מדכרית לחחר שהורמה תלתה:
ז' וירושלמי (סא) תני אמר ר' יהודה מפני מה אמרו צעל הבית אחד מכ"ד מפני שעניו ים עיסתו ומחמוס עינו רעה צעיקו ותכמים אומרים לה משהו ז' אלף צעל הבית עיסתו מעוטה ואין צה כדי תמנה לכהן תחמוס עיסתו מרובה ויש צה כדי תמנה לכהן והתנן העושה עיסקה למשחה צנו אחד מכ"ד שלא לתקול צעיסת צעל הבית והתנן וכן האשה שהיא עושה למכור צסוק מנ"ה צבעה שהיא עושה צביעה עינה יפה צעיסתה צבעה שהיא עושה למכור עינה רעה

אלא יעשנה עיפה של קב. שאין צה שיעור תלה:
ורבי עקיבא סבר טוב שיפריס תלה בטומאה ואל יפטור עיסתו מחלה דקורא שם תלה לטמאה כמו לטוהרה אצל עיסקה פטורה אין לשמים חלק צה ואינה ספרים דגרסי' לזו קורא תלה לשם אצל קדים אין צהם חלק לשם:
ד' העושה עיסתו קבים (כז) ככל צבני עמון שיעור תלה תמס רבעים:
עד שישובכו. שצבוקת אפי' חלק מארבעים תלה שיעור משהו:
אף הורדה ונתון לפי צפ"ק דנהה (דף ת.) פסק הלכה כרבי אליעזר ומדמני אף ואל יעשנה בטומאה ורבי עקיבא אומר יעשנה בטומאה ואל יעשנה קבים ששכשם שהוא קורא לטוהרה כך הוא קורא לממאה לזו קורא חלה ^{(ב)בשם} ולזו קורא חלה ^{(ב)בשם} אבל קביים אין להם חלק ^{(ב)בשם}:
ד' ^{(ב)העושה} עיסתו קבים ונגעו זה בזה פטורים מן החלה עד שישוכו ^{(ב)רבי} אליעזר ^{(ב)אומר} אף הורדה ונתון לכל הסל מצרפן לחלה:
ה' ^{(ב)המפריש} לחלתו(ב) קמח אינה חלה וגול ביד כזן העישה עצמה חייבת בחלה והקמח אם יש בו בשיעור חייבת בחלה ואסורה לזרים דברי ר' יהושע אמרו לו מעשה וקפשה זקן זר אמר להם אף הוא קלקל לעצמו ותיקן לאחרים:
ו' ^{(ב)חמשת} רבעים(ב) קמח חייבין בחלה ^{(ב)הם} ושארין וסובן ומורסנן חמשת רבעים חייבין ניצל מורסנן מתוכו וחזר לתוכו הרי אלו פטורין:
ז' ^{(ב)שיעור} העצמה(ב) אחד מעשרים וארבעה העושה עיפה לעצמו והעושה למשחה בנו אחד מעשרים וארבעה נחתום שהוא עושה למכור בשוק וכן האשה שהיא עושה למכור בשוק אחד מארבעים ושמונה נטמאת עיסתה שוגגת או אנוסה אחד מארבעים ושמונה נטמאת

הגיעו לחר הבית וכו'. שם במשנה אפי' אגריפס המלך נטל הסל על כמיפו וכנס עד שמגיע לעזרה דכמיז ולקח הכהן הטנף מידך ואגריפס היה מלך ממלכי ציט שני והיה בעל נפש וגדולה ושררה רבה ואפשר שמשנה זו נשנית צימיו: הגיעו לעזרה וכו'. נזכר שם במשנה:

פ"ה א מצות עשה להפריש תרומה וכו'. הטעם שכולל רבינו הלכות חלה בכלל בכורים ולא בהלכות תרומות לפי שהיא המתנה האחרונה הנתנת לכהן מתבואת הארץ ולכן היה ראוי לאתר הכורים לפי ששניהם נקראו תרומה שנאמר חלה מרימו תרומה וכמיז ותרומת ידך ואמרי' חלו הכורים: וראשית זו אין לה ראוי לאתר אומה ולכלה

ואמר הכהן

שיעור וכו'. הכי איתא בספרי שהרי תרומה קראה הכמז והתרומה אין לה שיעור וכבר הקשו אמאי לא מני לה בריש פאה צדדי הנך דאין להם שיעור ותרירו צירושלמי מפני המתלוקת כלומר שיש תרומות חלוקות זו מזו כגון תרומת מעשר שיש לה שיעור וכו' וזהו דר' לר' לפרושי תרומה גדולה לא מני לה ומירוצים אחרים נאמרו צוה ע"ש. וקשה לי כיון שטמא אחת פוטרת אם הכרי היכי ממקיים קרא שנאמר מתן לו מן לו דבר הראוי לחמו במתנה וי"ל דהכי קאמר ראשית עירוסותים וגו' וכמיז ראשית דגין ללמדנו שטמא אחת פוטרת הכל אבל אם צא לעשות המלטה כמקנה מן לו כדי נמיה לעשות כל שמהו כמה הוא כדי נמיה לכל דבר ודבר: והעושה כל עיסתו וכו'. דענין שיהיה נוכחין הכי איתא במנה דוכיזי דשאני בכורים דכמיז צוה וראשית כל בכורי כל לפיכך לא צוה לעשות כל שמהו בכורים עושה ומנן כפ"ק דחלה האומר כל גורני תרומי וכל עיסתי חלה לא אמר כלום עד ששייר מקלות:

ואמר הכהן

ב ומדברי סופרי שמפרישים וכו'. משנה פ"ג דחלה שיעור חלה אחד מכ"ד העושה עיסה לעמול והעושה למשנה ננו אחד מכ"ד והנחתם שהוא עושה למכור בשוק וכן אשה שהיא עושה למכור בשוק אחד מלמטה וארבעים והטעם שכתב רבינו מנאחר צירושלמי: **ד נטמאת** העיסה וכו'. שם משנה נלשון רבינו: וחלה טמאה וכו'. זה מנאחר ממאמר ה' ואני הנה נמתי לך את משמרת תרומותי בשמי תרומות הכמז כמזכר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה ואמרין תרומה טמאה למאי חזיא להסקיה תחת מבשילו והחלה נקראת תרומה:

ה אין בחלה מן התורה וכו'. מנאחר מן הכמז והכי איתא בספרי: **ובזמן** שכל ישראל שם וכו'. כבר כתב רבינו כן פ"ק דתרומות והראב"ד השיג עליו בתרומה והוסיף לו בחלה כמזכר נמתי למתן דעת רבינו דגרסין פ"ג דתמכות ופרק יואל דופן אמר רב הונא בריה דרבי יהושע אשכחתינהו דבנן דני דרבינא ואמרי אפי' למ"ד תרומה בזמן הזה מדרבנן חלה דלורייתא ואמינא לכו אנא אדרבא אפי' למ"ד תרומה בזמן הזה דלורייתא חלה דרבנן דמניא אם נאמר וכי מנאחר חל הארץ וכו' הא למדה דלע"ג דפליגי בתרומה בחלה מודו שהיא מדרבנן, והדבר ידוע כי צימי עורא לא צאו כולם וסובר רבינו דתרומה וחלה שוין לענין זה וכן המעשרות ועיין במה שכתבתי פ"ק דתרומות:

ו פירות ח"ל וכו'. שם במשנה פ"ג פירות ח"ל שנכנסו לארץ חייבין בחלה ואלו מכלל לשם רבי אליעזר מחייב ור"ע פוטר והלכה כר"ע וטעמיה דר"ע דכמיז אשר אי מציא אחסם שמה שמה אחס חייבים בין בפירות הארץ בין בפירות ח"ל ואפילו צפירות הארץ שם אחס חייבים ולא בח"ל וטעמא דמסתבר נמי הוא דבמר מקום גלגול העיסה חלינין אם נתגלגלה במקום הניחז שהוא א"י חייבת אפילו שהיו הפירות מחוץ לארץ ואם נתגלגלה במקום הפיזור שהוא ח"ל פטורה אפילו שהיו הפירות מארץ ישראל:

ז מפרישין חלה בחוצה לארץ וכו'. איתא בספר עד כמה: ואין מביאין חלה חוצה לארץ וכו'. הטעם לפי שטמאחא צאזר ארץ העמים והיינו טעמא דתרומה וכו' וראשית ח' שלושה דינין לחלה וכו'. משנה היא פ"ד ר"ג אומר שלש ארצות לחלה וכו' מן הנזהר ועד אמנה ולפניהם שמי חלות וכו' והגירסא הנכונה ועד אמנה ולחן דהא תנא בא"י קאי והטעמים שכתב רבינו מנאחרים שם צירושלמי: ומותרת לזבים ולזבות וכו'. גירסת הספרים שלנו במשנה ואסורה לזבים ולזבות לגדות ולילולות וכו' ואפשר דרבינו סובר

שבירושלים עומדין מפניהם ושואלין בשלומן אחינו אנשי מקום פלוני בואכם בשלום. והם מהלכין בתוך ירושלים והחליל מכה לפנייהם עד שהם מגיעים לחר הבית. הגיעו לחר הבית נמל כל אחד ואחד סלו על כתיפו ואומרין הללויה הללו אל בקדשו וכו' עד כל הנשמה תהלל יה הללויה והם מהלכים בהר הבית וקוראין עד שמגיעין לעזרה. הגיעו לעזרה דברו הלויים בשיר ארומבך יי כי דליתי וגו':

פרק חמישי

א מצות עשה להפריש תרומה מן העיסה לכהן שנאמר ראשית עירוסותיכם חלה תרימו תרומה. וראשית זו אין לה שיעור מן התורה אפילו הפריש כשעורה פטר את העיסה. והעושה כל עיסתו חלה לא עשה כלום עד שישיר מקצתו: **ב ומדברי** סופרים שמפרישין אחד מארבעה ועשרים מן העיסה כדי שיהיה בה כדי מתנה לכהן שנאמר תתן לו תן לו דבר הראוי ליתנו מתנה. והנחתום העושה למכור בשוק מפריש אחד משמונה וארבעים. לפי שעיסתו מרובה יש בשיעור זה כדי מתנה: **ג** העושה עיסה למשתה בנו אע"פ שהוא מרובה מפריש אחד מעשרים וארבעה. שלא לחלק בעיסת בעל הבית. והנחתום שעשה עיסה קטנה אחד מארבעים ושמונה שלא לחלק בעיסת הנחתום: **ד נטמאת** העיסה בשוגג או באונס מפריש אחד מארבעים ושמונה. ואם טמאה בזדון מפריש אחד מכ"ד כדי שלא יהיה חוטא נשכר. וחלה טמאה *ומותרת* (לכהן) להסקה כתרומה טמאה: **ה אין** חייבין בחלה מן התורה אלא בא"י בלבד שנאמר והיה באכלכם מלחם הארץ וגו'. ובזמן שכל ישראל שם שנאמר בבואכם ביאת כולכם ולא ביאת מקצתכם. לפיכך חלה בזמן הזה אפילו בימי עזרא בארץ ישראל אינה אלא מדבריהם כמו שביארנו בתרומה: **ו פירות** ח"ל שנכנסו לארץ חייבין בחלה. *ופירות הארץ שיצאו חו"ל פטורין שנאמר אשר אני מביא אתכם שמה שמה אתם חייבין בין על פירות הארץ בין על פירות חו"ל: **ז מפרישין** חלה בח"ל מדברי סופרים כדי שלא תשתכח תורת חלה מישראל. ואין מביאין חלות חו"ל לארץ כשם שאין מביאין תרומה ובכורים משם ואם הביא מניחה עד ערב הפסח ותשרף כתרומה: **ח שלשה** דינין לחלה בשלש ארצות. כל הארץ שהחזיקו בה עולי בבל עד כו"ב מפרישין בה חלה אחת כשיעור והיא נאכלת לכהנים. ושאר א"י שהחזיקו בה עולי מצרים ולא עולי בבל שהיא מכזיב ועד אמנה מפרישין בה שתי חלות האחת נשרפת והאחת נאכלת. ומפני מה מפרישין בה שתי חלות מפני שהחלה הראשונה טמאה שהרי לא נתקדשה אותה הארץ בימי עזרא. וקדושה ראשונה בטלה משגלו. והואיל והיא א"י מפרישין בה חלה אחד מארבעים ושמונה ושורפין אותה. ומפרישין חלה שנייה ונותנין אותה לכהן לאכלה. כדי שלא יאמרו תרומה טהורה נשרפת שהרי נשרפה הראשונה אע"פ שלא נטמאה טמאה ידועה לכל. וזו שנייה אין לה שיעור אלא כל שרוצה מפריש מפני שהיא מדבריהם. וכל הארץ מאמנה ולחון בין בסוריא בין בשאר הארצות מפרישין שתי חלות. אחת לשריפה כדי שלא יאמרו ראינו תרומה טמאה נאכלת. ואחת לאכילה כדי שלא תשתכח תורת חלה מישראל. והואיל וזו וזו מדבריהם מוטב לרבות בנאכלת לפיכך של שריפה אין לה שיעור אלא כל שהוא. ושל אכילה אחד ממ"ח. *ומותרת לזבים ולזבות ואין

א סמ"ג עין קמ"א: *כן הוא בספרי:

פ"ה א מצות עשה להפריש תרומה מן העיסה וכו'. וראשית זו אין לה שיעור מן התורה וכו'. בספרי פרשת שלח: והעושה כל עיסתו חלה וכו'. משנה ספ"ק דחלה (משנה ט): **ב ומדברי** סופרים שמפרישין אחד מכ"ד וכו'. עד כדי שלא יהא חוטא נשכר. משנה פ"ג דחלה (משנה ו): **ד וחלה** טמאה לכהן וכו'. פשוט הוא דתרומה קרייה רחמנא:

ה אין חייבין בחלה מן התורה וכו'. עד אינה אלא מדבריהם. כפ"ק דכמכות (דף כ"ד). ונפרק יואל דופן (דף מ"ו): **ו פירות** ח"ל וכו'. משנה רפ"ג דחלה (משנה א) וכו"ע: וכתב הראב"ד פירות הארץ שיצאו ח"ל פטורים א"ל פירוש ד"מ אבל חייבים מדרבנן בשמי חלות עכ"ל. ולא היה צריך לכתוב דהרי רבינו כתבו בסמוך:

ז מפרישין חלה בח"ל וכו'. בפרק עד כמה (דף כ"ו): ואין מביאין חלות חו"ל וכו'. משנה כסוף חלה (משנה י') נמאי איש מקוע הביא חלות מבימר ולא קבלו ממנו אנשי אלכסנדריא הביאו חלות מלומיס מאלכסנדריא ולא קבלו מהם. ומ"ש ואם הביא מניחה עד ערב פסק וכו'. שם צירושלמי: **ח שלשה** דינין לחלה בשלש ארצות וכו'. משנה ח' פ"ד דחלה. ומה שכתב ומפני מה מפרישין בה שמי חלות וכו'. שם צירושלמי:

כתב הראב"ד ומותרת לזבים ולזבות א"א נ"א אסורה לזבים ולזבות וכו'. לטעמיה אולי שכתב כפ"ק מהלכות תרומות שזנים חזיות אפי' טבלו אסורים לאכול בתרומה אפילו של ח"ל וכבר כתבתי שם שהפוסקים הסכימו שכתבנו בתרומה ח"ל שאסורה לזבים לא אמרו אלא בשלש טבלו אבל אם טבלו מותרים הם וא"כ מה ששינוי כסוף חלה (משנה ח) גבי חלה ח"ל שאסורה לזבים היינו דוקא בשלש טבלו אבל אם טבלו

וגו'. ובזמן שכל ישראל שם שנאמר בבואכם ביאת כולכם ולא ביאת מקצתכם. לפיכך חלה בזמן הזה אפילו בימי עזרא בארץ ישראל אינה אלא מדבריהם כמו שביארנו בתרומה:

השגת הראב"ד

*פירות הארץ שיצאו חו"ל כו'. א"ל פירוש דבר תורה אבל חייבין מדרבנן בשמי חלות:

השגת הראב"ד *ומותרת לזבים ולזבות. א"ל פירוש לזבים ולזבות ואין צ"ל לשאר עמאים:

השגת הראב"ד

*ומותרת לזבים ולזבות. א"ל פירוש לזבים ולזבות ואין צ"ל לשאר עמאים:

האשה שנתארמלה פרק שני כתובות כה.

עין משפט
גר מצוה

פז א מ״י פ״כ מהל' חסורי ביאה הלכה א
 ופ״ו מהל' תרומות ה״ב:
פח ב מ״י פ״כ מהל' חסורי ביאה הלכ' ד:
פח ג מ״י שם הלכה יא
 תושב״י א״ע סמנן ג
 סעיף 3:
צ ד מ״י שם הלכה ג
 ופ״א מהל' תרומות
 הל' א [כו] סמנן עשין מג
 תושב״י א״ע סמנן שלג
 סעיף 3:
צא ד מ״י פ״כ מהל' חסורי ביאה הלכה
 ג סמנן עשין קמ תושב״י
 י״ד ק״י שכן סעיף 3:

מוסף רע"י

[illegible][illegible]

והדעריצ שמשו אוכל בתרומה ו"ל דודאי גבי עטמא תרומה מיקר
 קדשים חבל הכה אכילת זר קמור דלא אשכחן קדשים גבי אכילת
 זר: **נשיאות כפים** בבבא. דזקא נשיאות כפים ולא אכילת
 חסלה ואע"ג דבסוריא נמי אין מדקדקין צבצול צבצול
 דבסוריא דקבר האי חנא כיבוש יחיד שמיא כיבוש חלה בסוריא
 ה"ה נשיאות כפים כדמוכח לקמן: **ל**א חידוק בגלות גופא דהנה
 דוקמבר תרומה ב"ו. וז"ל דפליגי הכן ברייתות בנפוגת דרב הונא
 צריה דרב הושע ורבנן דאי לאו הכי צדח מסקן ברייתות ממא
 פסיעא חילוק למודק מנשיאות כפים ליוחסין ופליגי נמי לדברייתא
 דמקמייתא אכילת חלה בסוריא חזקה לתרומה וכל שכן דאכילת תרומה
 דלשוייתא דהוא חזקה לאכילת חלה דרבנן ובברייתא שניה קמי
 חזקה רבנות דהיינו תרומה בסוריא לא הו"א חזקה לחלה:
 ערות

ונוכחו לה שנים ושלושה מרגלים תלמוד לומר כנזאים כבאים
כזאכס ולא כזב כי תנזאו יכול משנכנסו לה מרגלים ת"ל כ'ו:
דבוא (עזרא כ):

כיבוש וחילוק היה אהל מועד בגלגל י"ד ש

למה לנו (א) [לחוש] להשביח
ה' דרבנן. שהרי בגולה היו
שהיא תלויה בארץ אינה
(דף לז:): ואיבעית אימא

ואלא מאי גדולה
 בתרומה דרבנן הש
 דאורייתא ואי בעית
 בתרומה דרבנן אכול
 אכול יוכי מסקינן מת
 דאורייתא בתרומה דר
 מאי גדולה חוקה דאע
 תרומה דאורייתא
 דאורייתא לא אכול
 יאכלו מקדש הקדשים
 דלא אכול הא בתר
 ה"ק לא במידי דאיקר
 לא יאכל קדש ולא
 דכתיב³ וכת כהן כי
 בתרומת הקדשים ל
 כמורס מן הקדשים⁶
 לכהונה נשיאות כפיים
 בסוריא וחיילוק מתנן
 נשיאות כפים מאי לא
 והא דומיא דאכילת
 חלה ליוחסין אף נשי
 אכילת חלה גופה לת
 הזה דרבנן ותרומה דר
 דרבנן לתרומה דאורי
 יחונא בריה דרב יהוש
 לכהונה נשיאות כפיים
 ובסוריא ובכל מקום שש
 נשיאות כפים ראיא
 ובכל כסוריא רשב"ג
 של מצרים בראשונה
 שם קתני מיהת נש
 ליוחסין לא לחלה הא
 קתני מה חילוק גרנו
 כפים ליוחסין לא חיי
 דסביר לתרומה כומ
 דאורייתא ומסקינן כ
 דאורייתא וכדאשכחני
 יהושע לרבנן דאמר
 יהושע אשכחניהו
 וקאמרי אפילו למאן ד
 דרבנן חלה דאוריית
 זו שחילקו נתחייבו
 בתרומה ואמינא לר
 למ"ד תרומה בזמן הזה
 דנתיב⁴ כבואכם אל
 יכול משונכסו לה⁵
 ת"ל כבואכם בביאת
 בביאת מקצתכם
 לאו כולה סלוק *

להודיע
מגישין. א"י
פסקה בזמנו להדיע היושבים
לפי ש"ד קצוב
לפי דא. אכל לא חילוק גירוס.
הוא האל חנא סבר כיבוס
היה בהך מילתא (ע"י)
נחייבו חלה. דכתיב
ממעל אורמ שיה הכאן
נר י תפלו י יבאר וכו
ולא נחייבו כפרומם
המיוחדת לן עמוד שרי
דכתיב. בשנה השלישית
שמו חילוק דאמרינן סבר
הגרסינן יבא כבואסם יבול
הכתיב ציאה וו לכסוב זה
תיבז זה הקהל כחאד ארבי

גדולה חוקם. דקאמר ר' יוחנן מה יס לחוס לנפלה: **בפרש** תתורומה לחוס התורה דכל מלך צריך בנצח בלדמינן בקדושת **בפרש** דרנן **אכול**. ומה האין וירק: **דאורייתא**. ויחבר לא אכול ומש"ה לא מעלין תתורומה ליוחסין ליוחסין מתתורומה דאורייתא לא למיזר משום תתורומה שחרי לארץ בלא ומתניה גמורה דאורייתא מה נאמר בגמרה ויש לחוס **ז** זה: לא בנפלה דאורייתא תתורומה: וכל זר לא תתורומה משתעי דמבי יל מיניה ובא השמש וטהר יל מן הקדשים וארומינן: בימות בעשר (דף ע"ד): **דאקרי קדשים** אפילו של שנים האכלים לנשי דיהם: ואמר מר ביצמות ודורות (פ"ו) צבת כהן שניסם נשים אלמנה וגרושה וזרע זרחת לתתורומת אביה ואביה וזרע וילף לה מהאי ידה לאכל זר היא תתורומה **חוקם** האעד עליו שהוא כהן:

יום **צבאל**. ה'רואהו נושא
 מעד עליו בכל מקום
 ומקבלים הימנו לפי שיש
 שם קצוב בודקין אחר נושא
 אכילת חלה ותרומה אינה
 אלא להרץ לאו לאורייתא
 איה אלא קפדי כולי האי:
 ה' **צבורא**. היא ארס זונה
 וד' וצבורה לא"י וקצבר
 כיבוש יחיד שמה כיבוש
 ורוממה לאורייתא וקס"ד
 וה"ה לתרומה: **וחילוק**
 ארוע והלחים: **צברין**.
 יסוקין אין אסור לרס
 ים מקום שוקין הן ומצין
 ושצים המצין זו אי
 הוה לא מחצין נפשי:
 ה' ה'רואהו נושא כפוי
 אכול חלה דווקא צבורא
 וי' צא"י מקבלין עדות
 ורוממה אכל לא ליחסין:
 ח' **חלה**. עדות חסדה:
 אי לתרומה פסיעא היא
 גהה היא וכבר הוחזק בה:
 חלה **דרבנן** כו'. דאי לא
 הוה פליג חלה גזירה
 וימות: **וכפאידן**. לקמן
 יאוח **כפס וחילוק גרנוס**.
 צא"י. נושא' כפס לאיכא
 יין בידקן. וחילוק גרנות
 חן לתרומה בזמן הזה
 ויניח דעון מיתה איכא

נה ליוחסין: בסוריא וכו'
 שקדשו צ"ד את החדש לעש
 חמשה עשר יום: נאיוה
 כי תלוחה החדש על צ"ד ה
 ידוה לאו לאורייתא ונסוריא
 שמיה כינזש ופלוגתא דת
 צ"ד צ"ד בית המדרש קרי
 להרץ ותניא בספרי (ר)
 כל ציוהא שבתורא שבתורן
 מן שנין שנתנו לה נתת
 דכתיב דקנט תבואה ורען
 המעשר בזמן שנות השם
 ור ושמיטת לא מנו אלא השם
 סבת שמעון (דף י"ג): הכי
 והכי פירוש כיון דשינה
 סוקה. רובן נשאר בבל

וְאֵלֶּם מִלֵּךְ
וְחִסְתָּ מִן
שָׁרֵי
טוֹבֵהֶם
הַשָּׂפֵל
מִמּוֹת
מִיָּדוֹ
קִשְׁיָן לֵךְ
דִּבְרֵי מַלְאָכָא
כִּי
דְּלֹוֹיִיסֵי
שֶׁ
חֲרִיבֵי
שֶׁ
חֲרִיבֵי

תורה אור השלם

1. ואמר הרשעו
2. לקח אשר לא יאכלו
3. מקדם הקדשים עד צמד
4. בזה לאורים ולחמים:

עודם כ:

וְכָל דָּבָר לֹא יֵאָכַל וְשֶׁשֶׁסֶת בָּהֶם וְיִשְׁכַּח יֵאָכַל קִדְשֵׁי:

וְהַבַּיִת בִּי הַזֶּה לְאִשׁ דָּוִד הָיָה בְּחִזְרוֹנוֹ הַקְּדִשִׁים לֹא הָאֵל:

וְיִקְרָא כִּי:

דָּבָר אֲלֵי אֲנִי יִשְׂרָאֵל וְאָמְרָת אֲלֵהֶם בְּשִׁבְעָל

לֹא הָאֵרָץ אֲשֶׁר אֲנִי מִיֵּאֲחָבֶם שָׁמָּה:

מִבְּרֹחַ יִ

הגהות הב"ח

(א) תר"ה או דלמא כו'
אלא במלוקת תרומה וכו'.
נ"ב וכן פרש"י יבמות דף
ט"ז ע"ב:

שריצה
 האזי תנא
 וחלמה
 תנא חל
 מסנות.
 ואע"ג
 הואזי וז
 צו עובר
 דכה
 לאו
 לא לתר
 צצכל או
 והעיד
 להאכילו
 מה אז
 ליוחסין.
 גופה ת
 ומסקינן
 כהן הוא
 משום
 מפרש:
 דתרומה
 צ"ד קצ

* נא לחזור

לדף 4
וללמוד
המשנה פרק
ב משנה א
עם פירוש
הרמב"ם

צבואכס
ומעשרו
תלה הכ
שנת המ
עולם ו
כולכם
לאו כול

(7)

חידושי תורה – הערות – פירושים – ופסקים

פרטי רמזי דינים המיוחדים המבוארים בזה הסימן
[ה] מצורע כל זמן שלא טמא כהן מיוחד טהור הוא:

שכב א כתיב ראשית וכו' עד אפילו כל שהוא. הכי איתא בספרי פרשת שלח לך וכן כתב הרמב"ם בריש פרק ה' מהלכות בכורים: **ומ"ש** רק שלא יעשה כל העיסה חלה וכו'. משנה סוף פרק קמא דחלה האומר כל גרני תרומה וכל עיסתי חלה לא אומר כלום עד שישייר מקלת וטעמא דבתרומה וחלה כתיב זה ראשית בעינן שיהו שיריה ניכרין כדאיתא בפרק ראשית הגז (דף קל"ו ז) כלומר שלא נקרא ראשית אלא כשנשאר ממנה שיר: ואין חיוב זה אלא בארץ וכו'. הכי איתא בפרק ב' דכתובות (דף כ"ה א) ובפרק יואל דופן (דף מ"ז א):

הלכות חלה

שכב א כתיב (במדבר טו כ) ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה שחייב כל אדם להפריש חלה מעיסתו וליתנה לכהן ואין לה שיעור מן התורה. כן כתב ר"ס בפרק ב' דחלה (מ"ו ד"ה וחזר) וכן כתב הרמב"ם בהלכות בכורים (פ"ה ה"א) שאין לה שיעור מן התורה אפילו הפריש כשעורה פטר את העיסה והוא בספרי (שלח פסקא קי): **ומ"ש רק שלא יעשה כל העיסה חלה אלא ישייר ממנה מעט.** משנה פרק קמא דחלה (מ"ט) האומר כל גרני תרומה וכל עיסתי חלה לא אומר כלום עד שישייר מקלת ומפרש טעמא בפרק

שכב א כתיב (במדבר טו) ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה מלמד שחייב כל אדם להפריש חלה מעיסתו וליתנה לכהן ואין לה שיעור מן התורה אפילו כל שהוא (א) רק שלא יעשה כל העיסה חלה אלא ישייר ממנה מעט (ב) וחכמים נתנו בה שיעור כאשר יתבאר (ג) **ב** ואין חיוב זה אלא בארץ דכתיב באכלכם מלחם הארץ ג ומדרבנן נוהג אפילו בח"ל ד ובזמן שהיה טהרה בארץ לא היו מפרישין אלא חלה אחת ונאכלת לכהן (ו) ובמקומות הקרובות לה ב' חלות א' לאור וא' לכהן

ראשית הגז (חולין קלו): דכתיב זה (שם) ראשית ששיריה ניכרים: **ב** ומ"ש ואין חיוב זה אלא בארץ דכתיב (שם שם יט) באכלכם מלחם הארץ. פשוט הוא וכן כתב הרמב"ם (ה"ה) וכתב עוד שאף בארץ אין חייבים חלה בזמן שכל ישראל עליה שנאמר (שם שם יח) בבואכם בביאת כולכם ולא בביאת מקאתכם לפיכך חלה בזמן הזה אפילו בימי עזרא בארץ ישראל אינה חלה מדבריהם ודברים אלו איתנו בגמרא פרק ב' דכתובות (כה). ובפרק יואל דופן (גדה מז). דגרסינן התם אומר רב הונא בריה דרבי יהושע אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיחזי ואמרי אפילו למאן דאמר תרומה בזמן הזה דרבנן חלה דאורייתא ואמינא להו אנא אדברה אפילו למאן דאמר תרומה בזמן הזה דאורייתא חלה דרבנן דתניא אם נאמר כי תבואו וגו':

ג ומ"ש ומדרבנן נוהג אף בחוצה לארץ. פשוט בפרק עד כמה (בכורות כז):

ד - ה ובזמן שהיתה טהרה בארץ לא היו מפרישים אלא חלה א' ונאכלת לכהן ובמקומות הקרובות לה ב' חלות וכו'. בפרק בתרא דחלה (מ"ח) תנן רבן גמליאל אומר שלש ארצות לחלה מארץ ישראל עד כזיב חלה אחת מכזיב עד הגהר ועד אמונן שתי חלות א' לאור ואחת לכהן של אור יש לה שיעור ושל כהן אין לה שיעור מן הגהר ועד אמונן ולפנים שתי חלות א' לאור ואחת לכהן של אור אין לה שיעור ושל כהן יש לה שיעור וטבול יום אוכלה רבי יוסי אומר אינו צריך טבילה ואסורה לזבים ולזבות לנדות ולזולות: ופירש הרא"ש בריש פרק כל הבשר (חולין פ"ח סי' ד) מכזיב עד הגהר ועד אמונן לפי שהמקום מקום טומאה שסמוך לארץ העמים ואין יכולים לשמור עצמם ופירותיהם בטהרה וחלותיהם טמאות וטענות שריפה כתומה טמאה לכך אמרו שחלותיהן נשרפות ותקנו להפריש עוד אחרת ויאכלנה הכהן שלא תשתכח תורת חלה ושל אור שהיא מדברי תורה צריך להפריש כשיעור חלה ושל כהן שהיא מדברי סופרים אין לה שיעור. מנהר ועד אמונן ולפנים ב' חלות אחת לאור ואחת לכהן של אור אין לה שיעור מפני שהיא נשרפת ושל כהן יש לה שיעור מפני שהיא נאכלת ושתייהם מדברי סופרים. וטבול יום אוכלה פירוש טבול יום דקרי אף על פי שטומאה יולאה עליו מגופו הקילו חכמים באותה חלה שנייה שאינה חלה כדי שלא תשתכח תורת חלה רבי יוסי מיקל טפי וקאמר דאף טבילה אינה צריכה ואסורה לזבים וכו'.

פרישה

(א) רק שלא יעשה כל העיסה חלה אלא ישייר וכו'. דכתיב זה ראשית שיהא שיריה ניכרים: (ב) וחכמים נתנו בה שיעור כאשר יתבאר. פירוש א' מכ"ד כדלקמן סימן ש"ח (עמ' כז - כג): (ג) ואין חיוב זה אלא בארץ דכתיב באכלכם מלחם הארץ. ואף בארץ אינה דאורייתא אלא בזמן שכל ישראל עליה שנאמר בבואכם בביאת כולכם ולא בביאת מקאתכם לפיכך אפילו בימי עזרא לא היו אלא מדבריהם כן איתא בגמרא וכן כתב הרמב"ם. בית יוסף. ומה שכתב בסוף הסימן ובימי עזרא נתחייבו וכו' כן איתא למאן דאמר. אבל המסקנא בגמרא דלא כוותיה אלא שרבינו כתב כיון דאיתא מאן דאמר דסבירא ליה הכי אית לן להחמיר. בית יוסף (עמ' עב ד"ה ומ"ש וכל שכן) ע"ש. וכן כתב רבינו לקמן בהדיא בריש סימן ש"א (עמ' קד - קה): (ד) ובמקומות הקרובות לה שתי חלות וכו'. פירש הראש"י (בהל' חלה סי' יד) כגון המקומות שאין ארץ ישראל ממש כי

מפרישין אלא אחת ובפרק ד' דחלה שנינו דאף בזמן שהיתה טהרה לא היו מפרישין חלה א' ונאכלת לכהן בארץ ישראל אלא עד כזיב אצל שאר ארץ ישראל מכזיב ועד הגהר לכל מזרח ומכזיב ועד אמונא לכל מערב מקום שכבשוה עולי מצרים ולא כבשוה עולי צבאל מפרישין ב' חלות אחת לאור ואחת נאכלת. ועוד קשה במה שכתב ובמקומות הקרובות לה ב' חלות וכו' משמע דרבונו לומר מקומות שהם חוץ לארץ וקרובות לארץ כגון סוריא ואם כן למה לא כתב נמי דין מקומות הרחוקות מארץ ישראל כגון צבאל ושאר ארצות הרחוקות דהא מדהזכיר קרובות משמע דאין דין רחוקות כקרובות ואפשר ליישב דמה שכתב רבינו ובזמן שהיה טהרה בארץ לא היו מפרישין אלא חלה אחת ונאכלת לכהן האין בארץ דקאמר אינו אלא במקום שנקרא בשם ארץ ישראל לכל דבר דהיינו עד כזיב שכבשוה עולי צבאל וקידשוה קדושה שנייה לשעתה ולעתיד לבוא ומה שכתב ובמקומות הקרובות לה ב' חלות וכו' היינו לומר כל הארצות הקרובות לה ב' חלות וכו' ומה שכתב ובמקום שכתבשוה עולי מצרים שכבד נחבטלה אותה קדושה בשעה שגלו ואין להם דין ארץ ישראל לכל דבר ובין מן הגהר ואמונן ולפנים ובין סוריא כל אלה הם מקומות הקרובות לה ואין להם דין ארץ ישראל ממש וחלתם בחזקת טומאה היא ולכן צריך להפריש שם ב' חלות ולפי זה הא דקאמר רבינו ובמקומות הקרובות לה וכו' הכי פירוש דאף במקומות הקרובות לה דיש להם דין ארץ ישראל במקלת צריך ב' חלות ומכל שכן במקומות הרחוקות דצריך ב' חלות דבחזקת טומאה הם יותר מהמקומות הקרובות: ומיהו קשה בהא דכתב במה דברים אמורים כשאין שם כהן טהור וכו' דמשמע דבכל הארצות ליכא מאן דפליג דבדאיכא כהן טהור אין צריך כי אם חלה אחת ובדברי הרא"ש פרק כל הבשר מבואר ומצינו בית יוסף דדוקא במקומות הרחוקים כמו צבאל דלא מתחזיא כחלת ארץ ישראל אין צריך כי אם חלה אחת ונאכלת לכהן קטן אצל במקומות הקרובות דמתחזיא חלה ידיהו כחלת ארץ ישראל גזרו טומאה עליה שלא לאכלה כהן טהור גמור בשביל שהיא טמאה אלא נשרפת והשנייה נאכלת לכהן טהור דוקא ועוד קשה שכתב ומדברי הרמב"ם יראה דדוקא בחוזה לארץ וכו' דהביא דברי הרמב"ם כי היכא דלא נימא דבארץ ישראל נמי שרי לכהן קטן ותימה הלא כבר כתב תחלה ועתה שאין טהרה בארץ ישראל אי אפשר לכהן לאכול שם החלה וכו' דכתב כן בסתם לדברי הכל דכיון דאין לנו

בית יוסף

יורה דעה הלכות חלה סימן שכח

בית חדש

פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן
[ג] שותפין בעיסה כל אחד מהם יש לו רשות להפריש חלה: אם
אחר מפריש להם צריך ליטול רשות מכלם:

שכח שיעור חלה לבעל הבית א' מכ"ד וכו'. משנה (ז) פרק ב'

לחלה שיעור חלה אחד מכ"ד
העושה עיסה לעצמו והעושה
למשתה בנו א' מכ"ד נחתום
שהוא עושה למכור בשוק וכן
האשה שהיא עושה למכור

שכח

(א) שיעור חלה לבעל הבית אחד מכ"ד ואו (ב) בין
אם עושה עיסה לעצמו או למוכרה ולנחתום אחד ממ"ח
בין אם עושה למכור או לעצמו:

שכח א שיעור חלה וכו'. משנה פרק ב' לחלה והטעם שלא לחלק
בעיסת בעל הבית הילכך בין עושה לעצמו בין עושה למכרה אחד
מכ"ד וכן שלא לחלק בעיסת נחתום וזירושלמי אמר רבי יהודה
מפני מה אמרו בעל הבית אחד מכ"ד מפני שעינו יפה בעיסתו
ונחתום עינו רעה בעיסתו
וחכמים אומרים לא משום זה
אלא בעל הבית עיסתו מעוטה
ואין זה כדי מתנה לכהן נחתום
עיסתו מרובה ויש זה כדי

מתנה לכהן פירוש סתם בעל הבית עיסתו ומעוטה וסתם נחתום
עיסתו מרובה מיהו כדי שלא לחלק בעיסת בעל הבית אפילו
עיסתו מרובה כגון שעושה למשתה בנו וכן שלא לחלק בעיסת
נחתום אפילו עיסתו מעוטה כגון אשה נחתומה שעיסתה מעוטה
וקבעו שיעור קצוב לכל אחד והכי איתא במשנה פרק ב' לחלה.
עוד שנינו לשם נטמאת עיסתה שוגגת או אנוסה אחד ממ"ח
פירוש הואיל ולשפרה עומדת וכתב הרשב"א הילכך עכשיו שכל
העיסות אינן טהורין אחד ממ"ח ואפילו במקום שנותנים חלה
לכהן עכ"ל ומציאו בית יוסף כלומר אפילו במקום שנותנים חלה
גם לכהן דנותנין ב' חלות אחת לאור ואחת לכהן אף לכהן אחד
ממ"ח ורבינו לא כתבו:

בשוק א' ממ"ח ואיתמר עלה בזירושלמי (ה"ג) אמר רבי יהודה
מפני מה אמרו בעל הבית אחד מכ"ד מפני שעינו יפה בעיסתו
ונחתום עינו רעה בעיסתו וחקמים אומרים לא משום זה אלא
בעל הבית עיסתו מעוטה ואין זה כדי מתנה לכהן נחתום עיסתו
מרובה ויש זה כדי מתנה לכהן והתנן העושה עיסה למשתה בנו
אחד מכ"ד שלא לחלוק בעיסת בעל הבית ומשמע דהוא הדין
לנחתום שעשה עיסה מעוטה שאינו מפריש אלא אחד ממ"ח שלא
לחלוק בעיסת נחתום ומתניתין היא נחתום שהוא עושה למכור
בשוק וכן האשה שהיא עושה למכור בשוק אחד ממ"ח כלומר אף
על גב דעיסת אשה מעוטה כיון שעושה למכור בשוק הוא לה
כנחתום ושיעורה אחד ממ"ח. וכ"כ הרמב"ם ז"ל (בכורים פ"ה
הל' ב – ג) וכך הם דברי רבינו שכתב ולנחתום אחד ממ"ח

אם עושה למכור או לעצמו כלומר שלא לחלוק בעיסת נחתום ויש
הוא שיעור חלת בעל הבית א' מכ"ד וליתא דהא תנן בההיא מתניתין נטמאת עיסתה שוגגת או אנוסה אחד ממ"ח וזה לשון הרשב"א
בפסקי חלה שלו (שער 7) הילכך עכשיו שכל העיסות אינן טהורות אחד ממ"ח ואפילו במקום שנותנין חלה לכהן [בדק הבית] כתוב
בא"ח (סי' יז עמ' 202) ואין שיעור לחלה רק בזמן שהיו נותנין לכהן נתנו בו חכמים שיעור בעל הבית אחד מכ"ד ונחתום אחד ממ"ח
עכ"ל ואינו כן דעת הרמב"ם שכתב בפרק ה' מהלכות בכורים (ה"ח) שבארץ ישראל שלא החזיקו זה עולי בבל הואיל והיא ארץ
ישראל מפרישין זה אחד ממ"ח ושורפים אותה. וכתב עוד (ה"ט) בזמן הזה שאין שם עיסה טהורה מפני טומאת המת מפרישין חלה
אחת בכל ארץ ישראל אחד ממ"ח ושורפים אותה עכ"ל והכי נקטינן. ועיין במה שכתבתי בסימן שכ"ב (רסג: דיבור ראשון) בשם
הרמב"ם [עד כאן] ושיעורים אלו מדרבנן הם דאילו מדאורייתא בכל שהוא נפטרת העיסה כמו שנתבאר בתחלת הלכות אלו (ריק סי'
שכב) (א):

דרכי משה

(א) ובתרומו הדשן סימן קפ"ח (בהג"ה) כתב דעכשיו נוהגים ליטול רק כזית מעיסה גדולה ולשפרה וז"ל הכל בו (ריק סי' פט) ונוטל
כזית מן העיסה ומפריש ופושטו כעין עוגה ומשליך באור עכ"ל:

פרישה

(א) שיעור חלה לבעל הבית א' מכ"ד וכו'. שבעל הבית עיסתו מעוטה ואין זה כדי נתינה לכהן ונחתום עיסתו מרובה ויש זה כדי
נתינה לכהן ושבו לא חילקו אף אם בעל הבית עושה עיסה מרובה או נחתום מעט: (ב) בין אם עושה עיסה לעצמו או למכור וכו'.
ז"ל בית יוסף ויש קיזור בדברי רבינו שזמן הזה שאין טהורות כתב הרשב"א שאפילו חלת בעל הבית א' ממ"ח ואפילו במקום שנותנין
חלה לכהן (דלחו) ושיעורים מדרבנן אכל מדאורייתא בכל שהוא נפטרת העיסה. עד כאן המגיה) ע"כ ועיין בדרישה:

דרישה

[א] בין אם עושה עיסה לעצמו וכו'. ז"ל בית יוסף ויש קיזור בדברי רבינו וכו' אחד ממ"ח וכו' משמע דמכל מקום שיעור בעיני
וכ"כ מורי ורבי לעיל בהגהה ריק סימן שכ"ב (סוד"ה שחי) וע"ש עוד בה"ה ופירוש הרא"ש וכו' גם בשם רמ"א (סס"ה) כתבתי שם
(אות 7) כיון דבזמן הזה אף בארץ ישראל אינה נאכלת אין לה שיעור אלא שנוהגין בכזית (וכן כתב תרומת הדשן סימן קפ"ח וכל בו.
עד כאן המגיה):

א אין לו שיעור. בין שפריש רק מעט או הרבה פוטר העיסה כדמפרש ואזיל: ב והנחתם בו'. למאס הפסד ממכרו הקילו בו כן כ' העט"ז אבל הרמב"ם ר"פ ה' מהל' בכורים כ' הטעם לפי שהנחתם עיסתו מרובה ויש בשיעור זה כדי מתנה ואפי' עושה

שכב הפרש חלה שיש בין חלת ארץ ישראל לחלת חוצה לארץ.

ובו ה' סעיפים:

עיסה קטנה מפריש א' ממ"ח שלא לחלק בעיסת הנחתם וכן בע"ה אפי' עושה עיסה מרובה כגון למשחה צנו וכה"ג מפריש

אחת מכ"ד שלא לחלק בעיסת הצבעה עכ"ל וכ"כ הדברטורה וכן מבואר בירושלמי ספ"ד לחלה ומביאו ב"י לקמן ר"ס ש"ח: ג ואם נטמאה בו'. הואיל ולקשרפה עומדת וכז"י לקמן ר"ס ש"ח דזמן הזה דליכא טהרות א"כ כל עיסה טמאה א"כ אף של בע"ה לעולם הוא ממ"ח והביא שם דברי הרשב"א ש"כ כן דעכשו שכל העיסות אינן טהורות לעולם הוא אחת ממ"ח ואפי' במקום שנותנין חלה לכהן: ד אפילו בימי עזרא בו'. שהרי לא עלו כל ישראל עמו: ה כל הארץ בו'.

עד כזיב שהוא ארץ ישראל גמור והיא נאכלת לכהנים בטהרה: ו שהוא מכזיב ועד אמנה. שהיא קרובה לארץ העמים ואין יכולין לשמור עצמן ופירותיה בטהרה וחלותי' טמאות וטעונות שריפה כחלה טמאה לכך חלה אחת לאור ותקנו להפריש עוד אחרת לכהן לאכילה שלא תשתכח תורת חלה אבל אותה של אור היא מדברי תורה יש לה שיעור ומה שנזכר בספרא דמתני' שתי החלות היינו מדברי סופרים ע"כ חלה הנאכלת חסובה טפי ויש לה שיעור וטבול יוס אוכל החלה השניה אף ע"פ שלא העריב שמשו כיון שאינה אלא משום שלא תשתכח תורת חלה

והנראה דגם במציעתא אמרי' כן בחלה של כהן והא דאמרין ואסור לזבים כו' היינו בלא טבילה וקמ"ל דאף דל' יוסי אין כריכין טבילה בדעלי קריין מ"מ בהגך כריכ טבילה ולרבנן בטומאה שאינה יולאה מגופו כגון טומאת מגע מת כיון שאין יולאה מגופו ג"כ א"ל טבילה ויש עוד דין רביעי דהיינו מה שזכרנו צ' עד כמה אמר רבינא הלכתא נדה קוזה חלה ואכיל כהן קטן ואי ליכא כהן קטן שקלא לה בריש מסא ושדייה לתגורא והדר מפרישה חלה אחרת כי היכי דלא לישתכח תורת חלה ואכיל לה אפילו כהן שהוא גדול נמלא היכא דליכא כהן קטן אין כריכין להפריש חלה אחרת ואף על גב דבדין הסיפא דמתני' חלת האור אינה נאכלת כלל כמו בחלת האור שברישא וריכ לעולם ב' חלות שאני דין הסיפא שאותן מקומות סמוכים לא"י ומתחזי חלה דידהו כחלת א"י גזרו טומאה שלא לאכלה אפי' כהן טהור גמור אבל הדין הרביעי איירי במקומות הרחוקים כגון צבל ולא מתחזי כחלת

הנאה דקרפה אסור לזר אבל שאר הנאה מותר לזר כדאמרין גבי תרומה לקמן סי' של"א סי"ט בהג"ה:

באר הגולה

כדאמר שמואל בבכורות דכ"ז ע"א והראב"ד השיגו מהא דאמר רבינא שם נדה קוצה חלה ואוכלה לה כהן קטן אבל אידי לא אכלה וכן שנינו שם במשנה ח' פ"ד דחלה שאסורה לזבים ולזבות והכ"מ החזיקו דרבינו איירי אחר שטבלו וכמ"ש בסעיף שאהריו וכפ"י רש"י ותוספות בכורות דפירשו דאפילו גדול יכול לאכול אם טבל לקריי ושמואל ומשנה דחלה איירי בלא טבלו וכמו שהוכיחו התוס' והרא"ש בחולין דף ק"ד ע"א:

א לשון הרמב"ם פ"ה מהלכות בכורים: ב מספרי פרשת שלח לך: ג משנה ספ"ק דחלה דבעינן ראשית ששיריה ניכרין: ד משנה ז' פ"ב דחלה וכו' הרמב"ם שם כדי שיהיה בה כדי מתנה לכהן: ה שם לפי ששיטתו מרובה: ו ג"ז שם במשנה: ז ג"ז ל' הרמב"ם שם מהא דאשכחיהו רב הונא בריה דרב יהושע לרבנן כתובין דף כ"ה ע"א ונדה דף מ"ז ע"א: ח ג"ז שם בבכורות דף כ"ז ע"א: ט ג"ז שם במשנה ח' פ"ד דחלה: (י) פ"י שהטומאה יוצאה עליו מגופו דחמירי

לא"י לא גזרו איסור מחמת טומאת עמנו ונאכלת לכהן קטן ולא הגריכו להפריש חלה אחרת וה"ה לכהן שהוא גדול וטבל לקריי ואף על פי שלא העריב שמן וכמו שהקילו בדיון הרביעי כשיש כהן קטן שאין לרייכו להפריש חלה אחרת ולשרוף את זו כמו בדיון השלישי הכי נמו הקילו שמונתת החלה הנאכלת לזבין ולזבות דלא כחלה הנאכלת בדיון הג' ע"כ והרמב"ם יס לו שיטה אחרת דהיינו שעושה מן דין הג' והדין הד' הכל א' וחשיב הכל דבריאה הוא א"י ממך לכל דבר דהיינו שאותו הגבול כבשורו עולי מצרים וגם עולי צבל ע"כ אין קם חלה אחת ובמציאתה הוא מקום שכבשורו עולי מצרים ולא עולי צבל ע"כ מפרישין ב' חלות

ונאכלת ומותרת לטמאים [ד] אפילו לזבים וזבות [ה] ובזמן הזה שאין עיסה טהורה מפני טומאת המת מפרישין חלה אחת בכל ארץ ישראל א' ממ"ח ח (ב) ושורפין (ו) אותה מפני שהיא טמאה ומכזיב ועד אמנה מפרישין שנייה לכהן לאכילה ואין לה שיעור כשהיה הדבר מקודם:

תרומה טמאה נאכלת ומוטב לרבות בנאכלת שתהיה כשיעור ובשני דינים האלו מהני

ביאור הגר"א

אחלה ראשונה קאי כמש"ס בפירושו וז"ל הר"ס קם צפי' הראשון אצל שניה נאכלת אף להגד וכמ"ס בצבורות כ"ז א' ואמר שמואל אין תרומת ח"ל אסורה כו' הלכך נדה כו' ואי ליכא כו' ואכיל לה כהן גדול ומפרש מש"ס ב' חלות היינו בליכא כהן קטן וכמש"ס בגמ' וז"ל בס"ה חלת ח"ל כו' אצל חוס' קם ובפר"ח דחולין כתבו דשם לעולם מפרישין ב' חלות ומ"ס וטבול יוס כו' ואסורה לזבין כו' אחלה שניה קאי וסוגיא דבורות הוא בח"ל הרחוקה מא"י קם הדין כמ"ס הרמב"ם ולרמב"ם אין חילוק בכל ח"ל: והו' וז"ל כו'. רמב"ם ובה"ג שגשגה על תקנה הראשונה:

באר היטב

שייך לא"י כלל ואין קם אפי' א' מן התורה גזרו בהם משום א"י ותקנו גם כן להפריש ב' חלות (והראשונה שנסרפה אין לה שיעור הואיל ואינה מן התורה והשניה אחת ממ"ח כיון שהיא נאכלת לכהנים ומותרת לטמאים כיון שאינה אלא מדרבנן לגמרי ועיין לבוש: (ו) ושורפין. כתב מהרי"ל דהל' פסח וזכר לשרפה במדורת כהן או כהנת ונכון לעשות לה מדורה לעצמה במקום שאין מבשלין קם או בתנור שאופין בו המצות טרם הורדו לתוכו המצות שאז ידוע לו שלא תבא לידי הגאח ישראל טרם כלייא איסוריה וכו' וג"ל דוקא הגאח דשרפה אסור לזר אבל שאר הגאח מותר לזר כדאמרין לגבי תרומה ובסי' קל"א סי"ט בהג"ה עכ"ל ה"ד:

פתחי תשובה

עשרון אחד או ממאה סאה והלד שהוא מדרבנן הוא חלק כ"ד מן העיסה כמות שהיא ואם גדולה כ"ד עשרונים לריד שיתן לכהן עשרון שלם ע"ס שהאריך בזה וקבע בזה מסמורות: (ב) ושורפין אותה. כתב בר"י על אודות האשה אשר הפרישה חלתה והניחתה אכלה אדהבי בא עוף ואכל החלה אשר הפרישה אי חייבת להפריש חלה אחרת. הדבר ברור דבזמן שהיו נוטנין החלה לכהן לכהן חייבת באחריותו כמו בראשית הגז בסימן קל"ג ס"ה והיתה מחוייבת להפריש שנית אמנם בזה"ל דלשרפה אכלה א"ל להפריש שנית ע"ס:

ברכי יוסף

דיו 7. מפרישין חלה אחד ממ"ח בכל ארץ ישראל ושורפין וכו'. לפי מ"ס מן סימן קל"א דין י"ט, לתרומה גדולה בזמן הזה שהיא עומדת לשרפה מפני הטומאה שיעורה כל שהוא, נראה דה"ה בחלה. וכן כתב הרב ספר החידושים במצוות התלויות בארץ דף מ"ט ע"ב (פרק נב עמ' קפה) לדעת הרמב"ם שכתב פ"ה דבורים (ה"ט) כמ"ס מן דיון זה, ופ"ג דתרומו (ה"א) כמ"ס מן סימן קל"א. והאריך בזה. וכ"כ הרב המז"ט ח"ג סימן מ"ז, ובנו הרב מהרי"ט בראשון סימן פ"ה. וכ"כ הרב מהרי"ק בבהותיו. וכן ראיתי בתשובה כ"י להרב הגדול מהר"ר שמואל גארמיזאן⁶ ולהרב מר זקנינו מהר"א אזולאי זלה"ה

[illegible]

פירוש הרא"ש השלם מסכת חלה פרק ד משנה ח

והולך ואח"כ מפריש מ"מ אם הפרישה מדמעת כדמוכח במנחות בפ' ר' ישמעאל דקאמר תרומת הגוי בחור"ל אינה מדמעת משמע הא דישאל מדמעת: ר' יוסי אומר אינו צריך טבילה. אף בשל אור: ואסורה לזבים ולזבות. אותה של אור, ובשלא טבלו כדמשמע בההיא דבכורות דקאמר ואי ליכא כהן קטן שקיל לה בריש מסא ושדיא ליה בתנורא, אבל שניה דלכהן שריא אף למי שטומאה יוצאה מגופו כדקאמר התם והדר מפריש חלה אחריתי, והך סיפא רבנן דר' יוסי שרי בלא טבילה כדשרי בבעל קרי, או שמא מודה בהני שטומאתן חמורה. וקצת תימה דלא לישתמיט בשום דוכתא דלימא דתרומת חוצה לארץ נשרפת כדקאמר הכא גבי חלה, ועוד חלה אמאי נשרפת לבטלה ברוב, ונראה לפרש דכולה מתני' אשניה דלכהן קאי, וחילוק דג' ארצות דמתני' אמקומות הסמוכים לארץ ישראל, ושל אור נשרפת לעולם אפילו איכא כהן קטן, וסוגיא דבכורות בבבל ובמקומות הרחוקים מארץ ישראל, ואפשר דהתם אין שיעור לא לנאכלת ולא לנשרפת כדקאמר התם דקאמר ואי ליכא כהן קטן שקיל ליה בריש מסא לישנא דשקיל ליה משמע אותה שהיה לה להיות נאכלת ומדקאמר שקיל לה בריש מסא משמע שהיא קטנה, ובצרפת וכן מקומות יש באשכנז לא נהגו להפריש שתי חלות אפילו במקום שיש כהן, ואפשר משום דהאידנא אין תרומה בארץ ישראל נאכלת דעיקר התקנה היתה משום דבארץ ישראל היו אוכלין תרומה בטהרה כדאמרן חברייא מדכך בגלילא ואם בחוצה לארץ יפרישו אחת ותאכל יאמרו תרומה טמאה נאכלת ואם תשרף יאמרו תרומה טהורה נשרפת, אבל האידנא דתרומה בארץ ישראל נשרפת גם בחוצה לארץ אין להפריש כי אם אחת, ובהלכות גדולות כתוב בארץ ישראל אין מפרישין אלא חלה אחת ושורפין אותה. ובמקום שנהגו להפריש שתי חלות מקיימין המנהג כאשר היה בתחלה בהיות תרומה טהורה נאכלת לכהן בארץ ישראל, ומ"מ אין להחמיר בה כמו בחלה של מן הנהר ולפנים ומן האמנום לפנים ומותרת לזבים ולזבות כדמשמע בבכורות. ובירושלמי בעי למה לא תקנו ב' תרומות כמו שתקנו ב' חלות, ומשני חלה אין אחריה כלום תרומה יש אחריה כלום, כלומר כי היה צריך לתקן השניה ולהפריש ממנה מעשרות ומשום שיש עליה דין תרומה חשו דילמא לא מתקן לה, וניחא השתא מה שהקשה רבינו שמשון למה לא אמרו תרומת חוצה לארץ נשרפת כמו בחלה, דדוקא בחלה שתקנו להפריש שתים הוא שאמרו אחת נאכלת ואחת נשרפת שמתוך זה ידע למה תקנו שתי חלות, ומהאי טעמא נמי לא אמרו לבטלה ברוב: ונאכלת עם הזר על השולחן. דלא גזרינן העלאה אטו אכילה: ונתנת לכל כהן. מפרש בירושלמי בין לכהן חבר בין לכהן עם הארץ, וליתא אלא כמו שאפרשם לקמן.

שלש ארצות. חלוקות בדין חלה: מארץ ישראל ועד כזיב. פי' כל ארץ ישראל ועד כזיב, שהיא הרצועה מעכו לצד הצפון והוא ארץ ישראל ממש וכבשוה עולי בבל כמפורש בפ"ו דשביעית, מפרישין חלה אחת ונאכלת בטהרה: מכזיב ועד הנהר לצד מזרח, ומכזיב ועד אמנון לצד מערב ואינו ארץ ישראל ממש כי כבשוה עולי מצרים ולא כבשוה עולי בבל וקדושה ראשונה בטלה משחרב הבית: **מפרישין שתי חלות.** הראשונה נשרפת והשנייה נאכלת. מפרש בירושלמי שאם לא היו מפרישין אלא חלה אחת אם היתה נאכלת יאמרו תרומה טמאה נאכלת כי זו הארץ טמאה היא כארץ העמים כיון שלא כבשוה עולי בבל, ואם היתה נשרפת יאמרו תרומה טהורה נשרפת כי רואים את בני א"י נשמרים בטהרה, הילכך תקנו להפריש שתי חלות ודבר תימה הוא לרואה ונותן אל לבו להבין טעם הדבר ואם אינו יודע להבין ישאל ויגידו לו: **של אור יש לה שיעור.** מפרש בירושלמי של אור יש לה שיעור מפני שהוא מדברי תורה, ולא דוקא מדברי תורה אלא נראית כשל תורה הואיל והיתה קדושה מתחלה הילכך יפריש כשיעור עיסה טמאה שהוא אחד ממ"ח: **מן הנהר ומן אמנום ולפנים.** פי' מתחלת הנהר ולפנים הימנו וכן מתחלת אמנון ולפנים הימנו דהוא חוצה לארץ ממש הילכך מרבין בנאכלת כי שתיהן אין בהן ריח תורה ומוטב להרבות בנאכלת: **וטבול יום אוכלה.** בבכורות בפ' עד כמה משמע דאי איכא קטן שלא יצאה טומאה מגופו סגי בחלה אחת ואכיל לה, וה"ה נמי כהן גדול שטבל לקרויו דאין תרומת חור"ל אסורה אלא למי שטומאה יוצאה מגופו והאי דנקט כהן קטן ולא קאמר שכהן גדול יטבול ויאכלנה לפי שקטנה היא כדקאמר התם שקלה ליה בריש מסא ושדיא ליה לתנורא וכהן גדול לא יטבול בשביל אכילתה, ולפ"ז מתני' דהכא בדליכא כהן קטן איירי, ור' יוסי ורבנן בחלה קמיייתא פליגי, וטבול יום דבעל קרי קאמר דאוכלה אבל טמא שרץ ונבילה ומת אף טבילה לא בעי, וסוגיא דבכורות אתיא כרבנן דאמר שמואל התם אין תרומת חוצה לארץ אסורה אלא למי שטומאה יוצאה עליו מגופו וה"מ באכילה אבל בנגיעה לא ואמר רבינא הילכך נדה קוצה לה חלה ואכיל לה כהן קטן ואפילו למי שטומאה יוצאה עליו מגופו שריא אי מבטל לה ברובו דאמרינן התם רבה מבטל לה ברוב ואכיל בימי טומאתו. ודוקא לכהן שריא ע"י ביטול ברוב דרבה כהן הוה כדאמרינן רבה ואב"י מדבית עלי הכהן קא אתו אבל לזר אסירא, ובירושלמי משמע דלזר נמי שריא בביטול ברוב דגרסינן בירושלמי הורה רבי בבצרה שהיא צריכה רוב א"ר יונה מלמד שהיא עולה בפחות ממאה א"ר זירא מתני' נמי אמרה כן אפי' אחד באחד דתנינן ונאכלת עם הזר על השולחן משמע שר"ל שהכהן והזר מערבין פתן ואוכלין יחד וכן כתב הרמב"ם ז"ל, וליתא דאע"ג דאינה טובלת כדאמר שמואל בפ' עד כמה תרומת חוצה לארץ אוכל

חידושי תורה – הערות – פירושים – ופסקים

(14)

הגיעו לחר הבית וכו'. שם במשנה אפי' אגריפס המלך נטול הסל על כתיפו וכנס עד שמגיע לעזרה דכתיב ולקח הכהן הטנף מידך ואגריפס היה מלך ממלכת בית שני והיה צעל נפש וגדולה ושררה רבה ואפס שם משנה זו נשנים בימיו: הגיעו לעזרה וכו'. נזכר שם במשנה:

פ"ה א מצות עשה להפריש תרומה וכו'. הטעם שכולל רצונו הלכות חלה בכלל בכורים ולא בהלכות תרומות לפי שהיא המתנה האחרונה הנתנת לכהן מתבטלת הארץ ולכן היה ראוי לאמר חומה וכללה לאחר הבכורים לפי ששניהם נקראו תרומה שנאמר חלה תרומה וכו' ומכאן תרומת ידך ואמרי' אליו הבכורים: וראשית זו אין לה

ואמר ההפ"ה

פ"ה א מצות עשה להפריש תרומה מן העיסה וכו' וראשית זו

אין לה שיעור מן התורה וכו'. בספרי פרשת שלח: והעושה כל עיסתו חלה וכו'. משנה ספ"ק דחלה (משנה ט'): **ב ומדברי סופרים** שמפרישין אחד מכ"ד וכו' עד כדי שלא יהא חוטא נשכר. משנה פ"ג דחלה (משנה ז):

ד וחלה טמאה לבתן וכו'. פשוט הוא דמרומה קרייה רממנא:

ה אין חייבין בחלה מן התורה וכו' עד אינה אלא מדבריהם. נפ"צ

דכמוצות (דף כ"ד). ונפקר יואל דופן (דף מ"ז):

ו פירות ח"ל וכו'. משנה רפ"ג דחלה (משנה א) וכתב הראב"ד פירות

הארץ שיצאו ח"ל פטורים מ"א פירות ד"ה אבל חייבים מדרבנן בשמי חלות עכ"ל. ולא היה

לר"ך לכמוצ דהרי רצונו כמנון: **ז מפרישין חלה בח"ל וכו'.** נפקר עד כמה (דף כ"ז): ואין מביאין

חלות ח"ל וכו'. משנה כסוף חלה (משנה י') נמאי איש תקוע הביא חלות מניח ולא קבלו ממנו אנשי אלכסנדריא הביאו חלותיהם מאלכסנדריא ולא קבלו מהם. ומ"ש ואם הביא

מניחה עד ערב פסק וכו'. שם בירושלמי: **ח שלשה דינים לחלה בשלש ארצות וכו'.**

משנה ח' פ"ד דחלה. ומה שכתב ומפני מה מפרישין בה שמי חלות וכו'. שם

בירושלמי: **כתב הראב"ד** ומותרת לזבים ולזבות א"א

נ"א אסורה לזבים ולזבות וכו'. לטעמיה דזיל שכתב בפ"ז מהלכות תרומות שזבים

חזות אפי' טבולו אסורים לאכול בתרומה אפילו של ח"ל וכבר כתבתי שם שהפוסקים הסכימו

שכתבם בתרומת ח"ל שאסורה לזנים לא אמרו אלא בשלש טבולו אבל אם טבולו מותרים הם וא"כ

מה שנינו בסוף חלה (משנה ח) גבי חלת ח"ל שאסורה לזנים היינו דוקא בשלש טבולו אבל אם

טבולו

טבולו

השגת הראב"ד

"פירות הארץ שיצאו ח"ל כו'. א"א פטורים דבר מורה אבל חייבין מדרבנן בשמי חלות:

כדי שלא תשתכח תורת חלה מישראל. ואין מביאין חלות חו"ל לארץ כשם שאין

מביאין תרומה ובכורים משם ואם הביא מניחה עד ערב הפסח ותשרף בתרומה: **ח שלשה**

דינין לחלה בשלש ארצות. כל הארץ שהחזיקו בה עולי בבל עד כזיב מפרישין בה חלה

אחת כשיעור והיא נאכלת לכהנים. ושאר א"י שהחזיקו בה עולי מצרים ולא עולי בבל

שהיא מכזיב ועד אמנה מפרישין בה שתי חלות האחת נשרפת והאחת נאכלת. ומפני מה

מפרישין בה שתי חלות מפני שהחלה הראשונה טמאה שהרי לא נתקדשה אותה הארץ

בימי עזרא. וקדושה ראשונה בטלה משגלו. והואיל והיא א"י מפרישין בה חלה אחד

מארבעים ושמנה ושורפין אותה. ומפרישין חלה שנייה ונותנין אותה לכהן לאכלה. כדי

שלא יאמרו תרומה טהורה נשרפת שהרי נשרפה הראשונה אע"פ שלא נטמאה מומאה

ידועה לכל. וזו שנייה אין לה שיעור אלא כל שרוצה מפריש מפני שהיא מדבריהם.

וכל הארץ מאמנה ולחזין בין בסוריא בין בשאר הארצות מפרישין שתי חלות. אחת

לשריפה כדי שלא יאמרו ראינו תרומה טמאה נאכלת. ואחת לאכילה כדי שלא תשתכח

תורת חלה מישראל. והואיל וזו וזו מדבריהם מוטב לרבות בנאכלת לפיכך של שריפה אין לה שיעור אלא כל

שהוא. ושל אכילה אחד ממ"ה. *ומותרת לזבים ולזבות ואין

השגת הראב"ד

*ומותרת לזבים ולזבות. א"א י"א אסורה לזנים ולזבות ואין ל"ל לשאר טמאים:

שבירושלים עומדין מפניהם ושואלין בשלומן אחינו אנשי מקום פלוני בואכם בשלום. והם מהלכין בתוך ירושלים והחליל מכה לפנייהם עד שהם מגיעים לחר הבית. הגיעו לחר הבית נוטל כל אחד ואחד סלו על כתיפו ואומרי' הללויה הללו אל בקדשו וכו' עד כל הנשמה תהלל יה הללויה והם מהלכים בחר הבית וקוראין עד שמוגיעין לעזרה. הגיעו לעזרה דברו הלויים בשיר ארוממך יי' כי דליחני וגו'.

פרק חמישי

א מצות עשה להפריש תרומה מן העיסה לכהן שנאמר ראשית עריסותיכם חלה תרימו

תרומה. וראשית זו אין לה שיעור מן התורה אפילו הפריש

כשעורה פטר את העיסה. והעושה כל עיסתו חלה לא עשה כלום עד שישיר מקצתו: **ב ומדברי סופרים**

שמפרישין אחד מארבעה ועשרים מן העיסה כדי שיהיה

בה כדי מתנה לכהן שנאמר תתן לו תן לו דבר הראוי

ליתנו מתנה. והנחתום העושה למכור בשוק מפריש

אחד משמונה וארבעים. לפי שעיסתו מרובה יש בשיעור

זה כדי מתנה: **ג העושה עיסה למשתה בנו אע"פ שהוא**

מרובה מפריש אחד מעשרים וארבעה. שלא לחלק

בעיסת בעל הבית. והנחתום שעושה עיסה קטנה אחד

מארבעים ושמנה שלא לחלק בעיסת הנחתום: **ד נטמאת העיסה בשוגג או באונס מפריש אחד מארבעים**

ושמונה. ואם טמאה בזון מפריש אחד מכ"ד כדי שלא

יהיה חוטא נשכר. וחלה טמאה *ומותרת (לכהן)

להסקה בתרומה טמאה: **ה אין חייבין בחלה מן התורה**

אלא בא"י בלבד שנאמר והיה באכלכם מלחם הארץ

וגו'. ובזמן שכל ישראל שם שנאמר בבואכם ביאת כולכם ולא ביאת מקצתכם. לפיכך

חלה בזמן הזה אפילו בימי עזרא בארץ ישראל אינה אלא מדבריהם כמו שביארנו

בתרומה: **ו פירות ח"ל שנכנסו לארץ חייבין בחלה.**

*ופירות הארץ שיצאו חו"ל פטורים שנאמר אשר אני מביא

אתכם שמה שמה אתם חייבין בין על פירות הארץ בין

על פירות חו"ל: **ז מפרישין חלה בח"ל מדברי סופרים**

כדי שלא תשתכח תורת חלה מישראל. ואין מביאין חלות חו"ל לארץ כשם שאין

מביאין תרומה ובכורים משם ואם הביא מניחה עד ערב הפסח ותשרף בתרומה: **ח שלשה**

דינין לחלה בשלש ארצות. כל הארץ שהחזיקו בה עולי בבל עד כזיב מפרישין בה חלה

אחת כשיעור והיא נאכלת לכהנים. ושאר א"י שהחזיקו בה עולי מצרים ולא עולי בבל

שהיא מכזיב ועד אמנה מפרישין בה שתי חלות האחת נשרפת והאחת נאכלת. ומפני מה

מפרישין בה שתי חלות מפני שהחלה הראשונה טמאה שהרי לא נתקדשה אותה הארץ

בימי עזרא. וקדושה ראשונה בטלה משגלו. והואיל והיא א"י מפרישין בה חלה אחד

מארבעים ושמנה ושורפין אותה. ומפרישין חלה שנייה ונותנין אותה לכהן לאכלה. כדי

שלא יאמרו תרומה טהורה נשרפת שהרי נשרפה הראשונה אע"פ שלא נטמאה מומאה

ידועה לכל. וזו שנייה אין לה שיעור אלא כל שרוצה מפריש מפני שהיא מדבריהם.

וכל הארץ מאמנה ולחזין בין בסוריא בין בשאר הארצות מפרישין שתי חלות. אחת

לשריפה כדי שלא יאמרו ראינו תרומה טמאה נאכלת. ואחת לאכילה כדי שלא תשתכח

קבלה הכמוצ והתרומה אין לה שיעור וכבר הקשו אמאי לא תני לה כריש פאה צדדי הנך דלין להם שיעור ומירלו צירושלמי מפני הממלוקת כלומר שיש תרומות מלוקות זו מזו כגון תרומת מעשר שיש לה שיעור וכו'ן דהוה לר"ך לפרושי תרומה גדולה לא תני לה ומירושלמי אחרים נאמרו צוה ע"ש. וקשה לי כיון שטמא אחת פטורה אם הכרי היכי מתקיים קרא שנאמר תתן לו תן לו דבר הראוי לתנו במתנה וי"ל דהכי קאמר ראשית עריסותיכם וגו' וכמני ראשית דנגד ללמדנו שטמא אחת פטורה הכל אבל אם צוה לעשות המצוה כמקנה מן לו כדי נתינה ושיערו חכמים כמה הוא כדי נתינה לכל דבר ודבר: והעושה כל עיסתו וכו'. דנענין שיריה יוכרין הכי איתא בל כדמי דכמי דאנן בכורים דכמי צוה וראשית כל בכורי כל ולפיכך א"ר ר'א לעשות כל שדחו בכורים עושה ומן כפ"ק דחלה האומר כל גורני תרומ' וכל עיסתי חלה לא אמר כלום עד שישיר מקצת:

1234567 תחת

ב ומדברי סופרים שמפרישים וכו'. משנה פ"ג דחלה שיעור חלה אחד

מכ"ד העושה עיסה לעצמו והעושה למשתה בנו

אחד מכ"ד והנחתום שהוא עושה למכור בשוק

וכן דברי ר'א לעשות כל שדחו בכורים עושה ומן כפ"ק דחלה האומר כל גורני תרומ' וכל עיסתי חלה לא אמר כלום עד שישיר מקצת:

ה אין חייבין בחלה מן התורה וכו'. ומה שכתב מוצא ממלחמה וכו' ואני הנה נמתי לך אם משמרת

תרומותי בשמי תרומות הכמוצ מדבר אחת תרומה

טהורה ואחת תרומה טמאה ואמרי' תרומה טמאה למאי חזיא להסיקה תחת מבשילו והחלה

נקלפת תרומה: **ה אין חייבין בחלה מן התורה וכו'.** מוצא

מן הכמוצ והכי איתא בספרי: **ובזמן שכל ישראל שם וכו'.** כבר כתב רצונו

כן פ"ק דתרומות והראב"ד השיג עליו

בתרומה ודורה לו בחלה ושם הארמי למך דעת

רצונו דגרסינן פ"ג דכמוצות ופרק יואל דופן

אמר רב הוה בריה דרב הושע אשכחתינהו רבנן

דבי רב דיתבי ואמרי אפי' למ"ד תרומה בזמן

הוה מדרבנן חלה דלורייתא ואמינא להו אנא

אדרבא אפי' למ"ד תרומה בזמן הוה דלורייתא

חלה דרבנן דמתיא אס נאמר וכי מוצא אל הארץ

וכו' הא למדת דאע"ג דפליגי בתרומה בחלה

מודו שהיא מדרבנן. והדבר ידוע כי בימי עזרא

לא בלא כולם וסובר רצונו דתרומה וחלה שזין

לענין זה וכן המעשרות ועיין כמה שכתבתי פ"ק

דתרומות:

ו פירות ח"ל וכו'. שם במשנה פ"ג פירות

ח"ל שנכנסו לארץ חייבין בחלה יאלו

מאכל לשם רבי אליעזר מחייב ור"ע פוטר והלכה

כר"ע וטעמיה דר"ע דכתיב אשר אני מביא

אתכם שמה שמה אתם חייבים בין בפירות הארץ

בין בפירות חו"ל ואפילו בפירות הארץ שם אתם

חייבים ולא בח"ל וטעמא דמקמבר נמי הוא

דבחר מקום גלגול העיסה אוליין אס נגמלגלה

במקום החיוב שהוא א"י חייבת אפילו שיהיו

הפירות מומאין לארץ ואס נגמלגלה במקום

הפיטור שהוא ח"ל פטורה אפילו שיהיו הפירות

מאכל ישראל:

ז מפרישין חלה בחוצה לארץ וכו'. איתא

בפרק עד כמה: ואין מביאין

חלת חוצה לארץ וכו'. הטעם לפי שנטמאת

באורי ארץ העמים והיינו טעמא דתרומה ובכורים:

ח שלוש דינין לחלה וכו'. משנה היא

פ"ד ר"ג אומר שלש ארצות

לחלה וכו' מן הנזה ועד אמנה ולפנים שמי חלות

וכו' והגירסא הנכונה ועד אמנה ולחזין דהא מנא

בא"י קאי והטעמים שכתב רצונו מוצאיהם שם בירושלמי: גירסת הספרים שלנו במשנה ואסורה לזנים

ולזבות לזנות ולזילות וכו' ואפסר דרבינו סובר

האי דקפיה הוי ממלמיה דרבי יוסי

פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן
[ה] מצורע כל זמן שלא טמא כהן מיוחד טהור הוא:

שכב א כתיב (במדבר טו כ) ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה שחייב כל אדם להפריש חלה מעיסתו וליתנה לכהן ואין לה שיעור מן התורה. כן כתב ר"ס בפרק ב' דחלה (מ"ו ד"ה וחזר) וכן כתב

הרמב"ם בהלכות בכורים (פ"ה ה"א) שאין לה שיעור מן התורה אפילו הפריש כשעורה פטר את העיסה והוא בספרי (שלח פסקא קי): ומ"ש רק שלא יעשה כל העיסה חלה אלא ישייר ממנה מעט. משנה פרק קמא דחלה (מ"ט) האומר כל גרני תרומה וכל עיסתי חלה לא אומר כלום עד שישייר מקלת ומפרש טעמא בפרק

ראשית הגז (חולין קלו): דכתיב זה (שם) ראשית שיעוריה ניכרים: ב ומ"ש ואין חיוב זה אלא בארץ דכתיב (שם שם יט) באכלכם מלחם הארץ. פשוט הוא וכן כתב הרמב"ם (ה"ה) וכתב עוד שאף בארץ אין חייבים אלא בזמן שכל ישראל עליה שנאמר (שם שם יח) בבואכם בביאת כולכם ולא בביאת מקלחתם לפיכך חלה בזמן הזה אפילו בימי עזרא בארץ ישראל אינה אלא מדבריהם ודברים אלו איתנו בגמרא פרק ב' דתבובות (כה). ובפרק יואל דופן (גדה מז). דגרסינן התם אומר רב הונא בריה דרבי יהושע אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיחזי ואמרי אפילו למאן דאמר תרומה בזמן הזה דרבנן חלה דאורייתא ואמינא להו אנא אדברה אפילו למאן דאמר תרומה בזמן הזה דאורייתא חלה דרבנן דתניא אם נאמר כי תבואו וגו':

ג ומ"ש ומדברנן נוהג אף בחוצה לארץ. פשוט בפרק עד כמה (בכורות כז):

ד - ה ובזמן שהיתה טהרה בארץ לא היו מפרישים אלא חלה א' ונאכלת לכהן ובמקומות הקרובות לה ב' חלות וכו'. בפרק בתרא דחלה (מ"ח) תנן רבן גמליאל אומר שלש ארצות לחלה מארץ ישראל עד כזיב חלה אחת מכזיב עד הגהר ועד אמונן שתי חלות א' לאור ואחת לכהן של אור יש לה שיעור ושל כהן אין לה שיעור מן הגהר ועד אמונן ולפנים שתי חלות א' לאור ואחת לכהן של אור אין לה שיעור ושל כהן יש לה שיעור וטבול יום אוכלה רבי יוסי אומר אינו צריך טבילה ואסורה לזבים ולזבות לנדות ולזולות: ופירש הרא"ש בריש פרק כל הבשר (חולין פ"ח סי' ז) מכזיב עד הגהר ועד אמונן לפי שהמקום מקום טומאה שסמוך לארץ העמים ואין יכולים לשמור עצמם ופירותיהם בטהרה וחלותיהם טמאות וטעונות שריפה כתרומה טמאה לכך אמרו שחלותיהן נשרפות ותקנו להפריש עוד אחרת ויאכלנה הכהן שלא תשתכח תורת חלה ושל אור שהיא מדברי תורה צריך להפריש כשיעור חלה ושל כהן שהיא מדברי סופרים אין לה שיעור. מנהר ועד אמונן ולפנים ב' חלות אחת לאור ואחת לכהן של אור אין לה שיעור מפני שהיא נשרפת ושל כהן יש לה שיעור מפני שהיא נאכלת ושתייהם מדברי סופרים. וטבול יום אוכלה פירוש טבול יום דקרי אף על פי שטומאה יולאה עליו מגופו הקילו חכמים באותה חלה שנייה שאינה אלא כדי שלא תשתכח תורת חלה רבי יוסי מיקל טפי וקאמר דאף טבילה אינה צריכה ואסורה לזבים וכו' פרישה

(א) רק שלא יעשה כל העיסה חלה אלא ישייר וכו'. דכתיב זה ראשית שיעוריה ניכרים: (ב) וחכמים נתנו זה שיעור כאשר יתבאר. פירוש א' מכ"ד כדלקמן סימן ש"ח (עמ' כז - כג): (ג) ואין חיוב זה אלא בארץ דכתיב באכלכם מלחם הארץ. ואף בארץ אינה דאורייתא אלא בזמן שכל ישראל עליה שנאמר בבואכם בביאת כולכם ולא בביאת מקלחתם לפיכך אפילו בימי עזרא לא היו אלא מדבריהם כן איתא בגמרא וכן כתב הרמב"ם. בית יוסף. ומה שכתב בסוף הסימן וזימי עזרא נתחייבו וכו' כן איתא למאן דאמר. אבל המסקנא בגמרא דלא כוותיה אלא שרבינו כתב כיון דארכא מאן דאמר דסבירא ליה הכי אית לן להחמיר. בית יוסף (עמ' עב ד"ה ומ"ס וכל שכן) ע"ש. וכן כתב רבינו לקמן בהדיא בריש סימן ש"א (עמ' קד - קה): (ד) ובמקומות הקרובות לה שתי חלות וכו'. פירש הראש"י (בהל' חלה סי' יד) כגון המקומות שאין ארץ ישראל ממש כי

שכב א כתיב ראשית וכו' עד אפילו כל שהוא. הכי איתא בספרי פרשת שלח כן וכן כתב הרמב"ם בריש פרק ה' מהלכות בכורים: ומ"ס רק שלא יעשה כל העיסה חלה וכו'. משנה סוף פרק קמא דחלה האומר כל גרני תרומה וכל עיסתי חלה לא אומר כלום עד שישייר מקלת וטעמא דבתרומה וחלה כתיב זה ראשית שיעוריה ניכרים כדאיתא בפרק ראשית הגז (דף קל"ו ב) כלומר שלא נקרא ראשית אלא כשנאמר ממנה שיעור: ואין חיוב זה אלא בארץ וכו'. הכי איתא בפרק ב' דתבובות (דף כ"ה א) ובפרק יואל דופן (דף מ"ז א):

ב ובזמן שהיה טהרה בארץ וכו'. איכא למידק חדא שכתב ובזמן שהיתה טהרה בארץ לא היו

מפרישים אלא אחת ובפרק ד' דחלה שנינו דאף בזמן שהיתה טהרה לא היו מפרישים חלה א' ונאכלת לכהן בארץ ישראל אלא עד כזיב אצל שאר ארץ ישראל מכזיב ועד הגהר לכל מזרח ומזרח ועד אמונן לכל מערב מקום שכבש עולי מצרים ולא כבש עולי צבאל מפרישים ב' חלות אחת לאור ואחת נאכלת. ועוד קשה במה שכתב ובמקומות הקרובות לה ב' חלות וכו' משמע דרבונו לומר מקומות שהם חוץ לארץ וקרובות לארץ כגון סוריא ואם כן למה לא כתב נמי דין מקומות הרחוקות מארץ ישראל כגון צבאל ושאר ארצות הרחוקות דהא מדהזכיר קרובות משמע דאין דין רחוקות כקרובות ואפשר ליישב דמה שכתב רבינו ובזמן שהיה טהרה בארץ לא היו מפרישים אלא חלה אחת ונאכלת לכהן האין בארץ דקאמר אינו אלא במקום שנקרא בשם ארץ ישראל לכל דבר דהיינו עד כזיב שכבש עולי צבאל וקידש קדושה שנייה לשעתה ולעתיד לבוא ומה שכתב ובמקומות הקרובות לה ב' חלות וכו' היינו לומר כל הארצות הקרובות לה ב' חלות וכו' ומה שכתב ובמקום שכתב עולי מצרים שכבש עולי מצרים שכבש נחבטלה אותה קדושה בשעה שגלו ואין להם דין ארץ ישראל לכל דבר וזין מן הגהר ואמונן ולפנים וזין סוריא כל אלה הם מקומות הקרובות לה ואין להם דין ארץ ישראל ממש וחלתם בחזקת טומאה היא ולכן צריך להפריש שם ב' חלות ולפי זה הא דקאמר רבינו ובמקומות הקרובות לה וכו' הכי פירוש דאף במקומות הקרובות לה דיש להם דין ארץ ישראל במקלת צריך ב' חלות ומכל שכן במקומות הרחוקות דצריך ב' חלות דבחזקת טומאה הם יותר מהמקומות הקרובות: ומיהו קשה בהא דכתב במה דברים אמורים כשאין שם כהן טהור וכו' דמשמע דבכל הארצות ליכא מאן דפליג דבארכא כהן טהור אין צריך כי אם חלה אחת ובדברי הרא"ש פרק כל הבשר מבואר ומצינו בית יוסף דדוקא במקומות הרחוקים כמו צבאל דלא מתחזיא כחלת ארץ ישראל אין צריך כי אם חלה אחת ונאכלת לכהן קטן אצל במקומות הקרובות דמתחזיא חלה ידיהו כחלת ארץ ישראל גזרו טומאה עליה שלא לאכלה כהן טהור גמור בשביל שהיא טמאה אלא נשרפת והשנייה נאכלת לכהן טהור דוקא ועוד קשה שכתב ומדברי הרמב"ם יראה דדוקא בחוזה לארץ וכו' דהביא דברי הרמב"ם כי היכא דלא נימא דבארץ ישראל נמי שרי לכהן קטן ותימה הלא כבר כתב תחלה ועתה שאין טהרה בארץ ישראל אי אפשר לכהן לאכול שם החלה וכו' דכתב כן בסתם לדברי הכל דכיון דאין לנו

פרישה

(א) רק שלא יעשה כל העיסה חלה אלא ישייר וכו'. דכתיב זה ראשית שיעוריה ניכרים: (ב) וחכמים נתנו זה שיעור כאשר יתבאר. פירוש א' מכ"ד כדלקמן סימן ש"ח (עמ' כז - כג): (ג) ואין חיוב זה אלא בארץ דכתיב באכלכם מלחם הארץ. ואף בארץ אינה דאורייתא אלא בזמן שכל ישראל עליה שנאמר בבואכם בביאת כולכם ולא בביאת מקלחתם לפיכך אפילו בימי עזרא לא היו אלא מדבריהם כן איתא בגמרא וכן כתב הרמב"ם. בית יוסף. ומה שכתב בסוף הסימן וזימי עזרא נתחייבו וכו' כן איתא למאן דאמר. אבל המסקנא בגמרא דלא כוותיה אלא שרבינו כתב כיון דארכא מאן דאמר דסבירא ליה הכי אית לן להחמיר. בית יוסף (עמ' עב ד"ה ומ"ס וכל שכן) ע"ש. וכן כתב רבינו לקמן בהדיא בריש סימן ש"א (עמ' קד - קה): (ד) ובמקומות הקרובות לה שתי חלות וכו'. פירש הראש"י (בהל' חלה סי' יד) כגון המקומות שאין ארץ ישראל ממש כי

אפר פרה וכולנו בחזקת טמאי מתים אי אפשר לשום כהן לאכול אותה בטעמה אלא נשרפת כדון תרומה טמאה ואינו דעת הרמב"ם בלבו: ונראה דמה שכתב רבינו במה דברים אמורים כשאין שם כהן קטן וכו' שדעתו להורות כהרמב"ם שפסק להדיא שדין כהן קטן נוהג בין בסוריא בין בשאר ארצות וכשאין כהן קטן

או גדול שטבל לקריו אז מפרישין שתי חלות והשנייה נאכלת אף לזבים ולזבות אפילו בסוריא הקרובה לארץ ישראל וכדמפורש במה שכתב פרק ה' מהלכות בכורים (ה"ח) ודלא כהתוספות והסמ"ג והרא"ש ולפיכך לאחר

שכתב רבינו בשם הרא"ש דבכל המקומות צריך להפריש ב' חלות בין בארץ בין בחו"ל לארץ כתב במה דברים אמורים כשאין שם כהן טהור ואין זה מדברי הרא"ש אלא מדברי רבינו ואכל הארצות קאי וקאמר במה דברים אמורים לצורך להפריש שתיים כשאין שם כהן קטן וכו' ואין זה מן החימה שהכריע דלא כהרא"ש ולא הביא דעת אביו דטובא אשכחן הכי בחיבורו שכתב בסתם היפך דעת אביו וכאן גם כן לא ראה רבינו להחמיר באיסור דבצריהם ופסק כהרמב"ם דלא חילק בין מקומות הקרובים לרחוקים דבדאיכא כהן קטן אין מפרישין אלא אחת והוא הדיון בגדול שטבל ובדליכא כהן קטן או גדול שטבל מפרישין ב' אחת לאור ואחת לכהן ומותר אפילו לזבים וכו': ומה שכתב ומדברי הרמב"ם יראה וכו'. נראה דלפי שהיה אפשר לומר דמה שכתב ועתה שאין טהרה בארץ ישראל אי אפשר לכהן לאכול שם החלה זהו משום דסבירא ליה דאפילו בימי עזרא בארץ ישראל חיוב החלה מן התורה היא דקדושה ראשונה לא בטלה ולפיכך אי אפשר לכהן לאכול שם בטעמה אלא נשרפת אבל למאן דאמר דאינה אלא מדצריהם מותר לאכול שם כהן קטן או גדול שטבל לקריו על כן להוציא מפירוש זה כתב רבינו ומדברי הרמב"ם יראה דדוקא בחו"ל לארץ וכו' כלומר שאף לדעת הרמב"ם דאפילו בימי עזרא בארץ ישראל אינה אלא מדצריהם לפי שלא עלו כולם וכתב גבי חלה בדואכס דביאת כולם ולא דביאת מקלחם אפילו הכי יראה מדבריו דדוקא בחו"ל לארץ שעיקר החיוב מדרבנן שרי לכהן קטן או גדול שטבל לקריו וכו' וכל שכן דאיכא מאן דאמר שהוא לאורייתא אפילו האידנא וכו' דהשתא כיון דאי אפשר שיהיה עתה טהרה בארץ ישראל אין לה היתר לאכלה לכהן טהור מפני שכולם טמאי מתים ולפי זה מה שכתב תחלה ועתה שאין טהרה בארץ ישראל וכו' לכו"ל עלמא קאמר אף למאן דאמר דקדושה ראשונה בטלה דשנייה לא היתה דביאת כולם אפילו הכי כיון דבארץ ישראל עיקרה לאורייתא

אסור לכהן קטן לאכלה אלא נשרפת ולכן אין דין כהן קטן נוהג אלא בשאר ארצות בין קרובות בין רחוקות אבל לא בארץ ישראל מקום שכבשה עולי צבל:

פרישה

בבבשה עולי מנרים ולא בבבשה עולי צבל וקדושה ראשונה בטלה משחרב המקדש בראשונה היו מפרישין שתיים אחת לאור ואחת לכהן ונאכלת והטעם בירושלמי (פ"ד ה"ד) שאי לא היו מפרישין אלא אחת אם היתה נאכלת יאמרו תרומה טמאה נאכלת כי זאת ארץ טמאה היא כדרך העמים וכו' ואם היתה נשרפת יאמרו תרומה טהורה נשרפת כי רואין את בני הארץ נשארו בטעמה הילכך האריכו להפריש ב' חלות (ובית יוסף כתב גם בזה הטעם כדי שלא תשתכח) ודבר תימה הוא דעניי הרואה ונותן לב להבין או יאכל ויגידו לו וכו' וכתב עוד שכלת אור יס לה שיעור מאחר שנראית כשל תורה (ולחלת כהן אינו צריך שיעור ובחלת חו"ל לארץ הוא להיפך. וק"ל) ולפי זה נראה חלת של אור שלנו כריכה שיעור מאחר שאין מפרישין אחרת לאכילה וק"ל. מורי ורבי (מהרש"ל צביאורו לטור). אבל רמ"א כתב שם"ל מאחר שחלת חוץ לארץ דרבנן ובזמן הזה דאפילו בארץ ישראל אינה נאכלת אפילו בשאר מקומות אין צריך להפריש אלא חלה אחת בלא שיעור ולשורפה ומכל מקום נוהגין ליטול כזית וכו' ע"ש סעף ה': (ה) ועתה שאין טהרה בארץ ישראל אי אפשר לכהן וכו'. פירוש מאחר שחלה שלה כעין לאורייתא או לאורייתא ממש לחד מאן דאמר וסתם אדם הוא בחזקת טמא מת ועכשיו אין לנו מי חטאת לטהרו מטומאת מת וק"ל: (ו) וא"ל הרא"ש ז"ל כתב שצריך להפריש שתיים. פירוש בזמן הזה: (ז) בין בארץ בין בחו"ל לארץ. זה לשון הרא"ש (חולין פ"ח סי' ז) ומנהג טוב להפריש כיון שאין חלה נאכלת בשום מקום תשתכח תורת חלה ולמחר יבנה בית המקדש והיו סבורין שאינו דין שתאכל שום חלה עכ"ל:

וקאמר בירושלמי (חלה ה"ד) לרבי יוסי נכרכה ואף על גב דמתירים לבצל קרי חסר לה להני בלא טבילה דעל כרחק בלא טבילה איירי דאי בשטבולו איירי לרבנן נמי נכרכה אלא ודאי הני נמי שרו כי היכי דשרי טבול יום דבצל קרי אף על גב דטומאה יולאה מגופו דאין לחלק אחר שטבל בין טומאה חמורה לטומאה קלה וטומאה שאינה יולאה מגופו שרי לרבנן כמו בצל קרי לרבי יוסי דאי מנרכי טבילה בטומאת מת תיקשי להו כדמקשינן בפרק עד כמה (כז:) וכי הזאה יס לנו ואי אפשר ליזהר מטומאת מת וגם צריך ליטמא לקרוביו ולמה תקנו

חלה שנייה לכהן אם אי אפשר לאוכלה. וחלה דידן שאנו מפרישים עתה יס לה עוד דין אחר דגרסינן בפרק עד כמה (כז.) אמר רבינא הלכתא נדה קולה לה חלה ואכיל לה כהן קטן ואי ליכא כהן קטן שקלא לה בריש מסא וסדיא ליה בתנורא והדר מפרשא לה חלה אחריתי כי היכי דלא תשתכח תורת חלה ואכיל לה אפילו כהן גדול נמאץ היכא דאיכא כהן קטן שאוכל החלה אין צריך להפריש חלה אחריתא. ובחלה שלישיית דמתניתין אף על פי שגם היא בחו"ל לארץ צריך לעולם להפריש שתי חלות ואותה של אור אינה נאכלת כלל דומיא דחלה שנייה דמכזיב ועד הגהר ועד אמונן לפי שהיו סמוכים לארץ ישראל ומתחזיא חלה דידהו כחלת ארץ ישראל טמאה גזרו טומאה עליה שלא לאכלה כהן טהור גמור בצביל שהיא טמאה והיא דפרק עד כמה איירי במקומות הרחוקים מארץ ישראל כגון מקום האמוראים שהיו בצבל ולא מתחזיא כחלת ארץ ישראל ולא גזרו עליה איסור מחמת טומאת עצמו ואמר שהיא נאכלת לכהן קטן שלא ילא טומאה מגופו ולא יפריש אחרת כיון דזו נאכלת ונראה דהוא הדיון נמי דשריא לכהן גדול שטבל לקריו אף על פי שלא העריב שמשו ומסתברא שלא להחמיר בה יותר מבחלת כהן שפרישים הסמוכים לארץ ישראל וכן כתב בצל הלכות (ה' חלה טו ע"ד) וא"ל אמאי קאמר נותנה לקטן כיון דשריא אפילו לגדול שטבל לקריו וי"ל לפי שאין שיעור לחלת חו"ל לארץ ולפי שדבר מועט היא נותנה לכהן קטן וכמו שהקילו בחלת צבל כשיש כהן קטן ולא האריכו לשורפה ולהפריש אחרת לכהן כמו לאותן הסמוכים לארץ ישראל כך הקילו בשנייה להחמיר גם לזבים וזבות נדות ויולדות דלא מפליג התם בכהן גדול המותר בחלה שנייה בשום טומאה ואף על גב דהחמירו בחלה שנייה של הסמוכים לארץ ישראל לאסרה לזבים וזבות שהרי החמירו גם בחלת האור יותר ועוד שהרי השנייה קבועה ב' בסמוכים להפרישה

ג ומ"ש בשם בעל הלכות גדולות שאין צריך להפריש אחרת לכהן. טעמו לכיון ללא תקנו חכמי המשנה ב' חלות בארץ ישראל אין לנו להוסיף תקנה אלא הגיונו דין תורה במקומו שאם החלה טהורה אוכלין אותה כהנים טהורים ואם החלה טמאה שורפין אותה ואין צריך להפריש

שנייה כדי שתהא נאכלת לכהן אם כן גם עתה שאין טהרה בארץ ישראל נשרפת ואין צריך להפריש אחרת לכהן וכן כתב הרמב"ם שכן הוא הדין בארץ ישראל דהיינו עד כזיב אבל בשאר המקומות התקנה הראשונה במקומה עומדת וזהו שכתב שצריך להפריש שמים כדראשונה כלומר התקנה הראשונה לא נחצטלה:

ד וסברת יש אומרים. ללא תקנו ב' חלות בשאר מקומות אלא היכא שהיתה טהרה בארץ ישראל שהיתה חלת ארץ ישראל נאכלת השתא ודאי כיון דבשאר מקומות שהם מוחזקים בטומאה וחלתם ודאי טמאה צריך לשרפה לעולם אם כן יש לחוש שמה שתתחב תורת חלה משאר מקומות כיון שאינה נאכלת כמו בארץ ישראל היכך תקנו להפריש חלה שנייה לכהן אבל עתה שאין חלה נאכלת כלל בארץ ישראל גם בשאר מקומות אין צריך להפריש אלא אחת ולשורפה ללא שתתחב תורת חלה יותר בשאר מקומות מבארץ ישראל כיון דאין שום חלה נאכלת אלא נשרפת בכל המקומות בשוה:

ה וסברת הרא"ש. ללא הגיונו דין תורה במקומו בארץ ישראל אלא בזמן שהיתה טהרה בארץ ישראל דלפעמים נאכלת כשהיא טהורה ולפעמים נשרפת כשהיא טמאה ולא תשתכח תורת חלה אבל עתה שאין טהרה לעולם נשרפת ותשתכח תורת חלה ודאי בכלל התקנה שתקנו דמכזיב ועד הנהר ועד אמונן צריך ב' חלות הוי נמי תקנה זו דכל מקום שהוא מקום טומאה וחלתה נשרפת לעולם צריך להפריש עוד חלה לכהן שלא תשתכח תורת חלה ואין אנו מוסיפין תקנה אלא בכלל תקנה הראשונה היא ודאי:

ו ומ"ש במה דברים אמורים כשאין שם כהן וכו' עד ואין לה שיעור. כן כתב הרא"ש דהא דאיתא בפרק עד כמה ואכיל לה כהן קטן ולא קאמר דנותנה לכהן גדול שטבל לקריו היינו לפי שאין שיעור לחלת חוה לארץ ולפי שדבר מועט הוא ניתנת לכהן קטן ורבינו שחופס דעת הרמב"ם עיקר שצב שאר המקומות אפילו בקרובות נוהג בהן דין כהן קטן אם כן נידונין כחולה לארץ שאין לה שיעור:

ז ומ"ש ואם אין כהן קטן וכו' עד אחת לאור ואין לה שיעור ואחת לכהן ויש לה שיעור. הוי נמי מהאי טעמא כיון דנוהג דין כהן קטן בכל שאר המקומות אפילו במקומות הקרובות אם כן נוהג בהם דין מהנהר ואמונן ולפנים שצריך ב' חלות ושל אור אין לה שיעור כיון שהיא נשרפת ושל כהן יש לה שיעור מפני שהיא נאכלת ושניהם מדברי סופרים:

לעולם ובחוקים אין צריך להפריש כשיש כהן קטן או גדול שטבל לקריו לכך הקילו בה טפי ולא חסרוה אלא לזרים ותימה הוא האידנא שצרכו המקומות אין מפרישין חלה שנייה אף כששורפין הראשונה וי"ל דבימי האמוראים היו אוכלים תרומה טהורה בארץ ישראל כי היה להם אפר

פרה כדאמרין (חגיגה כה. גדה ו): חזריא מדכו בגלילא ולכך האריכו גם בחוה לארץ להפריש חלת כהן שלא תשתכח תורת חלה אבל האידנא שטבלה אפר פרה ואין חלה נאכלת בארץ ישראל אף בחוה לארץ אין צריך להפריש חלת כהן וכן כתב בעל הלכות

וחלה בארץ ישראל אין מפרישין אלא אחת ושורפין אותה וכל שכן בחוה לארץ ומנהג טוב להפרישה כי הסבירא נוטה להיפך כיון שאין חלה נאכלת בשום מקום כל שכן תשתכח תורת חלה ולמחר יבנה בית המקדש ויהיו סבורים שאינו דין שתאכל שום חלה עכ"ל הרא"ש ז"ל: וכלל דבריו בפירושא דמתניתין ומ"ש על ההיא דפרק עד כמה הם דברי התוספות שם פרק כל הבשר (קד. ד"ה חלת חו"ל) ופרק עד כמה (כו. ד"ה פסק) וסמ"ג (עשין קמא רג:) וגם מה שכתב בסוף דבריו לחלק בין זמן האמוראים לזמן הזה כן כתב סמ"ג. והטעם שכתב למה לא נהגו להפריש ב' חלות בחוה לארץ כן כתב ר"ש בפירוש המשנה (פ"ד מ"ח ד"ה של אור) וגם הרשב"א בפסקי חלה שלו (שער ד) כתב שגראה מהמשנה דבכל חוה לארץ היה דין שיפרישו שתי חלות א' לאור ואין לה שיעור ואחת לכהן ויש לה שיעור א' מארבעים ושמנה ושמעתי שעדיין יש מקומות נוהגים כן אבל בכל הארץ וכן נשרפת אין נוהגין אלא בחלת האור ובכל שיעור ור"ש נתן טעם לדבר וכתב שכן כתב בעל הלכות גדולות דחלת חוה לארץ אין מפרישין אלא חלה א' ושורפין אותה ואף הרמב"ם כתב כן עכ"ל (*). וכן המנהג פשוט שלא להפריש אלא חלת האור בלבד וכתב ספר התרומה (סי' פ) שהטעם לפי שצריך לשמרה מזרים וגוים וגם פעמים שנותנים אותה בקערה במרק רותח ועתה אסור זר לאכול בקערה: וז"ל הרמב"ם (ביכורים פ"ה ה"ט – יא) בזמן הזה שאין שם עיסה טהורה מפני טומאת המת מפרישין חלה אחת בכל ארץ ישראל אחד מארבעים ושמנה ושורפין אותה מפני שהיא טמאה ויש לה שם מן התורה ומכזיב ועד אמנה מפרישין שנייה לכהן לאכלה ואין לה שיעור כשהיא הדבר מקודש. חלת חוה לארץ אף על פי שהיא טמאה הואיל ועיקר חיוביה מדבריהם אינה אסורה באכילה אלא על כהן שטומאה יואלה מגופו והם צעלי קריים וזבים וזבות ונדות ויולדות ומזרעים אבל שאר הטמאים במגע הטומאות אפילו טמאי מת מותרים לאכלה לפיכך אם היה כהן קטן בחוה לארץ בין בסוריא בין בשאר ארצות וראה להפריש חלה אחת מפריש א' מארבעים ושמנה ונאכלת לקטן שעדיין לא ראה קרי או לקטנה שעדיין לא ראתה נדה:

דרכי משה

(א*) (ובתשובת מיימוני סוף הל' זרעים (מפסקי ספר התרומה אות ז) האריך בטעם הדבר דאין מפרישים בזמן הזה רק חלת האור: (א) וכן הוא במדרכי סוף חולין (ע"ב דף תשמ"ד) (רי"ס סי' תשמ"ט) אמנם הר"ן פרק אלו עוברין דף (רמ"ב ע"א) [יד ב] (ד"ה וכתב) כתב דיש אומרים לאסור אפילו בחלת חוה לארץ אלא לאחר הערב שמש: כתב הכל בו (סי' פט נז ע"ג) קיבלנו וראינו שמדברים כשאוכלים חלת חוה לארץ ומצד תחלה על המין כשאוכל מאיזה מין שהוא ואחר כך מצד בא"י אמ"ה אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וזונו לאכול תרומה עכ"ל והוא לשון הרמב"ם סוף הלכות תרומה (פט"ו הכ"ז): כתב מהרי"י (סי' קאג עמ') קלז טור ז) דחלה צריך לעשות לה היסק בפני עצמו דישאר אסור ליהנות ממנה וכן הוא בתוספות פרק כל שעה (פסחים לז. ד"ה מחמין) ואין נוהגין כן בזמן הזה שאין החלה לאורייתא רק משליכים אותה לתגור קודם שאופין בו הפת:

פרישה

(ט) אבל אם יש כהן קטן שלא ראה קרי וכו'. (והרמב"ם כתב או לקטנה שלא ראתה נדה וכתב הר"ן דגדול שטבל לקריו צריך גם כן הערב שמש. עד כאן המגיה) ופירש הרא"ש (שם) דזה איירי במקומות הרחוקים לארץ ישראל כצב הואיל ולא מתחזיא חלה ידיהו כחלת ארץ ישראל לא גזרו בה איסור אלא בטומאה היואלת מגופו אבל לכהן קטן מותר ואין צריך להפריש אחרת וגם אותה אין לה שיעור וכו' וי"ל מה שאנו נגזרים אחר בני צב ואפילו הכי אין אוכלים אותה אלא שורפין לפי שאנו סוברין כיס אומרים וק"ל וכן איתא בתו' ריש דף ע"ח. מורי ורבי (שם):

ואינו צריך להפריש שנית. וכן אם היה סם כהן גדול שטבל משכבת זרעו או מזיבתו אף על פי שלא העריב שמשו ואף על פי שהוא טמא הרי זה מותר לאכול החלה הראשונה ואינו צריך להפריש שנית בחולה לארץ עכ"ל. והר"ן כתב בפרק אלו עוברין (פסחים יד: ד"ה וכתב) לאפשר דמי שטומאה יולאה מגופו אינו מותר בתרומת חולה לארץ בטבילה לבד בלא הערב שמס. ועל פי מה שכתבתי יתבאר דברי רבינו: מ"ש ובזמן שהיתה טהרה בארץ לא היו מפרישין אלא חלה א'. היינו לתנן מארץ ישראל ועד קיבו חלה א': ומ"ש ובמקומות הקרובות לה שתי חלות וכו'. היינו לתנן מן הגהר ועד חמנה ולפנים ב' חלות א' לאור ואחת לכהן: ומ"ש ועתה שאין טהרה בארץ ישראל אי אפשר לכהן לאכול שם החלה אלא בנשרפת. זה פסוק: ומ"ש בשם בעל הלכות גדולות שאין צריך להפריש אחת לכהן. כן כתב התוספות בפרק עד כמה (כז: ד"ה וכו') בשמו ומיהו כתבו אחר כך ונראה לעכשו כיון שסורפין אותה לפי שאין להם הזאה בכל ארץ ישראל צריך להפריש שנייה כמו מכיז ועד הגהר ועד חמנה שמפריש חלה שנייה שלא תשתכח תורת חלה: ומ"ש שלמד מדברי הרמב"ם דדוקא בחוצה לארץ וכו' אבל בארץ ישראל אין להם לאכלה וכו'. כן משמע ודאי מדבריו בזה: ומ"ש וכל

שכן דאיכא מאן דאמר שהיא מדאורייתא אפילו האידנא וכו'. כלומר אף על גב דהרמב"ם כתב בפרק ה' מהלכות בכורים (ה"ה) דבימי עזרא לא נתחייבו בחלה מדאורייתא לפי שלא עלו כולם מכל מקום סבר דכיון דבארץ ישראל עיקרה דאורייתא חסורה אפילו לטמא מגע כל שכן דאיכא מאן דאמר דאף בזמן הזה היא דאורייתא משום דסבירא ליה דבימי עזרא נתחייבו בחלה אף על גב דלא עלו כולם וכיון דבימי עזרא נתחייבו מן התורה גם עכשו חייבים מן התורה דקיימא לן קדושה שנייה לא בטלה והיינו רבנן דבי רב דהו יתבי ואמרי אפילו למאן דאמר תרומה בזמן הזה דרבנן חלה דאורייתא וכמו שכתבתי איתא בפרק יולא דופן (מז:). ובפרק ב' דכתובות (כה:). ואף על גב דמשמע התם דלית הלכתא כוותיהו אלא כדאפיך להו רב הונא ברבי יוסאע לא נמנע רבינו מלכתוב דאיכא מאן דאמר דאף בזמן הזה היא דאורייתא כיון דהגד רבנן הוה סלקא דעתך למימר הכי: ודע שזה שכתב הרמב"ם (ה"י) למטרע הוא כמי שטומאה יולאה עליו מגופו כתב בפרק ז' מהלכות תרומה (ה"ט) דהיינו דוקא כשיטמא אותו כהן מיוחד אבל קודם שיטמאו הכהן טהור הוא:

פרישה

(י) או גדול שטבל לקריו וכו'. והא דלא כתב נמי דאפילו לא טבל אינו צריך להפריש אלא אחת כשיש כהן דהא יכול לערבו ולאכלו בימי טומאתו וכמו שכתב רבינו בסימן שאחר זה נראה דמשום עירובו לאכול בימי טומאתו לא היו מקילין לכתחלה כי אם משום שיוכל לאכלה בטהרה לאחר הטבילה או לבן כהן בקטנותו ומאז כיון שאין צריך להפריש אלא אחת התירו לאכלו גם כן בימי טומאתו על ידי עירוב: (יאל) ואין לה שיעור. אלא כל שהוא כן פירש הרא"ש בסוף הלכות חלה (סס) והוא מתוס' דזרעים. מורי ורבי (סס): (יב) ואחת לכהן ויש לה שיעור ומותר וכו'. כי טוב להרבות בנאכלת כן איתא ברמב"ם (פ"ה ה"ח) להדיא ואף באשר"י משמע כן ומכל מקום בחולה לארץ במקומות שאין רחוקין כל כך כבבב לשם לעולם צריך שנים אפילו היכא דאיכא כהן קטן דלא הקילו בה כל כך אם כן צריכין נמי להחמיר וליקח כשיעור ומאחר שאין שריכין שיעור מרבים בנאכלת. מורי ורבי (סס) ועיין דרישה: (יג) ומדברי הרמב"ם יראה וכו'. על כרחך לא איירי האידנא שאין טהרה בארץ ישראל דפשיטא דלכולי עלמא אינה נאכלת כלל כמו שכתב הטור עצמו לעיל ואף בשם הרמב"ם אלא בארץ ישראל בזמן בית שני איירי (אין זה מוכרח דהא הרמב"ם לא אמר לעיל אלא דאין צריך להפריש אחת אבל לא כתב לעיל דסורפה ואפשר דהרמב"ם דלעיל איירי כשאין סם כהן קטן ודו"ק. עד כאן המגיה) (אבל ממה שכתב בסוף אפילו האידנא וכו' משמע דמבזמן הזה מייירי וגם אי בימי עזרא קאמר לא הוה ליה לרבינו להביאו דממה נפשך הא מאי דהוה הוה וגם מדסיים וכתב ובימי עזרא נתחייבו משמע דלפני זה לא איירי מבימי עזרא) ובא להשמיע לנו דלא תימא מאחר שצבית שני תרומות ומעשרות וחלה מדרבנן לדעת כמה גאונים וכן סובר הרמב"ם (תרומות פ"א הכ"ו) גופיה אם כן הוה אמינא להקל בה ולהאכיל אף לטמא מת או שאר טומאת מגע ולא נאסור אותה אלא לטומאה יולאה מגופו הילכך לכהן וכו' שרי בשלמא בזמן בית שני איירי (אין זה מוכרח דהא ראו לאוכלה כלל בטהרה ופשיטא דלא התירו לאכלה בטהרה דאם כן הוה נאכלת ויאלץ הכל יודעין שצומן בית שני מדרבנן אי נמי אחי לזולתי בה בחלת ארץ ישראל או בתרומות ארץ ישראל וק"ל אבל בזמן בית שני דאיכא טהרה וראויה לאכילה אם כן הוה אמינא אף לטמא מגע שרי לאכלה דליכא כאן משום הרואה דמאן ידע שהוא טמא על כן כתב שרמב"ם לא התיר בכהן קטן וכו' אלא דוקא בחולה לארץ משום דעיקר חיובא מדברי סופרים הוא אם כן מזה יראה שבארץ ישראל אף צבית שני לטביל עכ"ל חסור אפילו למאן דסבירא ליה דרבנן ובאשר פירשתי מוכח מדברי הרמב"ם להדיא ע"ש עכ"ל מורי ורבי (סס). ובית יוסף הביא הרא"ש בפרק כל הבשר ולא חש לדקדק בכל זה וצ"ע. וצריך לומר לפי פירוש מורי ורבי מה שכתב הטור בשם הרמב"ם דבארץ ישראל חסור לרבנותא נקט דהוה אמינא בימי עזרא יהיה מותר טפי בארץ ישראל מבחולה לארץ במקומות שאין רחוקים ועל דרך שכתב מורי ורבי בסמוך: (יד) אפי' לטמא מגע. ר"ל של שרץ ומת ועכשו אין לנו מי הזאה ליטטר מטומאת מת וסתם אדם הוא טמא מטומאה של מת כמו שכתבתי לעיל בסמוך: (טו) (אפילו אינה דאורייתא. ר"ל החלה. עד כאן המגיה):

דרישה

(א) (ויש אומרים כיון שאין חלה נאכלת וכו'. סברה ישרה היא שאין לדעת נותנת שבוה לארץ תאכל חלה ובארץ ישראל גופא לא תאכל ומשום הכי נהגין שאין להפריש אלא א' כן כתב רש"י (ביב"ש חולין פ"ח סי' ד) באשר"י דהלכות חלה. עד כאן המגיה): (ב) ואחת לכהן ויש לה שיעור ומותרת אפילו לזבין וכו'. ותימה גדולה איך בעל הטורים מערבב הדברים התחיל בזה דברים אמורים כשאין סם כהן וכו' כאלו קאי אמה שלפניו בארץ ובחולה לארץ ולא קאי אלא אשאר מקומות דהיינו ברחוקים שבוה לארץ כמו שפירשתי ולא איירי בסתם חולה לארץ ועד עתה לא הזכיר מדיון חולה לארץ ברחוקים וכן מה שכתב אחר כך ומותרת לזבין וכו' נמי איירי דוקא במקומות הרחוקים אבל במקומות הקרובים אף השנייה לא הותרה אלא לכהן קטן או לגדול שטבל וכו' ואי אפשר לפרש אלא כמו שפירשתי ומבואר להדיא בחוספתא דזרעים דף ע"ח ובאשר"י (הכ"ל חלה סי' יד). מורי ורבי: ואחת לכהן ויש לה שיעור. והא דכתב רבינו לפני זה בזה דברים אמורים וכו' אבל אם י' וכו' לא שיעור (ויש מחלקים דלעיל שטבל דוקא הטביל או קטן אין להחמיר וליטול כשיעור אבל כשנותנין ב' חלות דהשנייה נאכלת אפילו לזבין ולחיות מוטב ליתן כשיעור מאחר שלא מפסיד בזה שיוכל ליתן לכל כהן שירצה. עד כאן המגיה) נראה דודאי היכא דלא מפרישין אלא אחת ונותנין אותה לכהן טהור לאכלה יותר טוב ליקחנה בלא שיעור כדי שיהיה זכרון שאין זו חלה גמורה וידע דלהכי אוכלה כהן שטבל לקריו אבל (אם) היתה חלה גמורה לא היה אוכלה אפילו כהן שטבל לקריו כדמשמע נמי מבית יוסף ובשארין שם כהן טהור דמפרישין שנים אז אותה של אור היא העיקר והיא במקום חלה גמורה לפיכך עושין אותה כל שהוא כדי שיהיה היכר ואותה שנאכלת היא כדי שלא תשתלשל ולהכי עושין אותה של שיעור ודו"ק: (23)

א אין לו שיעור. בין שפריש רק מעט או הרבה פוטר העיסה כדמפרש ואזיל: ב והנחתם בו'. למשום הפסד ממכרו הקילו בו כן כ' העט"ז אבל הרמב"ם ר"פ ה' מהל' בכורים כ' הטעם לפי שהנחתם עיסתו מרובה ויש בשיעור זה כדי מתנה ואפי' עושה

שכב הפרש חלה שיש בין חלת ארץ ישראל לחלת חוצה לארץ.

ובו ה' סעיפים:

עיסה קטנה מפריש א' ממ"ח שלא לחלק בעיסת הנחתום וכן בע"ה אפי' עושה עיסה מרובה כגון למשחה צנו וכה"ג מפריש אחד מכ"ד שלא לחלק בעיסת הצבעה צ"ע כ"ד וכ"כ הדבריטורה וכן מבואר בירושלמי ספ"ד דחלה ומציאו כ"י לקמן ר"ס ש"ח: ג ואם נטמאה בו'. הואיל ולשרפה עומדת וכ"י לקמן ר"ס ש"ח דזמן הזה דליכא טהרות א"כ כל עיסה טמאה א"כ אף של בע"ה לעולם הוא ממ"ח והביא שם דברי הרשב"א ש"כ כן דעכשוו שכל העיסות אינן טהורות לעולם הוא אחת ממ"ח ואפי' במקום שנותנין חלה לכהן: ד אפילו בימי עזרא בו'. שהרי לא עלו כל ישראל עמו: ה כל הארץ בו'. עד כזיב שהוא ארץ ישראל גמור והיא נאכלת לכהנים בטהרה: ו שהוא מכזיב ועד אמנה. שהיא קרובה לארץ העמים ואין יכולין לשמור עצמן ופירותיה בטהרה וחלותיה טמאות וטעונות שריפה כחלה טמאה לכך חלה אחת לאור ותקנו להפריש עוד אחרת לכהן לאכילה שלא תשתכח תורת חלה אבל אותה של אור היא מדברי תורה יש לה שיעור ומה שנזכר בספ"א דמתני' שתי החלות היינו מדברי סופרים ע"כ חלה הנאכלת חסובה טפי ויש לה שיעור וטבול יוס אוכל החלה השניה אף ע"פ שלא העריב שמשו כיון שאינה אלא משום שלא תשתכח תורת חלה

(ונראה דגם במיעתא אמרי' כן בחלה של כהן) והא דאמרין ואסור לזבים כו' היינו בלא טבילה וקמ"ל דאף דלר' יוסי אין צריכין טבילה בצעלי קריין מ"מ בהגך צריך טבילה ולרבנן בטומאה שאינה יולאה מגופו כגון טומאת מגע מת כיון שאין יולאה מגופו ג"כ א"ל טבילה ויש עוד דין רביעי דיינו מה שזכרנו צ"ע עד כמה אמר רבינא הלכתא נדה קוזה חלה ואכיל כהן קטן ואי ליכא כהן קטן שקלא לה בריש מסא ושדייה לתגורא והדר מפרישה חלה אחרת כי היכי דלא לישתכח תורת חלה ואכיל לה אפילו כהן שהוא גדול נמלא היכא דליכא כהן קטן אין צריכין להפריש חלה אחרת ואף על גב דבדין הסיפא דמתני' חלת האור אינה נאכלת כלל כמו בחלת האור שצרישא וצריך לעולם ב' חלות שאני דין הסיפא שאותן מקומות סמוכים לא"י ומתחזי חלה דידהו כחלת א"י גזרו טומאה שלא לאכלה אפי' כהן טהור גמור אבל הדין הרביעי איירי במקומות הרחוקים כגון צבל ולא מתחזי כחלת

הנאה דשרפה אסור לזר אבל שאר הנאה מותר לזר כדאמרין גבי תרומה לקמן סי' של"א סי"ט בהג"ה:

באר הגולה

כדאמר שמואל בבכורות דכ"ז ע"א והראב"ד השיגו מהא דאמר רבינא שם נדה קוצה חלה ואוכלה לה כהן קטן אבל אידי לא אכלה וכן שנינו שם במשנה ח' פ"ד דחלה שאסורה לזבים ולזבות והכ"מ החזיקו דרבינו איירי אחר שטבלו וכמ"ש בסעיף שאהריו וכפ"י רש"י ותוספות בכורות דפירשו דאפילו גדול יכול לאכול אם טבל לקריי ושמואל ומשנה דחלה איירי בלא טבלו וכמו שהוכיחו התוס' והרא"ש בחולין דף ק"ד ע"א:

א לשון הרמב"ם פ"ה מהלכות בכורים: ב מספרי פרשת שלח לך: ג משנה ספ"ק דחלה דבעינן ראשית ששיריה ניכרין: ד משנה ז' פ"ב דחלה וכו' הרמב"ם שם כדי שיהיה בה כדי מתנה לכהן: ה שם לפי ששיתו מרובה: ו ג"ז שם במשנה: ז ג"ז ל' הרמב"ם שם מהא דאשכחיהו רב הונא בריה דרב יהושע לרבנן כתובי' דף כ"ה ע"א ונדה דף מ"ז ע"א: ח ג"ז שם בבכורות דף כ"ז ע"א: ט ג"ז שם במשנה ח' פ"ד דחלה: (י) פ"י שהטומאה יוצאה עליו מגופו דחמירי

א"י לא גזרו איסור מחמת טומאת עצמו ונאכלת לכהן קטן ולא הגריכו להפריש חלה אחרת וה"ה לכהן שהוא גדול וטבל לקריי ואף על פי שלא העריב שמן וכמו שהקילו בדיון הרביעי כשיש כהן קטן שאין לרייכו להפריש חלה אחרת ולשרוף את זו כמו בדיון השלישי הכי נמני הקילו שמוותרת החלה הנאכלת לזבין ולזבות ללא כחלה הנאכלת בדיון הג' ע"כ והרמב"ם יס לו שיטה אחרת דהיינו שעושה מן דין הג' והדין הד' הכל א' וחשיב הכל

לח"ל ואין מפליג בין קרוב לא"י או רחוק דגם בקרוב הוא הדין כמו שזכר בדיון הד' ועיקר החילוק בין מיעוטא לסופא הוא בזה מפני שהראשונה טמאה שהרי לא נתקדשה בימי עזרא וקדושה הראשונה בטלה משגלו והואיל והיא א"י מפרישין חלה כשיעור ושורפין אותה ומפרישין חלה שנית לאכילת כהן כדי שלא יאמרו תרומה טהורה נשרפת ובדין השלישי והרביעי דלעיל אמרי' בשניהם מפריש שתי חלות אחת לאור כדי שלא יאמרו ראינו תרומה טמאה נאכלת ומוטב לרבות בנאכלת שיהיה כשיעור ובשני דינים האלו מהני כהן טהור שאין לרייכו להפריש ורקן חלה אחת זה מבוזר בפ' המשניות להרמב"ם שאין חילוק בין קרוב

ונאכלת ומותרת לטמאים [ד] אפילו לזבים וזבות [ה] ובזמן הזה שאין עיסה טהורה מפני טומאת המת מפרישין חלה אחת בכל ארץ ישראל א' ממ"ח ח (ב) ושורפין (ו) אותה מפני שהיא טמאה ומכזיב ועד אמנה מפרישין שנייה לכהן לאכילה ואין לה שיעור כשהיה הדבר מקודם:

לרחוק. אכן דברי הטור אין להם ביאור דהוא ללא כמאן דכתב תחלה ובמקומות הקרובות לה דמשמע דס"ל כדעת הרא"ש שמשפליג בין סמוכים לא"י לרחוקים וא"כ מה שכתב אח"כ בד"א כשאין שם כהן טהור כו' קאי אאותן הרחוקים וכמ"ס בשם הרא"ש וע"כ כתב דמותר לזבים כו' דאלו בסמוכים אסור להרא"ש ואח"כ סיים ומדברי הרמב"ם יראה דדוקא בח"ל כו' דמשמע לפי דעה הראשונה אף בא"י הוא מהני כהן קטן וזה אינו אליבא דכ"ע שהרי בא"י פשיטא דאנינה נאכלת ואפי' בסמוכים לה לפי דעת הרא"ש שזכרנו ודדוחק י"ל דמ"ס ומדברי הרמב"ם כו' ראנו לומר אפי' לדברי הרמב"ם דאין מחלק בין סמוכים לרחוקים מ"מ מחלק בין א"י לח"ל ואף על פי שכתב כתב דעכשיו ליכא טהרה בא"י דהיינו שאין לנו מי חטאת להזאה על טמא מת ע"כ א"א לחלה שיהא נאכלת מ"מ חזר וכתבו כאן שהוא לעיקר הדין מחמת טומאת החלה עצמה שטמאה מחמת מגע ולזה לא מהני טהרה דאדם ובש"ע כאן העתיק דברי רמב"ם ותימה על שלא הרגיש בד"י שיש בזה מחלוקת בין הרמב"ם להרא"ש:

ביאור הגר"א

אחלה ראשונה קאי כמ"ס בפירושו וכו"כ הר"ש שם בפ' הראשון דאבל שניה נאכלת אף להגך וכמ"ס בדבורות כ"ז א' ואמר שמואל אין תרומת ח"ל אסורה כו' הלכך נדה כו' ואי ליכא כו' ואכיל לה כהן גדול ומפרש מ"ס ב' חלות היינו בליכא כהן קטן וכמ"ס בגמ' וז"ל בס"ה חלת ח"ל כו' אבל תוס' שם ובפר"ח דחולין כתבו דשם לעולם מפרישין ב' חלות ומ"ס וטבול יום כו' ואסורה לזבין כו' אחלה שניה קאי וסוגיא דבכורות הוא בח"ל הרחוקה מא"י שם הדין כמ"ס הרמב"ם ולרמב"ם אין חילוק בכל ח"ל: [ה] וביה"ז כו'. רמב"ם ובה"ג שנסארה על תקנה הראשונה:

[א] וראשית זה כו'. ספרי בתרומת גורן כו' את מקישו לתרומת גורן סתומה אני אקיש לתרומת מעשר מפורשת ותיטל א' מעשרה כו' ה"ה לתרומת גורן כן תרימו אותה לתרומת גורן הקשיתיה כו': [ב] (ליקוט) אין חייבין כו' וסי' של"א ס"א והמעשרות כו'. ד"מ פ"ט א' ועתוס' שם ד"ה א"ה (ע"כ): [ג] ביד בסוריא כו'. כ"ג שם מתני' ז' וקוה לשאר ארצות כמ"ס הרמב"ם שם ובפירושו הטעם דשאר ארצות לפי שהן מדרבנן וכו"כ הר"ש שם ותוס' דרפ"ד דבכורות וכמ"ס בירושלמי ע"ש וה"ה לסוריא דק"ל כיבוש יחיד כו' כמ"ס בספ"ק לעבודת כוכבים וער"ם שז"ל: [ד] אפי' לזבים כו'. דמ"ס ואסורה לזבים כו'

באר היטב

אחרייטא. עכ"ל הש"ך: (ה) ולחזן. שאינו שייך לא"י כלל ואין שם אפי' א' מן התורה גזרו בהם משום א"י ותקנו גם כן להפריש ב' חלות (והראשונה שנסרפה אין לה שיעור הואיל ואינה מן התורה והשניה אחת ממ"ח כיון שהיא נאכלת לכהנים ומותרת לטמאים כיון שאינה אלא מדרבנן לגמרי ועיין לבוש: (ו) ושורפין. כתב מהרי"ל דהל' פסח ולריד לשרפה במדורת כהן או כהנת ונטון לעשות לה מדורה לעצמה במקום שאין מבשלין שם או בתנור שאופין בו המצות טרם הורדו לתוכו המצות שאז ירוע לו שלא תבא לידי הגאח ישראל טרם כלייח איסוריה וכו' ונ"ל דוקא הגאח דשרפה אסור לזר אבל שאר הגאח מותר לזר כדאמרין לגבי תרומה ובס"י של"א סי' ט' בהג"ה עכ"ל הש"ך:

פתחי תשובה

עשרון אחד או ממאה סאה והלד שהוא מדרבנן הוא חלק כ"ד מן העיסה כמות שהיא ואם גדולה כ"ד עשרונים לריד שיתן לכהן עשרון שלם ע"ס שהאריך בזה וקבע בזה מסמורות: (ב) ושורפין אותה. כתב בר"י על אודות האשה אשר הפרישה חלתה והגיתחה אכלה אדהכי בל עוף ואכל החלה אשר הפרישה אי חייבת להפריש חלה אחרת. הדבר ברור דבזמן שהיו נותנין החלה לכהן היתה חייבת באחריותו כמו בראשית הגז בסימן של"ג ס"ה והיתה מחוייבת להפריש שנית אמנם בזה"ז דלשריפה אכלה א"י להפריש שנית ע"ס:

(א) אין לו שיעור. עיין (בתשובת נו"ב תניינא חי"ד סי' ר"א) שחידש בזה ענין עמוק והוא שמלות הפרשת חלה יס בו ב' ענינים האחד הוא להפקיע איסור טבל מן העיסה והשני ליתנה לכהן ושני ענינים אלו חלוקים זה מזה שלפניו העיסה אין לו שיעור כלל מן התורה וחסה אחת פוטרת כל הכרי אמנם כדי לקיים מצות נתינה יס לו שיעור מה"ת כיון דכתיב תתנו לריד שיהיה כדי נתינה והשיעור הזה שהוא אחד מכ"ד או אחד ממ"ח הוא מן התורה בלד ומדרבנן בלד ונאחז דרך משל שהוא אחד מכ"ד וזהו שיעור חשוב לקיים מצות נתינה אמנם זהו השיעור אחד מכ"ד בעשרון שהוא שיעור חלה ושזב אין חילוק מה"ת אם העיסה הוא

(א) חלת ח"ל. והיינו מה שזכר בסעיף ד' וכל הארץ מאמנה ולחוץ כו' כי אין חילוק בין ח"ל הסמוכה לח"י לרחוקה לדעת הרמב"ם כמו שזכרנו: (ד) ואינו צריך להפריש חלה שניה בח"ל. פי' כשיש כהן טהור אבל כשאינו טהור אסור לאכול ממנו כהן שטומאה יולאה בגופו ואז צריך להפריש שחיס אחת לאור ואחת לכהן לאכלה אפילו אם טומאה יולאה מגופו ולא טבל והטעם שכיון שכבר הפריש אחת לאור והיא העיקר רק בשביל שלא תשתכח כו' הפריש עוד אחת לכהן ע"כ אין זה קדושה משא"כ אם יש כהן טהור שאין מפריש רק אחת והיא העיקר ע"כ כריכה טהרה ואסורה לבצל קרי ולזבים וע"ז אמרו במשנה ואסור לזבין וכן מביאה צ"ח המסגרות להרמב"ם והרבה תיבות קא חזינא בלבוש כאן שהעתיק דברי הש"ע כאן והם דעת הרמב"ם והכנים הוא בחוכה קצת דברים מדעת הרא"ש דהיינו שעשה חלוקות בין עיירות ח"ל עצמן בין קרובים לרחוקים דהיינו שכתב שמן העיירות שמן אמנה ולחוץ בין בסוריא בין בשאר הוי החלה השניה דהיינו של כהן אסורה לזבים וזכות וזכ"ל הרחוק התייר

לבעל קרי וזבים וזכות וזכ"ל הרמב"ם והעתיקו הש"ע סעיף א' דבזה מותר לזבים ולזכות אלא ודאי שזהו דעת הרא"ש ואם בא לפסוק כדעת הרא"ש לא היה לו לכתוב דבין בסוריא בין בשאר ארצות דמהני כהן קטן שאין צריכין להפריש אלא חלה אחת והרי סוריא היא סמוכה לח"י כמ"ס הוא עצמו תחלה וסם לא מהני כהן קטן אלא לעולם צריך להפריש ב' חלות שם כמ"ס לעיל בשם הרא"ש דדוקא ברחוק מא"י מהני כהן קטן שאין צריכין להפריש שתי חלות אלא על כרחך שזהו דעת הרמב"ם והוא באמת לשונו ממש וכמו שהעתיק כאן בש"ע נמצא פסקיו סותרים

זה את זה: (ה) וכן המנהג פשוט כו' ושורפין אותה כו'. כתב רש"ל צ"ל כל הבשר אין אנו נותנין עכשיו אפי' לכהן קטן וכ"ל לגדול שטבל לקריו שאין לו היחוס ואין אנו יודעין איזה כהן אמימי והארכתי בפי' הפרה סי' ל"ה וכמו שכתב מהרי"ו אותן האופין בליל י"ט דפסח שאופין עוגה קטנה וקודם אפייתה אין קוראין לה שם חלה עד שעת הפרשתה ואחר הפרשתה לא יעללו אותה כלל אפי' איכא כהן קטן דאין אנו נוהגין לתת חלה לכהן קטן משום דלא מחזקינן בזמן הזה בכהן ודאי עכ"ל:

באר הגולה

י' מימרא דשמואל שם בבכורות וצינתינו לעיל: יא' זהו פי' מה שאמרו שם גבי חלת חוצה לארץ אכיל לה כהן קטן:

ביאור הגר"א

אבל בזמן מודה וכמ"ס בירושלמי ואסורה לזבין כו' למי נאכרה לר' יוסי כו': [י] וי"א כו'. דלה"ק שם כהן קטן וער"ן שם ונראה שסובר כמ"ס הר"ש דמ"ס וטבול יום קאי אטמאי מגע וסוגיא דבכורות כו' יוסי וז"ע (נהג מקור דברי הר"ן הוא מדברי הרמב"ן במלחמות שם ואזיל לשיטתו בסוף הלכות חלה שמפרש פלוגתייהו דרבנן ור"י בטמאי מגע ודוקא בחלה שניה דכיוצא ראשון וסוריא כו' ע"ש ואחיה הסוגיא דבכורות ככ"ע. אבל הרמ"א שהביא דעת הי"א ע"ד הרמב"ם וס"ע שפסקו אף בסוריא אינה אסורה אלא למי שהטומאה יולא מגופו. ע"כ כ"ל כמ"ס רבינו דסוגיא דבכורות

ט לפיכך בין בסוריא בין בח"ל כו'. כלומר כיון שצבאר טמאים מותר לאכלן הלכך קטן וקטנה שאין עליהם טומאה מגופם אף על פי שלא נזהרו מטומאת מת וכה"ג אוכלין אותה וא"ל להפריש אחרת כלל אבל היכא דליכא קטן או קטנה או גדול שטבל לקריו

ה' (א) חלת חוצה לארץ אף על פי שהיא טמאה הואיל ועיקר חיובה מדבריהם אינה אסורה באכילה אלא על כהן שטומאה יוצאה עליו מגופו והם בעלי קריים וזבים וזכות ונדות ויולדות אבל שאר הטמאים במגע הטומאות [ו] אפילו טמאי מת מותרים לאכלה ט [ז] לפיכך [ח] בין בסוריא בין בחוצה לארץ אם רצה להפריש חלה אחת מפריש אחד ממ"ח ונאכלת לקטן ש"עדיין לא ראה קרי או לקטנה שעדיין לא ראתה גדה (ד) ואינו צריך להפריש שנייה [ט] וכן אם היה שם כהן גדול שטבל משכבת זרעו או מזיבתו אף על פי שלא העריב שמשו [י] וי"א שצריך הערב שמש (ה"ר"ן פ' אלו עוברין) הרי זה מותר לאכול חלה הראשונה ואינו צריך להפריש שניה בחוצה לארץ: הגה [יא] וי"א כיון שאין חלה נאכלת בזמן הזה בארץ ישראל גם בשאר מקומות אין צריכין להפריש רק חלה אחת ולשפחה (טור בשם י"א ושאר פוסקים) (ה) וכן (ג) (ו) המנהג פשוט בכל מדינות אלו שאין מפרישין רק חלה אחת [יב] בלא שיעור ושורפין אותה כמו שהיו עושין כשמפרישין שתי חלות שחלת האור לא היה לה שיעור ומ"מ נוהגין ליטול חזית (מהרי"ל) [יג] והאוכל חלה אפילו בחוצה לארץ מבדק תחלה על המזין שרואה לאכול ואח"כ מבדק אשר קדשנו בקדושתו של אהרן ואנו לאכול תרומה (כל בו והוא מל' הרמב"ם סוף הלכות תרומה) [יד] וי"א כששורפין החלה עושין לה היסק בפני עצמה (ד) דישראל אסור ליהנות ממנה (מהרי"ק וכן הוא בתוספות פ' כל שעה) ונוהגין להשליכה לתנור קודם שאופין הפת: להאכילה לכהן קטן שלא יאמרו חלת ח"ל נאכלת וכ"כ מהרי"ו בתשו' סימן קנ"ג דדיני פסח דאין נוהגין לתת החלה לכהן קטן והטעם נ"ל דחיישינן שמא יפרד ואח"כ לידו תקלה או משום דלא מחזקינן בזמן הזה בכהן ודאי עכ"ל וכ"כ הרב בא"ח ס"ס תנ"ז אף על גב דסתם שם בתחלה כסדרת הטור דמאכילין אותו לכהן קטן והכי נהגין האידנא בחלות דמאחזקות לכל ימות השנה לא נהגין ליתנה לכהן קטן וצריך לחלק בין פסח לשאר ימות השנה:

זה את זה: (ה) וכן המנהג פשוט כו' ושורפין אותה כו'. כתב רש"ל צ"ל כל הבשר אין אנו נותנין עכשיו אפי' לכהן קטן וכ"ל לגדול שטבל לקריו שאין לו היחוס ואין אנו יודעין איזה כהן אמימי והארכתי בפי' הפרה סי' ל"ה וכמו שכתב מהרי"ו אותן האופין בליל י"ט דפסח שאופין עוגה קטנה וקודם אפייתה אין קוראין לה שם חלה עד שעת הפרשתה ואחר הפרשתה לא יעללו אותה כלל אפי' איכא כהן קטן דאין אנו נוהגין לתת חלה לכהן קטן משום דלא מחזקינן בזמן הזה בכהן ודאי עכ"ל:

באר הגולה

י' מימרא דשמואל שם בבכורות וצינתינו לעיל: יא' זהו פי' מה שאמרו שם גבי חלת חוצה לארץ אכיל לה כהן קטן:

ביאור הגר"א

[ו] אפי' טמאים. צ"ל טמא מת וכ"ה ברמב"ם וכמ"ס בבכורות שם כ"ז א' ב' טמא מת מהו כו' ור"ל אם צריך טבילה וכן מ"ס ולית הלכתא כוותיה ר"ל דמאריך טבילה אלא א"ל טבילה וכ"כ תוס' שם ד"ה ולית כו' ודלא כרש"י שם דמפרש לענין הערב שמש: [ז] לפיכך כו'. גמ' שם: [ח] בין בסוריא. כנ"ל דדין ח"ל לה: [ט] וכן אם היה שם כו'. וכ"כ תוס' ור"א שם וכ"כ בה"ג וס"פ וכמ"ס ש' במתני' וטבול יום אוכלה והיינו טבול יום דטומאה יולא מגופו דטמאי מגע א"ל טבילה כנ"ל וז"ל אף על פי שלא כו' ואמר מ"ס או מזיבתו. ר"ל לאפוקי ר' יוסי דס"ל לקרי א"ל טבילה

ביאור הגר"א

כ"י: [יא] וי"א כו'. למש"ש שלא תשתכח תורת חלה דוקא
 זימיהם שה"ל אפר פרה והיו אוכלים תרומה וחלה וכמ"ש בפ"ג
 דחגיגה (כ"ה א') חזרי"א מדכין בגלילא משא"כ עכשיו. הרא"ש:
 [יב] בלא שיעור. עמ"ש בס"י של"א סי"ט: [יג] והאוכל כו'. כמו

באר היטב

(ז) המנהג. כ' רש"ל מה שאין אנו נוהגים עכשיו ליתן החלה
 לכהן קטן משום דלא מחזקינן בזה"ז בכהן ודאי ואין אנו יודעין
 איזה כהן אמיתי עכ"ל מיהו במלות נוהגין קצת ליתנה לכהן קטן

פתחי תשובה

(ג) המנהג פשוט. עבה"ט מ"ש דאין בקיאים ביחוסיו כהונה. הנה
 כ"כ (הרי"ז"ש בתשובה סימן ז"ד) (ובתש"ן מהרש"ד"ס בזה"ע סימן
 רל"ה) בענין שבויה וחלולה לכהן וע' (בתש"ן מהרי"ט ח"א סימן
 קמ"ט) ובתשובת חוט השני סימן י"ז שהאריכו בזה לסתור דעת
 מהרש"ד"ס הג"ל אבל (בש"ת"ס שבות יעקב ח"א סימן ז"ג) דוחה
 דבריהם ומקיים דעת מהרש"ד"ס הג"ל וכיוצא בזה כ' (המב"י"ט
 ח"א סימן רי"ט) וכ"כ (בשאלת יעב"ץ ח"א סימן קנ"ה) הבאתיו

רבי עקיבא איגר

סעיף ה' (סעיף ה' בהג"ה) מהרי"ק כו'. כ"ל מהרי"ו וכן הוא בתוס' פ' כל שעה דף ל"ד ד"ה מחמיו:

גליון מהרש"א

סעיף ה' [א] ו[ב] ו[ג] ס"ק טו' ולריך לחלק. עיין מגן אברהם סימן תנ"ז ס"ק ט':

בית הלל

א' ונוהגין להשליכה לתנור קודם שאופין הפת. אבל באפיית מלה אין נוהגין להשליך החלה לתוך התנור, אלא משליכין את החלה על
 הגחלים שלפני התנור, וק"ל:

ברכי יוסף

ז' דין 7. מפרישין חלה אחד ממ"ח בכל ארץ ישראל ושורפין וכו'. לפי מ"ש מרן סימן של"א דין י"ט, דתרומה גדולה בזמן הזה שהיא
 עומדת לשריפה מפני הטומאה שיעורה כל שהוא, נראה דה"ה בחלה. וכן כתב הרב ספר החרדים במלות התלויות בארץ דף מ"ט
 ע"ב (פרק נב עמ' קפח) לדעת הרמב"ם שכתב פ"ה דזכורים (ה"ט) כמ"ס מרן בדיון זה, ופ"ג דתרומות (ה"א) כמ"ס מרן סימן של"א.
 והאריך בזה. וכ"כ הרב המב"י"ט ח"ג סימן מ"ז, ובנו הרב מהרי"מ"ט בראשון סימן פ"ה. וכ"כ הרב מהרי"ק"ס בהגהותיו. וכן ראיתי
 בתשובה כ"י להרב הגדול מהר"ר שמואל גארמיזאן¹ ולהרב מר זקנינו מהר"א אזולאי זלה"ה בהגהותיו כ"י. וכן הורה רביה דמון,
 הרב מהרי"י זי רב, כמ"ס שם מהר"א אזכרי בספר החרדים. וכן הרב פר"ח בלקוטים הביא תשובת הרב המב"י"ט, וכתב וכן עמא
 דבר².

וראיתי למרן בספר בדק הבית סימן ש"ח, שכתב וז"ל, כתב בארחות חיים (ח"ב עמ' 202) ואין שיעור לחלה רק בזמן שהיו נותנים
 להכהן נתנו זו חכמים שיעור וכו', ואין כן דעת הרמב"ם שכתב פ"ה מהלכות זכורים וכו' א' ממ"ח ושורפין אותה, וכתב עוד בזמן
 הזה שאין עיסה טהורה מפני טו"מ מפרישין חלה אחת בכל ארץ ישראל אחת ממ"ח ושורפין אותה, והכי נקיטין. עכ"ל. ויש מקום
 לומר דאין זה סותר המנהג פשוט שנהגו להפריש כל שהוא, והסכימו כל הני רבואתא בדבר, כמ"ס ל', דמ"ס מרן והכי נקיטין, הוא
 כלפי מ"ס בארחות חיים דאין שיעור רק בזמן שהיו נותנים לכהן, ואמטו להכי מיייתי מרן דהרמב"ם כתב דאפילו כשורפין אותה יש
 לה שיעור אחד ממ"ח, וזה דוקא אם רצונו להפריש כשיעור הכי נקיטין, דאף דלשריפה אזל יפריש אחד ממ"ח, אבל אם רוצה
 להפריש כל שהוא האידנא דלשריפה אזל הרשות בידו, וכמו שכתב סימן של"א לענין תרומה, וכמ"ס הר"מ פ"ג דתרומות, וכמדובר³.
 וכ"כ התוס' בדב"ה דף כ"ט (ע"ב ד"ה שמואל) והסמ"ג (עשין קמא) לענין חלה.

אמנם רבינו הארי"י ז"ל שער המצות פרשת שלח, כתב דגם עתה דלשריפה אזל, ידקדקו להוציא אחד ממ"ח לפי סודן של דברים.
 עש"ב. אבל לא ראיתי ולא שמעתי ששום חסיד בדורנו נהג כן:

חידושי תורה

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תרומות ומעשרות סימן שלא סעיף יט

יט [לה] תרומה גדולה, בזמן הזה שהיא עומדת לשריפה מפני הטומאה, שיעורה כל שהוא:

ביאור הגר"א

[לה] תרומה גדולה בזה"ז כו'. דמדאורייתא חטה אחת פוטרת הכרי כמ"ש בפ"ק דשבת (י"ז ב') ובפ' בתרא דע"ז ובפי"א דחולין ולכן בזה"ז אפי' לכתחלה כמ"ש לענין הקדש בספ"ח דערכין וכמש"ל בס' רצ"ד (ס"ק כ') ואף על פי שבתוספתא וירושלמי אמרו שתרומה טמאה א' משישים בנטמאה באונס כו' היינו בזמניהם שהיתה תרומה נאכלת משא"כ עכשיו שאין שום תרומה נאכלת וכן אמרינן בבכורות כ"ז א' הלכך כו' בריש מסא כו' ופי' תוס' שם והרא"ש לפי שהיא דבר מועט אבל צע"ג מ"ש מחלה מכזיב שחלת האור יש לה שיעור ודוקא בחלת ח"ל של אור אין לה שיעור וכן ההיא דבכורות וכמ"ש בס' שכ"ב ס"ד ושאר א"י כו' ובזה"ז שאין כו':

(ליקוט) שיעורה כ"ש. ע"ש מה שהקשתי מהא דחלה וכ"מ בסה"ת שהקשה גם הוא כן ותירץ דשם שאני לפי שהן קרובים אל מקום טהרה ועוד דבזה"ז אין תרומה מן התורה כנ"ל ס"ב ובירושלמי מפרש דלכך יש לה שיעור משום שהיא מן התורה. וכ"ז אין מספיק לתרץ דברי הרמב"ם וש"ע דהא הם אמרו אפי' בא"י שיעורה כ"ש וכן חלה ס"ל שהיא ג"כ דרבנן ופסקו שאף בזה"ז יש לה שיעור ועשל"ה שדחקם (ע"כ):

מידושי תורה

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

(יד) לא יקרא שם לחלה עד שתאפה, שאם יקרא לה שם (טו) אינו רשאי לאפותה, ואם יניחנה כף (טז) תחמין (יז) ואינו רשאי לשרפה ביום טוב. ואם שכח וקרא לה שם, (יח) יטילנה (יט) לצונן וימנענה מלהחמין: הגה (כ) ואם יש כהן ^(כ) קטן שלא ראה קרי (כא) או גדול ששטבל לקריו, מתרים לאפות החלה בשבילו (טור). ויש אומרים (כב) שאין מאכילין חלה בזמן הזה לשום ^(כג) כהן (מהרי"ו). יש אומרים דמתר (כג) ביום טוב ללוש ^(כד) פחות מכשעור כדי לפטר עצמו מן החלה (ר"ן ריש פרק אלו עובדין):

תנח מצוה ללוש המצה בערב פסח. ובו סעיף אחד:

א. (א) נוהגים שלא ללוש מצת מצוה בערב פסח (ג) עד אחר

שערי תשובה

ושורפה בחל המועד, עין שם: (ג) קטן. עין באר היטב. ועין בשבות יעקב חלק א סימן כב שהרב מהרי"ל בן הגאון בעל המכפר שער אפרים כתב לישב כדברי המגן אברהם, והוא ז"ל חזר והשיב לו שדברי חזק יעקב נכונים, ובספר חזק יוסף דחה דברי השבות יעקב, ובספר ברבי יוסף האריך בזה להצדיק דברי השבות יעקב, להשיב שבותו כבראשונה, עין שם:

ז. לשורפה. שאין שורפין קדשים ביום טוב: **מ. לצונן.** וכתב המגן אברהם, וצריך עיון אם יש לסמוך על זה בזמן הזה, שגם הצוננין שעומדים מעט בבית מתחממין, עין שם. והחזק יעקב מתיר בפשיטתו. ונפרי חדש סיים ומתחממין קצת ויחליפם, ועין יורה דעה סימן לו: **ט. קטן.** פחות ממשע שנים, דרכי משה, מהרי"ו. וכתב המגן אברהם, פרוש דאמרין מסתמא לא ראה קרי, אבל אי ידעין דראה קרי אפלו הוא בן יומא הוא טמא לקריו, עד כאן לשונו. ואשתמיטתא לה סוגיא דש"ס ריש פרק בנות כותים, והרמב"ם להדיא פרק ה מהלכות אבות הטמא דפחות מכן תשע אפלו שכב אצל אשה וראה קרי אינה מטמאה. חזק יעקב: **י. שטבל.** נראה לי דאם ראה אחר כך מים חלוקים או עכורים, טמא, לכן יאכל תוך אחר השבילה ולא יטיל מים ביניהם, ועין סימן תרו, מגן אברהם: **יא. כהן.** שאין מחזיקין אותו בכהן ודאי דדלקא נתחלל, רש"ל ומהרי"ל. ועין בש"ד יורה דעה סימן שכב שכתב שבפסח נוהגין לתן לכהן קטן, מה שאין בן ככל השנה, ועין מגן אברהם השעם. ובמדיניות אלו ראיתי לנהוג לשרף החלה בלש בערב פסח או בחל המועד. וביום טוב אינו קורא שם עד אחר אפיה שהיה היותר נכון. חזק יעקב: **יב. פחות.** וכתב הש"ד, ותו לא ללוש כלל, ואם ילוש עוד עשה פחות מכשעור יש לחוש שמא יצטרפו אחר כך בכלי אחד ויבא לידי חיוב ויאכל טבל, עין שם. והחזק יעקב כתב וחיפשא רחוקה היא, עין שם:

משנה ברורה

מבין תשע, או גדול ששטבל לקריו, רשאי לאכל חלת חוץ לארץ, כמו שכתוב ביורה דעה סימן שכב, לפיכך כתב הרמ"א דאם יש כהן קטן וכו', דאף שקרא לה שם חלה רשאי לאפות אף ביום טוב שהרי ראויה לאכילה: **(כא) או גדול ששטבל לקריו.** רוצה לומר, אף על פי ^(כב) שלא העריב שמשו. ^(כג) וטוב לזהר שיאכל מיד אחר טבילתו ולא יטיל מים בין טבילה לאכילה, שמא יטיל מים חלוקים או עכורים שיש בהן חשש קרי ויהא אסור לאכל חלה זו עד שיחזור ויטבל: **(כב) שאין מאכילין וכו'.** שאין מחזיקים אותו בכהן ודאי, דדלקא נתחללה אחת מאמותיו. ומפל מקום לדינא, דעת הרב בדעה הראשונה דנותנין לקטן או לגדול ששטבל לקריו, ^(כד) ושרף ביורה דעה סימן שכב אות טו, וכתב הפרי מגדים, ומפל מקום לא ראיתי לנהוג בן אף בפסח. ובמדינתנו יש באיזה מקומות שנותנין לכהן גדול ששטבל לקריו בפסח. ועין במגן אברהם שכתב טעם למה דוקא בפסח המנהג לתן: **(כג) ביום טוב.** של פסח. ובבאור הגר"א מפקפק על זה:

תנח א (א) נוהגים וכו'. משמע דאינו אלא מנהג, והמנהג נסמך ^(א) משום דאתקש אכילת מצה לקרבן פסח, דכתיב, וזבחת פסח לה' אלהיך וגו' שבעת ימים תאכל עליו מצות וגו', ואמרין, כמו ששחיתת הפסח היה אחר שש, בן עשית מצות של מצוה אחר שש שעות, אבל מעצם הדין הוכיחו הפוסקים דאין לחוש לזה, דעקר הקש נאמר לענין אכילת מצה בלילה הראשונה, שיהא זהיר לאכל קדם חצות כמו הפסח שהוא נאכל עד חצות, וכמבאר לקמן בסימן תעז, אבל לא לענין עשית המצה, ועל כן בדיעבד אם אפה המצה קדם שש, ^(ב) ואפלו חדש או שני חדשים קדם פסח ועשאן לשם מצה, פשוט: **(ב) מצת מצוה.** הינו, הצריך לו לצאת ידי חובתו ^(ג) בשני לילות הראשונים, אבל שאר המצות אין נוהגין לזהר בזה: **(ג) עד אחר וכו'.** ועין לקמן בסימן תס סעיף ג מה שצריך לזהר הלש בזמן

ב (יד) לא יקרא שם. רוצה לומר, שאם רוצה להפריש עונה קטנה לחלה, צריך לזהר שלא יקרא לה שם חלה קדם אפיתתה, ^(א) אלא יקראנה עונה או מצה, וגם שלא יהיה במחשבתו שתחול עליה קדשת חלה עד אחר אפיתתה, דקדשת תרומות ומעשרות הוא על ידי דבור או מחשבה לבד, כמבאר בשלחן ערוך יורה דעה סימן שלא. ^(ב) ואם אינו רוצה כלל לאפות עונה מיחדת בשביל חלה, אלא יאפה סתם ואחר כך יפריש מצה אחת או חתיכה אחת ^(ג) ממצה על פלם בשביל חלה, גם כן שפיר דמי, ואפן ההפרישה לאחר אפיה כבר נתבאר לעיל בסעיף קטן ז: **(טו) אינו רשאי לאפותה.** כיון שאין באפיה זו צורך אכל נפש. ^(ד) ודוקא כשבשעליו קראו לה שם, אבל באחר אף על פי שקורא לה שם לית לן בה, דאין לאחר רשות לתרום. וילענין משרתת בבית, עין ביורה דעה סימן שכח באחרונים שם: **(טז) תחמין.** ואף על גב דהקדש הוא ואינו שלו, מפל מקום עובר בכל יראה, ^(ה) הואיל ואי בעי מתשיל עלה והוי חלין: **(יז) ואינו רשאי וכו'.** פרוש, דלשרף מיד קדם שתחמין גם כן אינו יכול, דאין שורפין קדשים ביום טוב: **(יח) יטילנה וכו'.** אבל לכתחלה לא יסמוך על עצה זו לקרות שם חלה בעודה עסה ולהטילה לצונן, ^(ו) דחישין שמא לא יזהר יפה שיהיו המים צוננים: **(יט) לצונן.** וכשרואה שהמים מתחממין קצת בעמדם בבית, יזהר להחליפם במים צוננין ^(ז) [אחרונים]: **(כ) ואם יש כהן וכו'.** המחבר מירי בחלת ארץ ישראל, שאינה נאכלת לכהנים בזמן הזה שכלנו טמאי מתים, ונטמאת החלה ואסורה להאכיל אפלו לכהן טהור, ולפיכך אסור לאפותה ביום טוב בכל גווי, ועל כן לא הזכיר פרטים אלו, והרמ"א מירי בחלת חוץ לארץ, שאינה אסורה אלא למי שטמא יוצאה עליו מגופו כגון זב או בעל קרי, אבל כהן הטהור מזב ומקרי, כגון כהן קטן פחות מכן תשע שנים ויום אחד לא שאינו מטמא בקרי, ^(ח) וגם מן הסתם לא ראה זיכה כיון שהוא פחות

שער הציון

ב כו. מגן אברהם: **כו.** פשוט: **כז.** אחרונים: **כח.** גמרא: **ל.** בית יוסף בשם הרא"ש: **לא.** חזק יעקב ושאר אחרונים, דלא כמגן אברהם: **לב.** אחרונים: **לג.** כמה אחרונים: **לד.** מגן אברהם ושאר אחרונים: **נה.** בית יוסף: **נא.** אחרונים, דלא כפ"ח וכן משמע בבאור הגר"א: **ג.** ש"ד ושאר אחרונים דלא כרוקח:

ערוך השולחן יורה דעה סימן שכב

מחצה כדאיתא בכתובות [נ"ח א] דאם נותן לה תרומה נותן לה כפלים בחולין נמצא דבחלה שוה פרוטה הוא אחד מכ"ד ובנחתום אמרינן בעירובין [פ"ב ב] צא מהן מחצה לחנוני כשאופה בעצים שלו ע"ש ונמצא לפ"ז מדויק דבבעה"ב אחד מכ"ד שוה פרוטה ובנחתום אחד ממ"ח והוי שיעור זה כעין של תורה [ובזה א"ש דברי רש"י במנחות ע"ז ב ד"ה ולילף] שאומר ולילף מתרומת חלה ופירש"י שהוא אחד ממ"ח וקשה הא זה אינו רק מדרבנן ולפי מ"ש אתי שפיר אך הרמב"ם בפ"ה [הל' ב'] מבכורים כתב משום דנחתום עיסתו מרובה ובעה"ב מועטת ולא פלוג בזה ע"ש וכן הוא בירושלמי אמשנה זו ע"ש ומ"מ י"ל גם טעם זה וסייג לדבריו מספרי פ' שלח סי' ק"י תתנו לד' תרומה למה נאמר וכו' מכאן אתה אומר וכו' ע"ש ודו"ק [והירושלמי ה"פ דמ"מ למה לא תקנו חכמים שיהיו כולם שוין כמו בתרומה ומתריך]:

ד בעה"ב שנטמא עיסתו בשוגג או באונס מפריש אחד ממ"ח כיון שאינו ראוי לאכילה ואם טימאה במזיד אחד מכ"ד כדי שלא יהא חוטא נשכר וחלה טמאה מותרת להסקה כתרומה טמאה [רמב"ם שם הל' ד'] והכהן מסיקה ולא הישראל ובזמן המקדש וגם אח"כ זמן רב שהיו שומרים טהרות [נדה ו' ב] היתה המצוה שלא יעשה אדם עיסתו בטומאה לכתחלה אלא יזהר וישתדל ויטהר הוא וכליו כדי להפריש חלה טהורה והגבל שהיה צריך להטביל כליו הטמאים מחוייב לטרוח עד ד' מילין למצא מים לטבילה ואם לא מצא עד ד' מילין יעשנה בטומאה ויפריש חלה טמאה ואם הבעה"ב משלם לו בעד טרחתו מה שילך יותר מד' מילין מחוייב לילך [רש"י חולין קכ"ב ב ד"ה לגבל ע"ש] וכן האדם שצריך לעשות עיסה אם יש לפניו בתוך ד' מילין גבל העושה עיסה בטהרה מחוייב להטריח לילך אליו ודווקא לפניו בדרך שצריך להלך אבל

א מצות עשה להפריש תרומה מן העיסה לכהן שנאמר [במדבר טו, כ] ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה וראשית זו אין לה שיעור מן התורה אפילו הפריש כשעורה פטר את העיסה ויכול לפרוש הרבה אך לא כל העיסה והעושה כל עיסתו חלה לא עשה כלום עד שישיר מקצתו דכיון דכתיב ראשית בעינן ששיריה ניכרים ולכן אם אמר כל עיסתי חלה הרי היא טבל כמו שהיתה ונוטל אח"כ כמו שירצה וזהו מן התורה אבל מדברי סופרים יש שיעור כמו שיתבאר:

ב וכך שנו חכמים במשנה פ"ב [מ"ז] דחלה שיעור חלה אחד מכ"ד העושה עיסה לעצמו והעושה למשתה בנו אחד מכ"ד נחתום שהוא עושה למכור בשוק וכן האשה שהיא עושה למכור בשוק אחד מארבעים ושמונה ע"ש כלומר דלא תימא מפני שבעה"ב עיסתו מועטת לכן אחד מכ"ד ונחתום עיסתו מרובה לכן אחד ממ"ח דאינו כן דאפילו בעה"ב האופה למשתה בנו דעיסתו מרובה מ"מ השיעור אחד מכ"ד ובנחתום אפילו בעיסה קטנה כמו אשה המוכרת אחד ממ"ח וכתבו הראשונים דכך שיערו חכמים דבשיעורים אלו יש כדי נתינה ואם קבלה נקבל:

ג ולענ"ד הוא שיעור מדויק דהנה בחלה כתיב [שם כא] מראשית עריסותיכם תתנו וגו' וקיי"ל דאין נתינה פחות משוה פרוטה ושיעור חלה הוא קב ומחצה כדתנן ריש עדיות ולפי המדות שאח"כ הם חמשת רבעים ויתבאר בסי' שכ"ד והמקח מקמח מצינו בגמ' בכמה מקומות ארבע סאין בסלע והסלע ד' דינרים נמצא כל סאה בדינר וסאה ששה קבין ודינר ששה מעין נמצא כל קב במעה וקב וחצי הם מעה וחצי והמעה ל"ב פרוטות כדאיתא בקדושין [י"ב א] וחצי מעה ט"ז פרוטות וביחד הם מ"ח פרוטות ולאשר שהחלה אסורה לזרים כתרומה והיא בזול יותר מן החולין עד

לחזור לאחוריו אינו מחויב רק עד פחות ממיל מעט [תוס' שם לפי' הערוך ע"ש]:

ה נולד לה ספק טומאה בהעיסה דממילא א"א לאכול החלה אם נולד הספק קודם שהגיע זמן חלה והיינו קודם גלגול יכולה לגומרה בטומאה ולטמאה בידים דעדיין חולין הוא ומותר לגרום טומאה לחולין שבא"י אבל אם נולד הספק אחר הגלגול מחויב לגומרה בכלים טהורים ואף שחלתה אסורה לכהן מ"מ אסור לטמאותה ביד דחולין הטבולין לחלה כחלה דמי ואסור לגרום טומאה לחלה כמו לתרומה [נדה ו' ב] ומה דינה של חלה זו לא נאכלת ולא נשרפת אלא היא תלויה בספק [שם] עד שתכלה מעצמה שתרקב או תתעפש:

ו דבר ידוע שעם הארץ אינו בקי בשמירת טהרות ולכן עם הארץ שגבל עיסה ואומר לגבל חבר הפרש חלה מעיסתי ועשה אותה בטהרה ה"ז לא ישמע לו שהרי כבר נטמאה כל העיסה בידו והכהן יסמוך על הגבל שהוא חבר ויבא לאוכלה אמנם אם קודם עשיית העיסה א"ל לגבל לויש לי עיסתי בטהרה והפרש חלה ממנה התירו לו לגבל משום פרנסתו שיגבלנה בטהרה אף על פי שיניח החלה אצלו שהוא יתן לאיזה כהן שירצה וכיצד יעשה יניח החלה בכלי שאינה מקבלת טומאה כמו כלי גללים ובכלי שאין דרך להניח עיסה בתוכה ויזהיר להעם הארץ שלא יגע בה ושאם יגע בה תחזור העיסה לטיבלה כאלו לא נטלו חלה ממנה והוא הרי מתאמץ ליטול חלה ולכן יהיה זהיר בנגיעתה [גיטין ס"ב א] אבל בעיסה שהעם הארץ גבלה לא התירו לו אפילו אם יפריש ממקום אחר שאין בזה חשש טומאה דזה שהתירו התירו רק משום פרנסתו כשנוטל שכר מכל העיסה [תוס' שם ד"ה אין עושין]:

ז אשת חבר בוררת החטים עם אשת עם הארץ ומרקדת הקמח עמה דכל זמן שלא באו מים על הקמח אין חשש טומאה אבל משתטיל מים בהקמח לא תסייע אותה מפני שהיא עושה עיסתה בטומאה

ואסור לסייע ידי עובדי עבירה וכן הנחתום שהוא עושה בטומאה לא לשין ולא עורכין עמו אלא מוליכין עמו פת לפלטר דלא עביד שום מעשה בזה:

ח וכתב הרמב"ם פ"ח [הל' י"ד] הלוקח מנחתום עם הארץ בסוריא וא"ל הפרשתי חלה א"צ להפריש מספק כשם שלא נחשדו כל ישראל בארץ ישראל על תרומה גדולה כך לא נחשדו בסוריא על החלה והלוקח בח"ל מן הנחתום צריך להפריש חלה מספק אבל הלוקח מבעה"ב ואצ"ל המתארח אצלו א"צ להפריש חלה עכ"ל והוא מירושלמי פ"ד דחלה ע"ש ואפילו המתארח אצל נחתום בעיסתו שהוא אוכל בעצמו א"צ להפריש [ראב"ד שם] ויש להסתפק אם הנחתום א"ל שהפריש חלה אם נאמן כמו בסוריא או מדקאמר דרך בסוריא מהני אמירתו משמע דבח"ל לא מהני או אפשר דקמ"ל דאפילו בסוריא צריך שיאמר דווקא ובאמת בירושלמי שם [הל' ו'] מבואר בסתם דבסוריא לא נחשדו על החלה וא"צ אמירתו כלל וצ"ע מנ"ל להרמב"ם דצריך שיאמר הפרשתי חלה וז"ל הירושלמי שם הלוקח מן הנחתום בסוריא צריך להפריש חלת דמאי וחכ"א א"צ והלכה כרבנן וצ"ע"ג:

ט חיוב חלה מן התורה אינה אלא בא"י דווקא דכתיב [במדבר טו, יט] והיה באכלכם מלחם הארץ וקילא טובא מתרומות ומעשרות דנוהגות בא"י בין בפני הבית בין שלא בפני הבית כמ"ש הרמב"ם ריש תרומות אבל חלה אף בפני הבית אינו נוהג מן התורה רק בזמן שרוב ישראל יושבים שם וכך דרשו חז"ל [כתובות כ"ה א] דכתיב בחלה בבואכם אל הארץ משונה ביאה זו מכל ביאות שבתורה דכולהו כתיב כי תבואו וכאן כתיב בבואכם להורות דדווקא בביאת כולכם ולא בביאת מקצתכם ולכן אפילו בימי עזרא לא נתחייבו בחלה מן התורה מפני שלא עלו רק מקצת מישראל וכ"ש בזמנא דז' ומדרבנן חייבין בחלה בכל מקום אף בח"ל והטעם כתב הרמב"ם בפ"ה דין ז' וז"ל מפרישין חלה בח"ל מדברי סופרים כדי שלא

תשתכח תורת חלה מישראל עכ"ל וזה שלא חששו לזה בתרומות ומעשרות י"ל משום דבשם יש עכ"פ חיוב מן התורה בא"י וממילא שלא ישתכח אבל בחלה ישתכח לגמרי כיון דאין שום חיוב מן התורה גם בא"י וכיון שהוצרכו לתקן ממילא דתקנו בכל מקום גם בח"ל ועוד דתרומות ומעשרות אינם אלא בבעלי קרקעות שאינם מצויים בח"ל אבל חלה הכל אופין לחם [ובתוס' בכורות כ"ז א סד"ה פסק יש סברא זו ע"ש] ואף על פי שבגמ' שם לא אמרו סברא זו רק על חלה השניה כמו שיתבאר מ"מ פשיטא שגם על עיקר חיובא דחלה שייך סברא זו ועוד יתבאר טעם בסעי' הבא:

י תבואת ח"ל שנכנסו לארץ ועשה מהם עיסה חייבין בחלה מן התורה בעת שרוב ישראל עליה ולהיפך תבואת ארץ ישראל שיצאו לח"ל ועשה מהם עיסה פטורות מן התורה שנאמר [שם יח] אשר אני מביא אתכם שמה שמה אתם חייבים בין בתבואת א"י בין בתבואת ח"ל דחיוב חלה הוא בשעת גלגול ולכן תלוי במקום שהעיסה נעשה ולא במקום שהתבואה גדלה ולפ"ז י"ל ג"כ הטעם שחששו לחיוב חלה יותר מלתרומות ומעשרות משום דמיחזי כי חובת הגוף ולא כחובת קרקע כיון שאין תלוי במקום הגידול של התבואה ואין מביאין חלה מח"ל לא"י כשם שאין מביאין תרומה ובכורים משם משום דח"ל אוריה טמא ואם הביא מניחה עד ערב פסח ותשרף כתרומה דלאכלה אסור שטמאה היא ולשורפה להדיא הוי בזיון ולכן ממתין עד ערב פסח שאז שורפין גם תרומה כשהוא חמץ:

יא שנו חכמים במשנה [פ"ד מ"ח] ר"ג אומר שלש ארצות לחלה מא"י ועד כזיב חלה אחת מכזיב ועד הנהר ועד אמנה ב' חלות אחת לאור ואחת לכהן של אור יש לה שיעור ושל כהן אין לה שיעור מן הנהר ועד אמנה ולפנים ב' חלות אחת לאור ואחת לכהן של אור אין לה שיעור ושל כהן יש לה שיעור ע"ש ביאור הדברים לאשר שחששו חכמים הרבה שלא תשתכח תורת חלה

מישראל לכן ראו לחזק זה בכל האפשרי שתהיה החלה כדין התורה שניתנת לכהן ואוכלה ולכן מא"י ועד כזיב שהוא המקום שכבשו עולי בבל שזהו ארץ ישראל גמורה מפריש חלה אחת ונותן לכהן כדין התורה ובזה שנינו דבעה"ב אחד מכ"ד והנחתום אחד ממ"ח ומכזיב עד הנהר ואמנה שהוא המקום שכבשו עולי מצרים ולא עולי בבל וקדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבא והיא טמאה כארץ העמים ואין ביכולת לאכול החלה ובהכרח לשורפה וכדי שלא יאמרו ראינו חלה נשרפת והטומאה אינה מפורסמת לכן חייבו להפריש חלה שניה לכהן ונאכלת לפי שהעיקר היא הראשונה ויש לה שיעור והשניה אין לה שיעור אבל משם ולהלן והיינו כל ח"ל כיון שבכאן עיקרו דרבנן ולא היה מעולם חיוב תורה לכן תקנו ג"כ שתי חלות לאור ולכהן דלאור הוא בהכרח מפני הטומאה ולכהן כדי שלא תשתכח תורת חלה ועל כי שניהן דרבנן מוטב ולהרבות בנאכלות לפיכך של אור אין לה שיעור ושל כהן יש לה שיעור אחד ממ"ח:

יב וכל זה היתה בזמן חכמי הש"ס שהיתה טהרה בא"י גם מטומאת מת לפי שהיה להם אפר פרה אבל עכשיו גם בא"י כולם טמאים טומאת מת ולכן עכשיו גם בא"י א"א לאכול החלה ומפרישין אחד ממ"ח ושורפין אותה ומ"מ א"צ להפריש חלה שניה לכהן כמו מכזיב ומאמנה ולחוץ ולפי שמעולם לא היתה תקנה זו בשם אבל בשארי מקומות נשאר הדין כמקודם וזהו דעת הרמב"ם ורבינו הב"י בסעי' ד' ולדעת הרא"ש גם בא"י צריך שתי חלות וכ"כ התוס':

יג ואין לשאול למה בחלה תקנו שתי חלות ולא תקנו כן בתרומה בזמן הש"ס שהיו מפרישין תרומה במקומות הקרובין לא"י כסוריא ובבל אך באמת הירוש' בפ"ד דחלה [הל' ד'] שאל שאלה זו ותירץ דחלה אין אחריה כלום אבל תרומה יש אחריה תרומת מעשר ומעשר אם אומר את להפריש תרומה שניה נמצאת השניה טבולה למעשר שהרי באמת אינה תרומה והוא בא לידי

תקלה דסברי תרומה היא ולא יפרישו ממנה מעשרות ולפיכך לא תקנו ב' תרומות והתוס' בבכורות [כ"ז א סד"ה פסק] כתבו טעם אחר משום דבחלה יש יותר לחוש שלא לשתכח דשייכא בכל אדם משא"כ תרומה אינה אלא בבעלי קרקעות ע"ש ותמיהני שלא הביאו הירושלמי וטעמו כי טעם ברור הוא וצ"ע:

יד והנה לפי מה שנתבאר היה לנו להפריש שתי חלות אחת לאור ואחת לכהן ומימינו לא שמענו זה וכבר עמדו בזה הראשונים הרא"ש בה' חלה סי' ו' והר"ש בפ' המשנה פ"ד משנה ח' ותוס' חולין [ק"ד א סד"ה חלת] וכן הסמ"ג בעשין מצוה קמ"א וז"ל הרא"ש ותמהתי על רוב מקומות באשכנז שאין מפרישין חלה שניה ויש ליתן טעם משום דבימי אמוראים היו אוכלים תרומה טהורה בא"י כי היה להם אפר פרה וכו' אבל האידנא שאין חלה נאכלת בא"י אף בח"ל א"צ להפריש חלת הכהן וכ"כ בה"ג וחלה בא"י אין מפרישין אלא אחת ושורפין אותה וכו' עכ"ל והראיה מבה"ג אינה אלא על א"י אך דס"ל לדהרא"ש דמטעם זה גם בח"ל א"צ ודלא כהרמב"ם [ודברי המעי"ט שם מגומגמים ע"ש ודו"ק] וכ"כ בחולין פ' כל הבשר ע"ש:

טו וכדברי הרא"ש כתב גם הסמ"ג והתוס' בחולין שם כתבו הטעם לפי שצריך לשומרה מלהאכילה לזרים נמנעו מלהפריש ע"ש והר"ש כתב כטעם הרא"ש וזהו שכתב הטור וי"א כיון שאין חלה נאכלת בא"י גם בשאר המקומות א"צ להפריש אלא אחת ולשורפה עכ"ל ובספר התרומה כתב הטעם כהתוס' וז"ל לפי שצריך לשומרה מזרים ומכותים וגם פעמים שנותנין אותה בקערה במרק רותח ואסור הזר לאכול בקערה עכ"ל והרשב"א בפסקי חלה שלו כתב ששמע שעדיין יש מקומות נוהגות בשתי חלות אבל בכל הארץ ובצרפת אין נוהגין אלא בחלת האור ובלא שיעור והביא טעם הר"ש ע"ש:

טז והעיד רבינו הב"י בספרו הגדול דכן המנהג

פשוט שלא להפריש אלא חלת האור בלבד ע"ש ובש"ע לא הזכיר זה ואולי כוונתו על א"י בלבד דמקומו היה בצפת אבל רבינו הרמ"א בסוף סי' זה כתב כן וז"ל וי"א כיון שאין חלה נאכלת בזמנה"ז בא"י גם בשאר מקומות א"צ להפריש רק חלה אחת ולשורפה וכן המנהג פשוט בכל מדינות אלו שאין מפרישין רק חלה אחת בלא שיעור ושורפין אותה כמו שהיו עושין כשמפרישין ב' חלות שחלת האור לא היה לה שיעור ומ"מ נוהגין ליטול כזית והאוכל חלה אפילו בח"ל מברך תחלה על המין שרוצה לאכול ואח"כ מברך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול תרומה וי"א כששורפין החלה עושין לה היסק בפ"ע דישראל אסור ליהנות ממנה ונוהגין להשליכה לתנור קודם שאופין הפת עכ"ל כלומר דבזה א"צ היסק בפ"ע דהוי טורח גדול אלא כיון שמשליכין קודם אפיית הפת הרי אינו נהנה ממנה ואף על גב דעי"ז החום יותר מעט אין ממש בזה דבמה נחשב כזית עיסה להרבות חמימות נגד עצי הסקה שבתנור וזה שכתב שחלת האור לא היה לה שיעור זהו בחלת ח"ל כמו שנתבאר אך לפ"ז בא"י ובמקומות שכבשו עולי מצרים היה להם להפריש כשיעור ולשורפה שהרי בשם היה שיעור לחלת האור מ"מ אין חוששין לזה ואולי בתר רובא דעלמא ואין כדאי להרבות בנשרפות ומה שלא הזכיר ברכה אחלה משום דזה ביאר בסי' שכ"ח מיהו משמע מדבריו שאם עתה ירצה אחד להפריש חלה שנייה לתתה לכהן מותר מדכתב הברכה על אכילת חלה אבל מימינו לא שמענו זה אפילו מחסידי הדורות ועוד יתבאר בזה בס"ד בסעי' כ"א:

יז והנה הרמב"ם עשה ג' חלוקות בחלה כמ"ש ולעולם צריך בח"ל שתי חלות ולכאורה יש לזה סתירה ממאי דאמרין בבכורות [כ"ז א] אמר שמואל אין תרומת ח"ל אסורה אלא במי שטומאה יוצא עליו מגופו כזב וזבה ובעל קרי אבל מי שטומא טומאת מגע במת ונבילה ושרץ ומגע נדה וזב וזבה מותר בה וה"מ באכילה אבל בנגיעה גם בטומאה היוצא מגופו מותר אמר רבינא הלכך נדה קוצה חלה מפני שמותרת בנגיעה ואכיל לה כהן

קטן מפני שאין בו טומאה מגופו דאין דרכו לראות זיבה וקרי ואף על פי שבן יום אחד מטמא בזיבה מ"מ אין דרכו בכך ואי ליכא כהן קטן שקלה לה בריש מסיא ושדיא בתנורא והדר מפרשה חלה אחריתא כי היכי דלא תשתכח תורת חלה ואכיל לה כהן גדול בשנים הרי להדיא דאימתי צריך בח"ל שתי חלות בדליכא כהן קטן אבל בדאיכא די באחת בלבד ולמה הצריך הרמב"ם שתי חלות תמיד בח"ל:

יח אמנם באמת אין סתירה דהרמב"ם כתב דין המשנה בעיקר התקנה שתקנו בכל מקום שתי חלות וזהו בדליכא כהן קטן אבל בדאיכא כהן קטן ביאר הרמב"ם בעצמו אח"כ [פ"ה הל' י'] דין זה וז"ל חלת ח"ל אף על פי שהיא טמאה הואיל ועיקר חיובה מדבריהם ואינה אסורה באכילה אלא על כהן שטומאה יוצא עליו מגופו והם בעלי קריין וזבין וזבות ונדות ויולדות ומצורעין אבל שאר הטמאין במגע הטומאות אפילו טמא מת מותרים לאוכלה לפיכך בין בסוריא בין בח"ל אם רצה להפריש חלה אחת מפריש אחד ממ"ח ונאכלת לקטן שעדיין לא ראה קרי או לקטנה שעדיין לא ראתה נדה וא"צ להפריש שנייה וכן אם היה שם כהן גדול שטבל משכבת זרעו או מזיבתו אף על פי שלא העריב שמשו ה"ז מותר לאכול חלה הראשונה וא"צ להפריש שנייה בח"ל עכ"ל וכן הוא בש"ע סעי' ה' רק השמיט ומצורעים ולא ידעתי למה:

יט אבל רבותינו בעלי התוס' יש להם דרך אחרת בזה בחולין רפ"ח ובבכורות שם דגם החלוקה השלישית שבמשנה אינו אלא בח"ל הסמוכה לא"י ובשם לא מהני כהן קטן ואפילו טהור גמור אין לאוכלה דמתחזיא חלה דידהו כחלת א"י וגזרו שלא לאוכלה כלל ובהכרח להפריש שתי חלות וזה שאמרו בבכורות ליתן לכהן קטן זהו בבבל ובמקומות הרחוקין מא"י דלא אתי לאחלופי בא"י וגם שיטת הרא"ש כן הוא והטור קיצר בזה מאד והש"ע לא הביא רק דברי הרמב"ם [ועי' ט"ז סק"ב]:

כ ודע דבחלה שנייה שבחלוקה השלישית כתב הרמב"ם דמותר אפילו לזבין ולזבות והשיגו הראב"ד דלהדיא תנן במשנה שם דאסורה לזבין ולזבות ולכל מי שטומאה יוצא עליו מגופו ורבינו הב"י תירץ דכוונת הרמב"ם לאחר טבילה והדוחק מבואר ולענ"ד המעיין בפ"י המשניות שם יראה דהרמב"ם לשיטתו דבמשנה נזכרו כל החלוקות וגם כל ח"ל הם בשתי חלות בדליכא כהן קטן ובדאיכא כהן קטן גם בסוריא א"צ שתי חלות וכ"ש בח"ל ועל זה סובב הסוגיא דבכורות כמו שבארנו בסעי' י"ח לשיטתו ולכן ס"ל דהא דתנן במשנה שם דאסורה לזבין ולזבות זהו בחלה אחת וכסוגיא דבכורות והראב"ד הולך בשיטת התוס' דהך דבכורות לא הוזכרה במשנה כלל והיא חלוקה רביעית ובע"כ הא דתנן ואסורה לזבין ולזבות אחלה שנייה שבחלוקה שלישית קאי והרמב"ם ס"ל כיון דזה אינו אלא שלא תשתכח תורת חלה לא חיישינן לטומאה כלל וגם במ"ש הרמב"ם בחלת ח"ל דמותר לכהן גדול כשטבל אף שלא העריב שמשו יש חולקין וס"ל דצריך הערב שמש ורבינו הרמ"א הזכיר זה והוא דעת הר"ן בפ"ג דפסחים ובאמת מחלוקת ישנה היא בכל טומאות דרבנן אם צריכים הערב שמש וה"ה בטומאה דאורייתא ותרומה דרבנן:

כא כבר כתבנו בסעי' ט"ז דכפי מנהגינו ע"פ רבינו הרמ"א להפריש חלה אחת ולשורפה אין להפריש חלה שנייה לתתה לכהן קטן אפילו מי שרוצה להחמיר בזה וכ"כ בשם מהרש"ל דלא לתת חלה לקטן דלא מחזקינן בזמה"ז בכהן וודאי [ש"ך סק"ט] ולא אבין טעם זה להחליש כח הכהונה בזמה"ז ובפרט בחלה דרבנן ומהרי"ל כתב הטעם שלא יאמרו חלת ח"ל נאכלת [שם] וגם זה תמוה דהש"ס לא חשש לזה ואנן ניחוש לה ומהרי"ו כתב הטעם שמא יפרר ואתי לידי תקלה [שם] דדרכו של תינוק לפרר וגם זה אינו מובן לחוש מה שהש"ס לא חש לה ועוד הלא ביכולת ליתן לגדול כשטבל לקריו ויראה לי דלכן רבינו הרמ"א כתב נוסח הברכה על אכילת חלה כמ"ש

דברי מהרי"ו ויש שרוצים לחלק בין פסח לשאר ימות השנה [עי' ש"ך ססק"ט ומג"א שם סק"ט] וכתבו טעם חלוש מאד ע"ש ולענ"ד נראה דדעת רבינו הרמ"א להתיר בכל השנה ורמז רמיז לה בכאן ובא"ח אלא שלא כתבו בפירוש מפני הטעם שכתבנו ומפני שאין כן מנהג העולם ופשוט הוא שאם הפרישה חלה ונאבדה שא"צ להפריש אחרת כיון שאינה ניתנת לכהן [כ"כ בברכ"י]:

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.